

הבניי

פרשת פקודי תשפ"ה

שנה ז'
חוברת כ"ה
גליון 357

הרב שמעון שפיצער שליט"א

לתרומות וחכיות בהפצת הגליון
ושיעורי הבינוני, צרו קשר עם 'מכון
הבינוני': 718.387.1122 או במייל:
info@machonhavineini.com

לקבלת הגליון וקונטרס הבינוני המלא,
או לקבלת השיעורים, שלחו מייל:
info@machonhavineini.com
קו עדכונים לשיעורים, פארברענג
ליל שיש, ומעמדים מיוחדים בא"י.
073-347-8404

072.257.7726 א"י
718.686.8300 ארה"ב
0204.586.2115 בריטניה
03.300.0223 בלגיה

קול הבינוני

עימוד
נחמן אייזנבאך
(+972) 053-3153-305

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור ר"פ

יום שלישי פרשת ויקהל י"ח אדר תשפ"ה

ה התפילה הנכונה להצלחה בחינוך הילדים

הטרדות עלולות להכריע את האדם | כל הטרדות הן להנאתו ולטובתו | ההשתדלות הנכונה בסיפוק צרכי בני ביתו | העבודה הקשה שבחינוך הילדים | מלמד להועיל לשם שמים בלבד | עשיתי ולא עלה בידי | חינוך בלי שום ציפייה | וגם אשר לא שאלת נתתי לך | מתי בפעם האחרונה התפללת על מילוי תפקידך? | תן לי לב שומע לקבל החלטות נכונות | ויטב הדבר בעיני ד' | סוד חכמתו של שלמה המלך | השתדלות להתעשר אינה השתדלות | השתדלות למלא את התפקיד בנאמנות | חינוך הילדים חייב להיות לשמה | הקושי לכוון לטובת הילדים | המחנך לנער שלא על פי דרכו | כגמול עלי אמי - האמנם?! | כך נזכה לראות פירות בעמלנו | אותו מעבר בצורה יותר נעימה | בעל בטחון עסוק במילוי תפקידו | כשהפעולות מביאות תוצאות הפוכות

יום רביעי פרשת ויקהל י"ט אדר תשפ"ה

ז' שבתי בבית ה' - לחיות בבית ה' בכל המצבים

מזמורי תהלים כנגעים ואהלות | אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש | הוא מגיע מבית טוב | אשרי יושבי ביתך | מניין לתחיית המתים מן התורה | אין להתפעל מן המיתה | בת תחילה סימן יפה לבנים | התענוג בלימוד גמרא אחרי הכנה | מזמורי התהלים הם אור של תורה | לימוד התורה לתיאבון | כאיל תערוג על אפיקי מים | קניית החסידות על-ידי התבוננות | מתי יגיעו מעשינו למעשי אבינו | התמדה ועיון במזמורי התהלים | הבטחון מסיר את הטרדות והדאגות | טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקך

מדור שבת קודש

יום חמישי פרשת ויקהל כ' אדר תשפ"ה

זכ קדיש וכנוונא - אין שום שינוי בעולם כלל

לעלם ולעלמי עלמאי יתברך | הרה"ק מראפשיץ משלח את ה'שר שלום' | כוונות הקדיש של זרובבל | גילוי חדש של אלקותו יתברך | הכח לזכך ולטהר את הנשמה | למהוי עמהון לעילא חד לקבל חד | החיים רצופים בשינויים | כלפי שמיא אין שום שינוי | מדת ההשתוות של הצדיקים | מיניה מתברכין שיתא יומין | החיוך לא הולך להשתנות | ה' אחד ושמו אחד | תמונה מחוייכת של כל המשפחה | כאילו כל מלאכתך עשויה - אפילו ברוחניות | אין מלאכים עם בעיות קשב וריכוז | גם בעוה"ז הכל מושלם

יום ראשון פרשת פקודי כ"ג אדר תשפ"ה

כח ההתחדשות והדרך לזכות בה לז

הבריאה הגשמית והבריאה הרוחנית | העולם אינו חייב להתנהל בדרך הטבע | עקירת הרגלים שלא כדרך הטבע | ונאמן אתה להחיות מתים | חוק התנועה קיים רק בטבע | היצמדות לחוק התנועה מושכת לעצבות | הרגש מושך את האדם כלפי מטה | הקושי בשעה שעמדו על הים | אפשר ליצור מציאות חדשה | בורא רפואות עושה חדשות | אמונה בקדושה שבכל מעשה גשמי | אמונה בילד שיצליח ויפרח כשושנה | פעמים שצריך להתעלם ולא להעיר | אוהב את הבריות ומקרבן לתורה | הסתכלות על התמונה השלימה | המקטרגים עומדים לבלבל את האדם | יהי רצון שתצליחו להיות בשמחה | דע את יצרך ולא תיבהל

יום שני פרשת פקודי כ"ד אדר תשפ"ה

הדרך לחנך לקדש עצמך במותר לך - על פי משנת החינוך של הגה"ח

רבי גד'ל אייזנר זצ"ל מז

הוא הגב"ר הוקם על | אין אדם יכול להעביר מה שאין לו | החינוך הפנימי של המוחנך | חינוך שקרי גורם לפריקת עול | אבא חלש שאינו יכול לומר לא | ללמוד לומר לא בשביל בריאות הנפש | קשוט עצמך תחילה | כולם חייבים ללמוד איך לחנך | פקחותו עמדה לו להציל בחור מרדת שחת | מתלמידי יותר מכולם | ילד אינו קונה שקרים | צריך רק להדליק את הנשמה | הרגשת תענוג וכבוד אחרי התאפקות | תוספת קדושה לעוצם עיניו | תענוגו של מי שבולם פיו | אל תתעקש לומר שהוא עקשן | תפקידך להשקות - לא להקשות

מדור אור החיים הק'

ליל שישי פרשת פקודי ד' אדר ב' תשפ"ד

כל אחד מביא את צבעו המיוחד אל הכלל נח

מחברת הכללות בקיום התורה | בלעדיך כלל ישראל פסול | בשבילי נברא העולם | מתפללים על הכלל | המכיר את מקומו

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת פקודי ל' אדר א' תשפ"ב

יראת שמים היא שמירה למידות האדם סא

תחילה משכן ואח"כ כלים | המדות עלולות להתהפך | סיכוי כנגד סיכון | יראת ה' היא אוצרו | ראייה מיראת בשר ודם | ה' שומרך ה' צלך

ליל שישי פרשת פקודי ל' אדר א' תשפ"ב

השכינה שורה במקום המיועד לה רק על-ידי תשובה סד

וכבוד ה' מלא את המשכן | מנקה הוא לשבים | שאו שערים ראשיכם | עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם

מדור אמונה ובטחון

שיעור ר"פ

נודב לזכות ולרפואתו השלמה

כ"ק מרן אדמו"ר מויזניץ שליט"א

- הרה"צ ר' ישראל בן לאה אסתר שליט"א

לזכות

החתן יואל יצחק מנחם בן חי פיגא

והכלה הענטשא בת צירל גיטל

נודב ע"י אבי החתן הר"ר **מנשה מאיער** נ"ו

נודב לזכות

הבחור הבר מצוה אליעזר נ"ו

בן הר"ר יואל ניימאן נ"ו

נודב ע"י

הר"ר משה פריעדלענדער הי"ו

לרגל הכנס בנו בבריתו של אברהם אבינו

יום שלישי פרשת ויקהל י"ח אדר תשפ"ה

התפילה הנכונה להצלחה בחינוך הילדים

אותו בקלות, כי הן הרבה מעבר למה שאדם אחד יכול לשאת. ומפני כך כתב רבינו המחבר, **שעל האדם לבטוח בה' שיעזור לו שהטרדות לא יגזלו ממנו את ישוב דעתו, לו הוא כל-כך זקוק בשביל עבודת ה' שלו.**

דברי רבינו באו כמשקל נגד למה שאמר קודם לכן, שמי שאין לו אשה ובנים, עליו להודות לה' שאינו אפוף טרדות ולבו פנוי לתורה ועבודה ולהתבוננות. כמו שכתב **במסילת ישרים** (פ"ב) שאחד מהאמצעיים

הטרדות עלולות להכריע את האדם

התחלנו לעסוק בענין הבטחון שהאדם צריך בתפקידיו מצד אחריותו לאשתו ובניו. ראינו שהטרדות שיש לאדם כשהוא עוסק במילוי תפקידים אלו - הן עמוקות מאוד. הן לא רק מרובות בכמות, אלא גם נוגעות לו במקום עמוק בנפשו ומאיימות לערער את ישוב דעתו. למדנו שמוטל על האדם לדאוג לצרכיהם הכספיים של אשתו ובניו, כמו גם לצרכיהם הנפשיים, הגשמיים והרוחניים. הטרדות האלה עלולות להכריע

עכ"פ עיקר הנקודה היא, שכאשר האדם מגיע לשלב זה בחיים שבו יש דברים בלי סוף על ראשו, אל יעשה את הטעות ויאמר: שמע! כל הדיבורים על 'שטייגן' (התעלות) ועל שעות רצופות מתאימים לגיל הבחורות. כעת צריך לכסות את הכתובה, כעת צריך להחזיר את החובות לגמ"חים. למי יש עכשיו זמן ל'שטייגן'? עכשיו אצים רצים מגמ"ח לגמ"ח וממטפל למטפל. לא כן יעשה, כי טעות היא ביסודי הדת. בדיוק הפוך. השלב הראשון בחיים **היה לבנות את נפשך לאט**, כדי שכאשר תבוא לשלב השני בחיים, **כל הטרדות, במקום שיהיו דברים המעכבים אותך בעבודת ה', הן יהיו דברים שבונים ומחזקים את הקשר שלך עם הקב"ה, ומביאים אותך למה שהקב"ה שואל מעמך, ליראה ולאהבה אותו ולדבקה בו.**

ההשתדלות הנכונה בסיפוק צרכי בני ביתו

אולם על זה ביאר רבינו המחבר, שכפי שבשאר הדברים בד בבד שהאדם בוטח בה', הוא צריך גם לעסוק בהשתדלות באופן רציני, כך כאן **צריך האדם תוך כדי שהוא מתפלל ובוטח שהמצבים לא יטרידוהו, להשתדל גם בסיפוק צרכיהם של אשתו ובני ביתו.** וכאן בא רבינו המחבר ללמד את דרך ההשתדלות בסיפוק צרכי אשתו וילדיו. הוא מבאר כך: כפי שלימדתי אותך איך להשתדל לפרנסת עצמך, אמרתי לך להשתדל לפי סדר העולם ולא לעשות ריבוי השתדלות, ולעשות את ההשתדלות בכוונה הנכונה, ולא לעבור בעת ההשתדלות על איסורי התורה, וכן הלאה, וכפי שלימדתי אותך לגבי בריאות הגוף והנפש שעליך להיזהר שלא להכניס את עצמך לסכנה, כך אלמד אותך איך להשתדל בסיפוק צרכי אשתך וילדיך במקביל לבטחון.

הגדולים ביותר להגיע לעבודת ה' הוא ההתבוננות, כלומר, על-ידי שהאדם לומד את הדברים שקורים לו בחיים ומתקן את טעויותיו, ולזה האדם מגיע רק על-ידי ישוב הדעת. על כן כתב רבינו המחבר, שמנגד **מי שיש לו אשה ובנים, עליו להתפלל אל ה' ולבטוח בו שיצילנו מן הטרדות הגוזלות את ישוב דעתו ומעכבות את התקדמותו.**

כל הטרדות הן להנאתו ולטובתו

אכן כשהאדם מוצא את עצמו אפוף טרדות, בפרט בשלב יותר מאוחר בחיים, כשמצד אחד יש לו כבר ילדים נשואים, ומצד שני עדיין יש לו ילדים מתבגרים וילדים קטנים, וכל-כך הרבה דברים מוטלים עליו - **הוא יכול לנקוט במהלך אחד בלבד להפוך אותם לכלי עזר להתקדמותו והתעלותו, והוא - שיבין היכן הוא טועה בהשתדלות שאינה נכונה, יבין כמה הוא צריך לבטוח בה' ויעבוד בכל כוחו שלא ליפול בזרועות היאוש, הפחד והדאגה, כי אז יתברר שתקופה זו בחיים כולל כל טרדותיה אינה אלא לטובתו ולהנאתו.** אנשים משבחים בדרך כלל את שנות הבחורות, אך למעשה, שנות הבחורות הן רק הכנה להעמיד את האדם על יסודות איתנים, כדי שבחלוף השנים כשיגיע לבן ארבעים לבינה, **יוכל להשתמש עם כל המצבים שהקב"ה מזמין לו להבנות על ידם ולהגיע על ידם לעוד ועוד ביטול וענוה, עוד אהבה ועוד יראה, עוד לימוד ותפילה והודאה בזמנים קשים.**

אמנם גם בשנות הבחורות **כשיש לו אדם נסיון קשה, תכלית הדבר היא שיתקרב אל ה',** אך עם כל זה בן ארבעים לבינה. יש סיבה לכך שבצעירותו של אדם אין לו כל-כך הרבה על הראש, כי הוא צריך להיבנות תחילה, וכשהוא נבנה והולך, **הקב"ה מטיל עליו עוד ועוד דברים.**

ש^{אם} אינך עושה את השתדלותך באופן זה, אינך עושה השתדלות. בדיוק כך! צריך לפקוח עיניים גדולות על זה. אם אינך נאמן לו בכל ענייני לראות מה טוב לו על פי דרכו - אינך עושה את ההשתדלות המוטלת עליך. אכן מכאיב מאוד ללב לדבר על זה עכשיו, על כן נתקדם הלאה בדברי רבינו המחבר ואח"כ נחזור לדבר על זה.

מלמד להועיל לשם שמים בלבד

"וַיֹּרֶם אוֹפְנֵי תוֹעֵלוֹתָם (יורה אותם וילמדם את כל אופני התועלת) בְּעֵנֵי הַתּוֹרָה וְהַעוֹלָם לַעֲבֹדֵת הַבּוֹרָא."

הוי אומר: האדם צריך מצד השתדלותו ללמד את בני ביתו כל מה שיועיל להם. הוא צריך ללמדם קרוא וכתוב, הוא צריך ללמדם אומנות כדברי התנא (קידושין כט, א): 'כל שאינו מלמד את בנו אומנות - כאילו מלמדו ליסטות'. עליו להדריכם כיצד להתמודד עם מצבים שאינם מסתדרים כרצונם, ללמדם לקחת אחריות, וללמדם איך להסתדר עם אנשים. הרי הם מוכרחים לדעת כל זאת. אחרת, לא יוכלו לחיות בין אנשים. מוטלת עליו מצד חובת השתדלותו ללמדם כל זה ועוד, אשר בסוף יועילו להם לעבודת הבורא.

"כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קדושים יט, יח): וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ, וְאָמַר (שם פסוק יז): לֹא תִשָּׂא אֶת אֲחִיךָ בְּלִבְּכָהּ." הוא צריך להיזהר בכל עת לאהוב אותם ולא להתרחק מהם, ואם הוא רואה שהתפתח איזה ריחוק, מוטלת עליו העבודה להסירו. באורחות חיים להרא"ש (קכב) כתב שאם האדם מרגיש שנוצר איזה ריחוק בינו ובין בני ביתו, עליו לתקן הדבר בלי שום איחור. זה עולה גם על האשה וגם על הילדים, והרי זה חלק גדול מהתפקיד המוטל על האיש מצד אחריותו כלפיהם.

כותב רבינו המחבר בלשונו: "וַיִּשְׁתַּדַּל לְפָרוֹעַ מֶה שֶׁחִיֵּיב לָהֶם וְלַעֲשׂוֹת חֻצִּיקָהּ וְלִהְיוֹת לְבוֹ שָׁלֹם עִמָּהֶם, וַיִּרְךְ יְיָ מִהֲזָקָתָם" (יורה שלא להזיק להם על-ידי השתדלות הבאה מתוך כוונה בלתי טהורה, כידוע שהשתדלות הבאה מתוך כוונה בלתי טהורה, לא די שאינה מועילה, אלא אף מזיקה, כגון בחינוך הילדים, אם הפעולה נעשית מתוך שנאה וכעס, היא מזיקה מאוד. לכן הוא צריך להיזהר שיהיה לבו שלם עמהם וממילא לא יגרום להם נזקים. הילד לא עושה לי נחת? - עדיין יהיה לבי שלם עמו; הילד מרגיז אותי? הילד עושה לי בזיונות? - עדיין יהיה לבי שלם עמו), ויסבב על מה שיהיה טוב להם (יעסוק בדברים שהם לטובתם, וכל מה שיעשה לא יהיה אלא להטיב עמהם), ויהיה נאמן בכל ענייניהם (יכוון באמת לטובתם, ואף הם ירגישו כך ויבינו שיכולים לתת בו את אימונם).

העבודה הקשה שבחינוך הילדים

הנה המשימה הגדולה שכתובה בארבעת המילים האחרונות של רבינו המחבר, היא אולי העבודה הקשה ביותר. קל 'למחנך' לומר: אני מתכוון לטובתך. אך לחנך בתמידות כל מיני תלמידים או כל מיני ילדים ולמלא תוך כדי כך את האחריות כלפי האשה ולהיות נאמן לגמרי, היינו לכוון לטובתם ולא לטובת עצמו, הוא עבודה קשה מאוד, ובוודאי אין הקב"ה מצפה מן האדם להגיע לזה בין רגע, וכבר אמרו חז"ל (גיטין מג, א): 'אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם', אבל הוא מצפה מן האדם שלפחות ישים לב כשלא כיוון לטובתם. לפחות כשבנך אינו שומע, אז אמור את האמת. תעבוד על עצמך ואמור בפיו: דרשתי מבני כך וכך לא לטובתו, אלא בשביל התועלת שלי. לפחות תתחיל. תהיה קצת אמיתי עם עצמך. תכיר בכך שיש כאן עבודה כלל לא קלה.

אבל רבינו המחבר אומר כך: דע לך

בשביל זה, קרעתי את עצמי, ותראה מה עלה בגורלם. אומר רבינו המחבר: **אם האדם עושה הכל כי הוא רוצה ילדים טובים בשביל כבודו העצמי - זה לא יצליח.** רבינו המחבר מדבר בחריפות כזאת, לא מפני שהוא מבקש לפגוע בך, אך הוא מתכוון להסביר לך דבר פשוט. נשענת על ילדיך. זקוק היית להערכה וחשבת שתוכל לקבלה מהם. חוסר בטחון הוא ממדרגה ראשונה. **חוץ מהגאווה ושאר התכונות הרעות, יש בזה חוסר בטחון מוחלט. ניסית לקחת את צרכיך הנפשיים בידיך.** על זה כבר כתב רבינו המחבר בהקדמתו **לשער הבטחון שכאשר האדם נשען על משהו, הדבר נופל תחתיו.**

חינוך בלי שום ציפייה

שונה הדבר כשאין האדם בוטח בילדיו, ואינו מצפה לקבל את הערכתו על ידי שיהיו לו ילדים טובים. כפי שסיפרנו על הגה"צ **רבי אביגדור מילר** זצ"ל שהתפלל כל ימיו שלפחות אחד מילדיו יהיה שומר תורה. הוא הרגיש שזה לא מגיע לו, אבל הקב"ה הוא רחום וחנון ואולי יחוס וירחם עליו ויתן לו לכל הפחות ילד אחד שומר תורה. פירושו של דבר שלא ציפה כלל שיקבל מתנה כזו. **הוא הרגיש שהקב"ה אינו חייב לו כלום.** הוא אמנם מתפלל (כפי שנראה להלן על מה צריך להתפלל), אבל לא ציפה כלל לקבל את צרכיו הנפשיים באמצעות ילדיו. לעיתים, דווקא כאשר האב מצפה מבניו להיות "כשתילי זיתים", הם צומחים זיתים מרירים באמת. במקום להיות שמן זית, הם נעשים זיתים. **זהו הכלל: כשהאב מחנכם לתועלת עצמו - אין הוא משיג את המטרה.**

מסיים רבינו המחבר: **"וְאִם הוּא נוֹהֵג בְּזֶה לְעֲבוֹדַת הָאֱלֹקִים בְּלִבּוֹ, יַעֲזֹרֵם הָאֱלֹקִים לְגִמּוֹל אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הָזֶה** (ויעשו לו

רבינו המחבר ממשיך: **"לֹא יִחַל לְגִמּוֹל מֵהֶם** (בכל הטובות שהוא עושה עמהם... הוא קורע את עצמו למענם בגוף ובנפש... הוא לא ישן, אך מתרוצץ ומזיע כדי לפרנסם, ואף מרגיש שלמען טובתם הוא מוותר שאיפותיו הרוחניות - אך אין לו לצפות לקבלת שום תמורה מהם) **וְלֹא לְקִדְם אֲצִלָּם** (אין להיטיב עמהם כדי שבעתיד ישיבו לו כגמולו), **וְלֹא מֵאֲהָבָתוֹ בְּכַבּוֹדָם וּשְׂבָחָם** (לא מפני שהוא נהנה לשמוע את שבחים, כשמספרים לו על בנו שלומד בהתמדה או על בתו החסודה והמוכשרת), **וְלֹא לְהַשְׁתָּרֵר עֲלֵיהֶם** (פעמים שהאדם מצד תכונתו נמשך לשליטה, נהנה מהיכולת לומר למישהו לצאת ולבוא. אך אין זו הסיבה שעליה יבנה את דאגתו לצורכי בני ביתו, אלא מהי הסיבה האמיתית?), **אֶךְ לְקִיָּים מִצְוַת הַבּוֹרֵא וּלְשִׁמּוֹר בְּרִיתוֹ וּפְקוּדָיו עֲלֵיהֶם.**"

עשיתי ולא עלה בידי

מסיים רבינו המחבר: **"כִּי מִי שֶׁתִּהְיֶה דַּעְתּוֹ בְּעִשְׂוֹתוֹ חֲפָצֵיהֶם עַל אֶחָד מֵהַדְּבָרִים שֶׁזָּכְרָנוּ תַּחֲלִילָה** (היינו לקבל מזה תועלת או כבוד, שיתקיים בו והיו בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך או שיוכל להראות שיש לו חתנין רבנן), **לֹא יִשְׁיג רְצוֹנוֹ מֵהֶם בְּעוֹלָם הָזֶה** (על זה יש להביא מה דאיתא במסכת בבא בתרא צח, א: האי מאן דיהיר - אפילו אאינשי ביתיה לא מיקבל. מי שמתגאה - אפילו אנשי ביתו שונאים אותו. הילדים בצעירותם יש להם חוש צדק ואמת ומרגישים היטב את היהירות, וככל שהם גדלים, שנאתם גוברת והולכת, כי אינם יכולים לסבול את המציאות שכל מה שהוא דורש מהם אינו אלא לתועלת עצמו. עכ"פ הוא לא ישיג את מטרתו. אם הוא מחנך את בניו כי הוא רוצה שכולם יראו שיש לו בלי עין הרע משפחה מפוארת, זה לא יצלח. כך רבינו המחבר אומר במילים מפורשות) **וְיִיגַע לְרִיק, וְיִפְסִיד שְׂכָרוֹ לְעוֹלָם הַבָּא** (אף את שכרו בעולם הזה יפסיד, כיון שלא התכוון לשם שמים)."

יש שהאדם צועק ובוכה: עשיתי הכל כדי לגדל בנים טובים, את הכל מסרתי

סוף הספר השני בתהלים, דוד המלך מתפלל על שלמה שיצליח משום שכל רצונו של שלמה אינו אלא למלא את תפקידו נכונה, להשתמש במעמדו להיטיב עם אחיו מישראל, ובפרט עם אלה הזקוקים לו ביותר, להיות בשבילם.

מתי בפעם האחרונה התפללת על מילוי תפקידך?

בחזרה אל הפסוקים בספר מלכים: שלמה המלך יכול היה לבקש כל דבר. הוא יכול היה לבקש עושר, הוא יכול היה לבקש הצלחה, אבל הוא לא ביקש. אני לא צריך הצלחה. אולי אני רוצה הצלחה. אני לא אומר שאני לא רוצה, אך השאלה היא לאן מכוונים הרצונות שלי? האם הם נתונים בהצלחת העסק או במילוי תפקידי? כשאני בא לחלות פניו של הקב"ה, מה מונח לי בראש? מה חשוב לי ביותר? ובכן, חשוב לי ביותר שאמלא את תפקידי נכונה.

האדם מבקש על ילדים טובים, בערב ר"ח סיון, ולא רק אז, אלא בכל תפילת שמונה עשרה - רבונו של עולם! עזור לבני זה ולבני זה. הוא מבקש בכל עת על בנים טובים. לא נבחון אותו עכשיו מדוע הוא כל-כך רוצה ילדים טובים. לא נחזור עכשיו שוב אל דבריו החריפים והצובטים של רבינו המחבר בענין זה. אבל כאן רבינו המחבר אומר לנו משהו יותר יסודי ורחב. הוא שואל שאלה: האם אני יכול לדעת מתי בפעם האחרונה היתה עיקר בקשתך - רבונו של עולם! עזור לי שאתנהג נכונה, שאתן את החיוך כשצריך, שתהיה לי סבלנות כשצריך, שאוויר כשצריך, שאעמיד גבול כשצריך, שלא אכשל על-ידי אמירת 'הן' יותר מדי ואף לא על-ידי אמירת 'לאו' יותר מדי, כי אני בעצמי איני יודע מתי צריך לומר הן ומתי צריך לומר לאו. אינני רוצה להיות יותר מדי קשוח

נחת (רוח) וְיָשִׁים בְּפִיהֶם שְׂבָחוּ וַיְגִדְלוּ עֲנִיָּו בְּעֵינֵיהֶם (הם ישבחוהו ויעריכוהו. כשיגדלו יזכרו שאביהם עשה למענם דבר שהיה לטובתם הגם שהיה לו קשה לעשותו, ויחשיבוהו על כך), וַיַּגִּיעַ אֶל הַגְּמוּל הַגָּדוֹל בְּעוֹלָם הַבָּא.

וגם אשר לא שאלת נתתי לך

כאן מביא רבינו המחבר פסוק, ואחרי שנראה אותו, נוכל לחזור אל תחילת הסוגיא וללמוד אותה יותר לעומק. "מִמּו שְׂאֵמֶר הָאֱלֹקִים לְשִׁלְמָה (מ"א ג, יג): וְגַם אֲשֶׁר לֹא שְׁאֵלָתְךָ נָתַתִּי לָךְ [גַּם עֲשֹׂר גַּם כְּבוֹד] וְגו'". בשורה זו הוא מביא את המקור לכל מה שלמדנו כאן. כששלמה נתמנה למלך, הוא התפלל אל ה' וכה אמר: "אתה עשית עם עבדך דוד אבי חסד גדול וגו' ועתה ה' אלוקי אתה המלכת את עבדך תחת דוד אבי ואנכי נער קטן לא אדע צאת ובא וגו' ונתת לעבדך לב שומע לשפוט את עמך להבין בין טוב לרע כי מי יוכל לשפוט את עמך הכבד הזה".

הוא לא ביקש שתהיה לו ממלכה חזקה, הוא לא ביקש שהעם יאהב אותו, הוא ידע שהתוצאות בידי ה', אך הבין שכמלך יש לו תפקיד להבין בין טוב לרע ולשפוט את ישראל, היינו לקבל בשבילם את ההחלטות הנכונות מתוך כוונה אל האמת, ועל זה לבד ביקש. כך כתוב בתהלים (מזמור עב): לשלמה אלוקים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך, ידין עמך בצדק וענייך במשפט וגו' ישפט עניי עם וישע לבני אביון וידכא עושק. דוד המלך ביקש מהקב"ה שיעזור לבנו שלמה, כי כל רצונו אינו אלא לדון את עמך בצדק וענייך במשפט. הוא מבקש לעזור לחלשים ולהצילם מידי עושקיהם. וכן בהמשך שם: כי יציל אביון משוע ועני ואין עוזר לו, יחוס על דל ואביון ונפשות אביונים וישע, מתוך ומחמס יגאל נפשם וייקר דמם בעיניו. בכל המזמור הזה, שהוא

שיש לו מספיק מח והרגשים לקבל את ההחלטות הנכונות?

וייטב הדבר בעיני ד'

ממשיכים הפסוקים: "וייטב הדבר בעיני ד' כי שאל שלמה את הדבר הזה". צריך לרקוד עם פסוק כזה. הקב"ה אומר: הפלא ופלא! שלמה המלך יודע על מה לבקש. אכן כבר למדנו בארוכה בעבר **שתפילה היא ביטוי לבטחון, ובה משתקף בטחון של האדם. אם הוא מתפלל נכונה - סימן הוא שיש לו בטחון נכון; אם הוא מתפלל באופן מעוות - סימן הוא שבטחון מעוות.** והנה אחד מהאופנים של תפילה מעוותת, הוא כשאין האדם יודע על מה לבקש. הוא עסוק בנושא רוחני, נושא שהקב"ה רוצה שיצליח בו, אבל אין לו מושג על מה לבקש. אני רוצה לדעת על מה אתה מבקש. אם אתה עונה: אני מבקש שיהיו לי ילדים טובים - נכשלת. על זה לא נאמר "וייטב הדבר בעיני ד'", כי אין זה אחריותך. **אחריותך היא לעשות מה שנכון.** כשאתה מתחיל לזרום עם המהלך שתפקידך הוא לראות שיהיו לך ילדים טובים - אתה טועה, כי אין זה תלוי בך, ובהדי כבשי דרחמנא למה לך, וחוצץ מזה, הלא ברור כשמש שתעשה את תפקידך באופן לקוי, **כי במקום לחשוב מה תפקידך ומה בנך צריך ואיך אתה יכול להיטיב לו, תחשוב מה הסוד של ילדים טובים, איך עושים את זה.** לא תבדוק כלל את עצמך לראות אם אתה ממלא את תפקידך בנאמנות. במקום לבדוק את עצמך, תבדוק את בנך.

הגע עצמך! האם שלמה המלך לא היה יכול לבקש מהקב"ה שיעזור שיהיה קידוש ה' או שיהיה גילוי אלוקות בעולם? אני הרי המלך והמלך צריך לפעול שיראו מלכותו של הקב"ה בעולם. עוזר רבונו של עולם שבני ישראל יעבדוך, עוזר שיהיה להם מה

אתו, אבל מצד שני אני רוצה ללמד אותו לקבל 'לא' ולהמשיך הלאה. יותר מזה, הרי דברים יש שאינם אסורים מצד ההלכה. איך אני מסביר לבני שלא מתאים לעשות כך וכך? הילד אומר שכולם עושים את זה וטוען שאני מהדור הקודם ולכן זה נראה לי מוזר לעשות את זה. איך אני מסביר לו שאין ראוי לעשותו? אולי אני בכלל לא צריך לעמוד על כך? אולי אני לוחץ עליו יותר מדי? אינני יודע אם אני ממלא את תפקידי נכונה. בחובת הלבבות כתוב שאני צריך להיות נאמן לבני, איך אני באמת עושה את זה שיוכל לתת בי את אמונו? על כן **אני מבקש ממך ה' אלוקי שתעזור לי למלא את תפקידי נכונה.** מתי בפעם האחרונה דיברת כך עם הקב"ה?

תן לי לב שומע לקבל החלטות נכונות

אכן **מדובר בעבודת ה' קשה ועדינה שרק הקב"ה יכול לעזור לו לאדם להצליח בה.** הן אף כשהאב שם לב שעשה טעות, הוא עומד בפני התלבטות: האם עלי לבקש מחילה מהילד או שמא אין זה מתאים? האם לחזור אליו ולומר לו: חשבתי על זה שוב ונמלכתי, הגעתי למסקנא שאתה רשאי - או לא? **על כל זה עליך לבקש. עליך להיות עסוק בזה.**

אומר רבינו המחבר: לשלמה המלך היה על הראש יותר משיש לך עם שלושה ילדיך, או אפילו עם שנים עשר ילדיך. אינני מזלזל בך חס ושלוש. אבל לשלמה המלך היה יותר על הראש, ועם כל זה ביקש דבר אחד מהקב"ה: **תן לי לב שומע לשפוט את עמך.** לשפוט פירושו לא רק כששני בעלי דינים עומדים לפניו, אלא גם לשקול את הצדדים בפלס ולהבין מה נכון לעשות, כפי שהוא ממשיך: להבין בין טוב לרע, כי מי יוכל לשפוט את עמך הכבד הזה? מי חושב

להתפלל על מילוי תפקידו? - מכאן. כי הקב"ה אומר: בשכר שלא ביקשת עושר וכבוד - אתן לך. אתן לך גם עושר גם כבוד גם ילדים טובים. הכל אתן לך. מדוע? כי היית עסוק בדבר הנכון. היו לך יסורי נפש כשלא עשית את הדבר הנכון ותיקנת כל פעם שטעית.

השתדלות להתעשר אינה השתדלות

הנה כל דברי רבינו המחבר כאן, באים לבטא שוב את היסוד הישן והמוכר של בטחון והשתדלות. היסוד בנוי על הוראה זו: **אתה תהיה עסוק במה שמוטל עליך, ובמה שאינו קשור אליך - תבטח בה'.** כשמדובר בדרך משל בענין הממון, יש אדם שאין לו זמן להתפלל כיהודי, ואין לו לא פנאי ולא נפש ולא ריכוז המוח לקבוע עתים לתורה, הכל מפני שהוא עסוק בעשיית כל השתדלות אפשרית בשביל להתעשר. אומר לו הקב"ה: אתה טועה לגמרי. הסתובב לצד השני. **את הדברים שאתה צריך לעשות - תעשה, ואת הדברים שאינך יכול לעשות - אל תעשה, ואז תצליח.** אתה יודע מדוע אינך מרוויח כסף? כי אתה עסוק בלהתעשר. אתה רוצה להיות עשיר. האם אתה קולט שאי אפשר להביא לבד שום תוצאה? **תתחיל לקלוט שאם מוחך ונפשך יהיו שקועים במה שצריך לעשות - אתן לך את כל צרכיך.** 'והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי וגו' ונתתי עשב בשדך לבהמתך' - אני אתן להם את העשב, לא אתה. למה אתה מעררב את היוצרות?

הוא ניסה לשכנע את הקלוח שיקנה משהו שהעמיד למכירה, הוא שלח אליו אנשים לדבר אתו על כך, ובגלל זה הוא התפלל מנחה ביחידות, כי היה עסוק בשיחת טלפון מאוד חשובה. התבלבלת. **משוט התבלבלת. הדבר שעסקת בו - לא**

שהם צריכים... לא! **שלמה המלך ביקש דבר אחד בלבד - שיצליח למלא את תפקידו.** אף כאן, הקב"ה אומר: אני רוצה שתהיה עסוק אך ורק במילוי תפקידך באופן הנכון. האם אתה מבין איזו אחריות מוטלת עליך? האם אתה קולט כמה קשה באמת להצליח למלא את תפקידך? האם אתה משיג כמה העניין עמוק? איך יש לך בכלל מקום בלב לחשוב על הרצון לילדים טובים? **זו התחמקות מאחריותך!** זה אולי מפחיד, אבל זו האמת. במקום לחשוב מה מוטל עליך **לעשות**, אתה שקוע **בתוצאה.** דבר זה נקרא 'הוללות', כפי שה'מסילת ישרים' (פ"ג) מגדיר מי שאינו עושה את ההשתדלות הנכונה מחמת רצונו לפרוק עול.

סוד חכמתו של שלמה המלך

נמשיך בפסוקים: "ויאמר אלוקים אליו יען אשר שאלת את הדבר הזה ולא שאלת לך ימים רבים, ולא שאלת לך עושר, ולא שאלת נפש אויבך (הן דבר טבעי ביותר הוא שיבקש המלך לנצח במלחמותיו), ושאלת לך הבין לשמוע משפט, הנה עשיתי כדברך, הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא היה לפניך ואחריך לא יקום כמוך". האדם החכם בעולם הוא שלמה המלך, וכאן הפסוק מגלה לנו הסיבה לכך. זה לא היה מוכרח להיות כך, אך מאחר שידע על מה לבקש, הקב"ה נתן לו חכמה אלוקית מעבר לכל סדרי הטבע. "וגם אשר לא שאלת - נתתי לך, גם עושר גם כבוד אשר לא היה כמוך איש במלכים כל ימך, ואם תלך בדרכי לשמור חוקי ומצוותי כאשר הלך דויד אביך והארכתי את ימך".

הפסוקים האלה מגלים לנו את הסוד. צריך ללמוד אותם שוב ושוב ולהחדירם לעצמותינו. רבינו המחבר אומר: **אתה יודע מהיכן לקחתי את היסוד שעל האדם**

צריך והוא היחיד שיכול לעזור לך ויעזור לך. וכעת תהיה עסוק במילוי תפקידך. עשה את השתדלותך. ובענין ההשתדלות מחדש רבינו המחבר חידוש נפלא. הוא אומר כך: אף שבכל השתדלות אומרים מתוך שלא לשמה בא לשמה, ולמשל, אם האדם עוסק בענייני ממון בנאמנות, אך לא לגמרי מתוך הכוונה הנכונה, אפשר להגדיר את השתדלותו כצורת השתדלות נכונה הגם שהכוונה לקויה - **כשמגיע לחינוך הילדים, הכוונה היא חלק מצורת ההשתדלות. אם אתה נאמן לילדיך ומכוון אך ורק לטובתם - אתה עושה את ההשתדלות המוטלת עליך, ואם אתה מחנך אותם בשביל צרכי העצמיים - אינך עושה כלל את ההשתדלות המוטלת עליך. אתה צריך להתחיל מההתחלה.**

כך מבאר רבינו המחבר. וחשוב ללמוד את זה, כי **אפשר להציל בזה דורות של ילדים.** אמנם לא זוהי הסיבה העיקרית. הסיבה העיקרית שצריך ללמוד את זה היא **כי אנו צריכים להיות עובדי ה', אבל אפשר גם למנוע בזה הרבה עגמת נפש.**

הקושי לכוון לטובת הילדים

נחזור מעט כדי להבין את היסוד היטב. בכל התחומים האחרים שבהם נדרש בטחון, כמו פרנסה או בריאות, העניין פשוט יותר במדה מסוימת. כאשר האדם עוסק בדומם, קל לו יותר לומר לעצמו: "אני עושה את מה שמוטל עלי והקב"ה כבר יעזור."

לעומת זאת, כאשר הוא מתעסק עם בני אדם, בעלי בחירה חופשית, עליות וירידות, מצבי רוח משתנים ורצונות שונים - קשה לו עד מאוד לסמוך על הקב"ה בלבד, כי הוא מרגיש שפלוני הוא זה שעושה את זה, והוא עושה את זה בכוונה, ואז, באופן טבעי, רגשי הלב מתחילים לבעבע. כאשר האדם מתעסק עם דומם, אם רק יכניס את

היה קשור אליך, ומה שמוטל עליך לעשות - לא עשית. מדוע לא התפללת מנחה במנין כיהודי?

השתדלות למלא את התפקיד בנאמנות

זהו היסוד הישן - לעשות את ההשתדלות נכונה, ושוה לא יבוא בשום אופן על חשבון התורה והתפילה, ועוד יש בכלל עשיית ההשתדלות באופן הנכון - לבוא בזמן. אתה צריך להתחיל את העבודה בשעה תשע בבוקר? בא בזמן, עשה מה שמוטל עליך מתוקף תפקידך, התקשר אל האנשים שאתה צריך לחזור אליהם, אם יש איזה דבר שצריך לעשות בבית - אל תדחה אותו. תהיה עובד נאמן העושה מה שצריך, ולא רק עושה מה שצריך, אלא עושה מה שצריך עם הכוונה הנכונה - זוהי שליחותי, להיטיב לאחרים באופן זה... תהיה עסוק בזה ותראה שהתוצאות יבואו מפה ומשם בכלל לא לפי ערך עבודתך. זהו הכלל: השתדלות אין פירושה הבאת תוצאות. אינך יכול להביא תוצאות. עליך לעסוק בהטבה ונתינה לאחרים והתוצאות יבואו.

אם אתה מלמד לילדים או מגייש לבחורים, מלא את תפקידך בכל לבך. תכין את החומר כמו שצריך, תבוא עם מוח ונפש, והסבר פנים לתלמידך. מה אתה שואל, לא משלמים לך מספיק? - הקב"ה כבר יעזור לך וישלח לך סכומי כסף נכבדים ממקומות אחרים, ומי שהוא בעל בטחון, רואה זאת בחוש.

חינוך הילדים חייב להיות לשמה

מבאר רבינו המחבר, שכך הוא ממש גם לגבי תפקידו של אדם לספק צרכי אשתו ובניו. התוצאה אינה קשורה אליך. לגבי התוצאה עליך לבטוח בה. בטח בה' שלא יעזוב אותך. הקב"ה הרי יודע מה אתה

ואתה מתכוון לטובת עצמך, השפע שאתה מעביר לילדיך הוא שפע שבור. כולל אברכים שכולם בו יודעים שראש הכולל אינו ראש כולל אמיתי ונמצא שם רק כי צריך היה לתת לו איזה תפקיד - המבוגרים שביניהם עדיין יכולים לסבול זאת. הם יודעים שהוא זקוק לכבוד ושצריך להזכיר את שמו בכל דרשה שנושאים בין כתלי בית המדרש, ואף הם דואגים כל פעם שמביאים דרשן מבחוץ להודיע לו כמה וכמה פעמים, לבל ישכח להזכיר בתחילת דרשתו, באמצעה ובסופה, את שמו של ראש הכולל ולהרעיף עליו תשבחות והודאות, והכל לתועלת הענין. אבל הצעירים שביניהם אינם יכולים לסבול זאת בשום אופן, והרי הם צוחקים מאותו ראש כולל ואינם מסוגלים לקבל ממנו כלום.

כשאתה מחנך את בנך ובשפע שאתה מרעיף עליו אתה מתכוון לתועלת עצמך, בנך מרגיש זאת והשפע המגיע אליו הוא שפע מקולקל, ונמצא שאינך מתחיל לעשות את תפקידך. וזהו השורש לכך שהורים אינם מסכימים לחנך את הנער על פי דרכו. האב (או האם או שניהם) אומר: אינני יכול לתת לבני לעשות או להתנהג בצורה שונה מהמקובל, כי זה יפריע לתדמית של הבית ויהיו לי בזיונות. בכל מקום שאלך, כולם יראו שבני לבוש בסגנון אחר, או ישאלו אותי היכן הוא לומד, ואשאר ללא תשובה. אי אפשר לתאר כמה הרס יוצא מזה, והכל מפני שהאדם אינו מקיים את תפקידו, אלא פועל היפך תפקידו. **אם האדם מבין שיש לו תפקיד ואותו הוא צריך למלא בלי שום כוונה לתועלת עצמית, עליו לשנות את הסתכלותו ולומר לעצמו בכל עת: מה שטוב לבני, אותו אני עושה.** לא מפני שכך ארוויח יותר וכך התוצאה תהיה יותר טובה, אלא מפני שמעולם לא הוטלה עלי האחריות להשלים

עצמו למצב רוח נכון של בטחון, הוא יכול להחזיק כך זמן רב, עד שיקרה איזה שינוי מיוחד שיטלטל אותו.

אך כשהוא מתמודד מול אדם אחר, גם אם התכוון שעה שלימה מראש - הוא עלול לאבד את הבטחון תוך רגעים ספורים.

למה? כי ברגע שמישהו מבזה אותו או פוגע בו, גם אם הוא שותק חיצונית - לבו מתפעל, הבטחון שהיה לו נשבר, והוא מאבד במהירות את הרוגע שהצליח להשיג.

זו אחת מהסיבות שקשה לאדם בענין **חינוך הילדים להיות נאמן לילדיו ולכוון אך ורק להיטיבם**, כי הוא נשאב למחלוקת עם ילדיו מאוד מהר כאשר הם עושים ההיפך מרצונו והוא מרגיש פגוע מהם.

אך באמת יש לזה סיבה יותר עמוקה, וצריך להבין אותה היטב. קשה מאוד לאדם לעשות דבר שאינו לתועלתו העצמית. **אנשים אינם מסכימים לעשות דברים שאין רואים בהם תועלת לעצמם. צריך להיות אדם מאוד מזוכך כדי לעשות דבר רק בשביל הזולת.** אף נגיד אינו תורם מיליון דולר לשער הבנין החדש מתוך כוונה נקיה וטהורה שיהיה להקב"ה מקום להשרות בו שכינתו. אחרת, לא היינו יודעים שהוא נדב בכלל את השער. איך אנו יודעים שהוא נדב אותו? כי שמו מופיע מעליו באותיות מאירות עיניים. ומדוע שמו מופיע עליו באותיות כאלה? האם עשו זאת בעל כרחו? - לא מסתבר. האדם מחפש תמיד את תועלתו העצמית. כל מה שהאדם עושה, הוא מפני שרוצה להצליח. אכן אם האדם מתעלה, הוא מבקש תועלת רוחנית, אך **בסופו של דבר - הוא רוצה להרוויח משהו לעצמו.**

המחנך לנער שלא על פי דרכו

ובכן, כשאתה עושה פעולות של חינוך

יכולים לתת בהם אמון - זו הוריהם. ולא רק אנשים פורקי עול. בכלל לא. אלא גם אנשים יראים הנמצאים בתוכנו. הם רוצים לעבוד את ה', לאהוב וליראה אותו, אבל משל זה אינו מסתדר להם. בתהלים שלהם, בפסוק 'כגמול עלי אמו', מצוין עם כוכבית קטנה למטה: בקהילתנו אין גורסים כך, וכל אחד יכניס במקום זה משהו אחר שהרגיש שיכול היה לתת בו אמון.

והאמת שאפשר להמתיק קצת את הדין ולומר שהפסוק אינו מדבר על ילד בן חמש עשרה, אלא על תינוק שנולד, תינוק חסר ישע, אשר בדרך כלל האם עושה אז באמת מה שטוב לילד, כך שאפשר לגרוס 'כגמול עלי אמו'. הבעיה היא שבדרך כלל הילדים בהתבגרותם אינם זוכרים את השלב הזה. עמוק בנפש זה קיים. זה לא נעלם. אבל הם זוכרים רק את המריבות והצעקות שהיו יומם ולילה ורק את זה שלא התכוונו לטובתם אלא לטובת עצמם.

כך נזכה לראות פירות בעמלנו

אומר רבינו המחבר: **אם תכוון באמת אך ורק לטובת הילד** ויודע תעלומות יוכל להעיד על כך - **הילד יתן בך אמון, ואז תמלא את תפקידך**. ונמצא שיש בזה מעגל פלאי. **כשאתה עושה כן - הילד בוטח בך באופן טבעי, וממילא הוא מתקשר אליך, וכיון שהוא מתקשר אליך, הוא רוצה לשמוע בקולך ורוצה לעשות לך נחת רוח, וכמה שקשה לו, הוא עדיין משתדל לעשות כמצותך, כי הוא מאמין בך ומבין שאתה מתכוון לטובתך, ואז אתה רואה פירות לעמלך.**

אכן על פי האמת, **הסיבה שאתה רואה פירות לעמלך היא כי אתה בוטח בהקב"ה,**

אותו עם צורה מסוימת. **התפקיד היחיד שיש לי הוא לעשות לו מה שטוב לו.**

אמת נכון הדבר שגם מצד חכמת חיים כשאתה עושה מה שטוב לילד - הוא יכול להתעלות, וכשאתה עושה מה שאתה רוצה בשביל תועלתך העצמית - הוא לא יכול להתעלות ונעשה שבר כלי ועוזב את היהדות, לפעמים גם במראהו החיצוני, ולפעמים רק בפנים, ואין ביניהם חילוק. אבל גם כלפי תפקידך, כאשר אתה חושב שיש לך תפקיד מתוקף אחריותך לשמור את בנך בהופעה המקובלת, ואינך רוצה לשמוע בקול המומחה, כי אתה חושב שזה שהוא אומר שצריך להניח לילד לעשות כך וכך, נובע מחוסר יראת שמים שלו - עליך לדעת שאתה טועה. **הסתכל בחובת הלבבות ותראה שתפקידך הוא לעשות אך ורק מה שטוב לילד.**

כגמול עלי אמי - האמנם!?

נאמר יותר מזה: **אחת מהסיבות שהאדם צריך הורים היא כדי שיוכל ללמוד איך לבטוח בה'.**^א כלומר: הוא צריך לדעת מה זה 'כגמול עלי אמו', ומוזה הוא יכול להבין בהמשך איך להישען על ה'. אך מה קורה אם כשאתה אומר לילד: כפי שאתה מרגיש שאתה יכול לתת אמון בְּאִמְךָ, כך אתה צריך להרגיש כלפי הקב"ה - אתה רואה שהילד מתחיל לנוע בחוסר נוחות, ואף שואל בזעם: נראה לך שאני יכול לסמוך על אמני?! זוהי הדוגמא שיש לך בשבילי?! אמי הרי עושה מה שטוב לה, לא מה שטוב לי...

דעו לכם שאלפי אנשים מקרב אנ"ש קרועים מבפנים בגלל הצער הזה שיש להם כאשר כל ימיהם הרגישו שהוריהם אינם מתכוונים לטובתם אלא לטובת עצמם. הם אומרים בקול שהדוגמא האחרונה למי שהם

א. ראה דברי רבינו בשער הבטחון פ"ז.

שזה לא יקרה לי שוב? אני לא מתפלל מספיק
שאצליח למלא את תפקידי נכונה, אני לא
משתדל מספיק למלא את תפקידי נכונה, אני
לא לומד איך למלא אותו נכונה, אני עסוק
וטרוד, וכלל לא עוסק במילוי תפקידי... תהיה
עסוק רק בזה, ואל תביט כלל על התוצאה.
אני צריך למלא את תפקידי ותו לא...

בעל בטחון עסוק במילוי תפקידו

יש אדם ששרוי בכאב נורא על שבנו
הנשוי כבר מספר שנים עשה איזו 'פנייה
שמאלה', ומיד הוא פותח במסע של
האשמות. זה קרה בגלל שהוא התחבר עם
בחור פלוני שאמרו לו שהוא בחור טוב
ובסוף התברר שאין תוכו כבדו, זה קרה
בגלל פלוני, זה קרה בגלל אלמוני. וכך הוא
מתחיל להתעסק בשינוי התוצאה אשר אין
לו עליה שום שליטה, יחד עם ההתמרמרות
על דברים שלא היתה לו שליטה עליהם,
ובגלל כן אינו חושב כלל מה תפקידו.

נאמר שוב בצורה ברורה: **אם אני עסוק
במילוי תפקידי ועל זה אני מתפלל ובוזה
אני בודק את עצמי בכל עת - אז אני יכול
להיקרא קצת בעל בטחון.** אבל אם אני
עסוק בתפילה על התוצאות, במקום על
מילוי תפקידי נכונה - אינני בעל בטחון.
סיבת הדבר, כי **בטחון פירושו שהאדם
מבטל את עצמו להקב"ה בידיעה שרק
הקב"ה מנהל את העולם ושעליו מוטלת
המלאכה למלא שליחותו בלבד.** אני כאן
למלא שליחותי, אני כאן לקיים מה שצוני
בוראי. לגבי השאלה מה תהיינה התוצאות
וכמה הצלחה תהיה לפעלי - אני בוטח בה'.
אך כיון שהאדם עסוק בחלק שאינו נוגע
אליו כי אין לו שליטה עליו, הרי הוא סבור
שהוא יכול לשנות ולהביא תוצאות. ואף
שהוא מזכיר שמו של הקב"ה עליו, אין הוא
נמצא במקום הנכון. עליו לעבור תחילה אל
המקום הנכון.

וכיון שכן, **כשבנך בוטח בך, הוא בוטח ג"כ
בהקב"ה,** כי הקב"ה משתקף מתוכך,
**והשפע שאתה מביא אליו והדיבורים
שאתה אומר לו וההרגשים שאתה מוסר לו
בשעה שאתה מדבר אתו הם: הקב"ה הוא
טוב ומטיב ואין אדם שומע לו ומפסיד.**
כשאתה אומר לילד אין אדם שומע לו
ומפסיד, אם אתה אומר אותו מהמקום
הנכון, **אם אתה זוכה לכוון אל האמת
ולומר לילד מה שבאמת נכון לו,** ולא רק
עכשיו, **אלא זה כבר עשר שנים שאתה
מתנהג עמו באהבה, בנאמנות ובאמת -
הילד ייעשה ירא שמים.**

אותו מעבר בצורה יותר נעימה

אמנם כן, תמיד יש יוצאים מן הכלל,
ובל נשכח שיש מושג שנקרא 'בהדי כבשי
דרחמנא למה לך' (ברכות י, א), אבל ברור
כשמש שכל דבר שאתה רוצה להביא, יבוא
הרבה יותר טוב ונכון והרבה יותר מהר,
כשתפעל באופן זה. כפי שכל שפע אחר
נגזר עליך מן השמים... נגזר עליך כמה כסף
יהיה לך ובאיזו משפחה תגדל ואיזה שידוך
תקבל... ועם כל זה אתה יכול לקבל מה
שנגזר עליך בצורה של 'חסד יסובבני'. אתה
יכול לקבל אותו מהר, עדין ועם טעם נפלא.
ומצד שני אתה יכול לקבלו כשהוא כרוך
בעגמת נפש מרובה. אפשר לקחת דוגמא
מהריון ולידה. הילד שיוולד, הוא אותו ילד
שנגזר מן השמים להיוולד, אבל צער ההריון
וחבלי הלידה יכולים להשתנות. זה יכול
להיות מהר ויכול להיות לאט, יכול להיות
קשה ויכול להיות קל.

כך הוא גם לגבי חינוך הילדים והסוגיא של
ילדים טובים. הדברים יכולים להתפתח באופן
הרבה יותר קל. **אם האדם יחשוב כל הזמן על
מילוי תפקידו - צינורות השפע יהיו פתוחים
והעניינים יתקדמו באופן הרבה יותר קל.**
אוי! לא דיברתי אליו נכונה. מה אני עושה

למומחים זה לא עוולה, אבל עצת היצר היא להטריד את מוחך כדי שלא תתעסק במה שאתה צריך להתעסק. **עצת היצר היא לגרום לך להרגיש שהתוצאות מונחות בידך** ואתה יכול לשחק אתן כחומר ביד היוצר. להתקשר למומחה כפעם בפעם זה דבר ראוי אם כוונתך בזה לברר אם אתה באמת פועל נכונה, אבל **אחרי שאתה יודע שאתה פועל נכונה, תמשיך לפעול באופן זה ותמשיך להתפלל שתוכל להמשיך לעשות את הדברים הנכונים**.

העצבות שיש לאדם כשאין הדברים מתיישרים עם רצונו, נובעת מכך שחשב שהתוצאות מונחות בידו, והעצבות גורמת לו שלא להתפלל או שלא להתפלל נכונה, ושוב מושכת אותו כלפי מטה. לכן נסחף האדם מהר מאוד למערבולת של רגשות, ואינו יכול לראות את בנו מתנהג כפי שמתנהג. הוא מרגיש שזה פשוט הורג אותו, וכך הוא מתרחק והולך כל יום ממילוי תפקידו ומן התפילות הנכונות ומן הבטחון האמיתי, והרי הוא שוקע בעצבות יותר ויותר.

יבוא אדם ויטען: אתה מדבר על מדרגה כזו שיש לדון אם משה רבינו ויהושע בן נון הגיעו אליה. ואף אנו נאמר לו: אתה צודק במה שאתה מרגיש שאינך יכול להעפיל למדרגה זו, אך על זה אמרו **חז"ל**: אלמלא הקב"ה בעזרו - אינו יכול לו. **אתה באמת זקוק לכוחות בלתי אנושיים** (כפי שדיברנו בארוכה בשיעור הקודם), **ולכן אתה צריך להתפלל על זה להקב"ה**. כשאתה מרגיש שאתה נשבר ומתפרק לחתיכות, כשאתה מרגיש שאתה קורס תחת המשא הכבד, תזכור שזו הזדמנות נפלאה - סגולה לבטחון (למי שאוהב את המילה "סגולה"...). אתה יודע למה? - **כי עכשיו אתה יכול לבטוח. ולכן הביא אותך הקב"ה לפינה זו...** תן לחכם ויחכם עוד...

פירושו של דבר, יתכן שהאדם חי שנים ארוכות והאמרה היתה שגורה בפיו: העיקר הוא תפילה. תשעים ותשע אחוז זה תפילה ואחוז אחד בלבד השתדלות... והוא באמת השקיע מיליון תפילות לילדים טובים, ועדיין לא התחיל לעשות את הדבר כמו שצריך. כך מלמדים אותנו הפסוקים בספר מלכים, ורבינו המחבר הסביר לנו שזה נכון גם לגבי סוגיא זו, שעל האדם להתפלל על הדבר הנכון. מוחו צריך להיות עסוק בדבר הנכון. מה יהיה עם הילד? - את זה תשאיר להקב"ה.

כשהפעולות מביאות תוצאות הפוכות

נשלים את הדברים עם עוד נקודה אחת: יש שהאדם עוסק בפעולה מסוימת ורואה שמתקבלות תוצאות הפוכות. למה הדבר דומה? לאדם רוצה לשפץ את ביתו, הוא פונה לשם כך למעצב פנים, והלה משרטט לו תכנית שלימה ומראה לו תמונות מרהיבות עין של הבית כפי שייראה כשתושלם המלאכה. העבודות מתחילות לאחר שהוא עם משפחתו העתיקה את דירתם באופן זמני למקום אחר, וכעבור שבוע או שבועיים, הוא קופץ לביקור בביתו, וחושכות עיניו בראותו את רצפת הבית שבורה לגמרי, הצינורות חשופים והמים נוזלים מכל עבר. חורבן נורא מתגלה לו ומיד הוא מרים קול צעקה - מה עוללתם לביתי? 'לתקוני שדרתיכם ולא לעוותי'. ולעומתו כולם פורצים בצחוק - על מה יצא קצפך? כך משפצים בית. הורסים את הישן ואז בונים מחדש ברוב פאר והדר...

כשאתה עוסק בענין שבינך לבין בנך או בינך לבין אשתך, ואתה מתחיל להתנהג באופן מסוים ורואה שמתקבלות תוצאות הפוכות... אתה משקיע כוחות על גבי כוחות ולמעשה הילד אינו שומע בקולך או לא רוצה ללכת לתלמוד תורה... מה קורה בדרך כלל? אתה מיד שם את כל מעיינך על התוצאות, ומיד מתחיל להתקשר למומחים... להתקשר

לזכות

החתן ישראל בן דינה

והכלה ביילא רבקה בת פייגא ברכה

נדבת אבי הכלה הר"ר נפתלי שטיינער הי"ו

יום רביעי פרשת ויקהל י"ט אדר תשפ"ה

שבתי בבית ה' - לחיות בבית ה' בכל המצבים

דלעילא. כך מבואר בכל ספרי החסידות המדברים בגודל הטהרה שאמירת התהלים מביאה לאדם.

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש

ובכן, הבה נשאל שאלה: דוד המלך מבקש במזמור כ"ז בקשה מוכרת לכל: 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו'. הלוואי ואוכל להישאר בין ד' כותלי בית המדרש כל ימי חיי וכך אוכל לראות ולהרגיש את מתיקות התורה בהתרגשות ובהתפעלות, כפי שפירשו הספרים המילים 'לבקר בהיכלו', שהגם שאני בא לבית המדרש מדי יום ביומו, אני מבקש שאתפעל ואתרגש כאילו אני נכנס לביקור בפעם הראשונה. לכאורה דוד המלך הוא האחרון שנוכל לומר שבקשה זו נתמלא אצלו. ימיו הקצרים הרי היו עמוסים וגדושים במלחמות, בפרשיות ובנסיונות, וכולן לא היו בין ד' כותלי בית המדרש. במשך תקופה ארוכה ברח משאול המלך ומבנו אבשלום. ממש היפוכו של ישוב הדעת, היפוכו של זה שיושב בבית ה' כל ימי חייו ולומד שלושה סדרים בכלל. ככלל, ניהל כל ימי חייו מלחמות, עם הפלשתים ועם שאר העמים בסביבותיה של ארץ ישראל. לא היו לו ימים שקטים, כפי שרואים בפסוקי התהלים עצמם שהיו לו. ואף המזמור הזה עצמו שבו מופיעה

מזמורי תהלים כנגעים ואהלות

בספר פירוש התפילות לרבינו יהודה בן יקר רבו של הרמב"ן ז"ל כתב בענין אמירת תהלים: וקוראים בהם תהלים והוגין ונוטלים שכר עליה כנגעים ואהלות. כשמתייגעים להבין מזמורי תהלים ומתבוננים בפסוקי התהלים, מקבלים שכר כשמי שמתייגע בהלכות נגעים ואהלות. דבריו מיוסדים על מה שאמרו חז"ל שדוד המלך ביקש מהקב"ה שאמירת תהלים תיחשב כלימוד נגעים ואהלות, אך חידושו הוא שהקב"ה קיבל בקשתו של דוד וכל ההוגה בספר תהלים נוטל על זה שכר כנגעים ואהלות.

כן כתב הרחיד"א בספרו יוסף תהלות מדבר על התיקונים הגדולים שהאדם יכול לעשות לנשמתו באמירת תהלים, וכותב שם תוך דבריו שכפי שהעסק בנגעים ואהלות מטהרים את הנשמה, כך אמירת תהלים מטהרתה.

ודברי שניהם בנויים על היסוד שאמרו הצדיקים שכאשר חז"ל גילו לנו בקשה של דוד המלך, התכוונו לומר שבקשתו לא נשארה בגדר בקשה בלבד, אלא תשוקה של אמת היא שנתמלאה, וכך כל בקשה שביקש דוד המלך בתהלותיו על-ידי גילוי של רוח הקודש - נתגלתה בשעת מעשה. האתערותא דלתתא, הביאה לאתערותא

מעמידה בדרך כלל. כשאנו מדברים על המושג בבית, כגון שאומרים על אדם: הוא מגיע מבית טוב, או הוא מגיע מבית קשה - איננו מתכוונים אל הקירות, אלא אל האוויר בבית. מה קולטים כשמריחים שם? מה שומעים שם משיחתם של בני הבית כשמדברים לפי תומם? זה לא רק חוש השמיעה, אלא גם חוש הריח, וההרגשה הפנימית. האדם גדל בבית שתמיד הודו בו לה' גם כשהיה להם מאוד קשה. הוא מגיע מבית כזה. עליך להבין. יש מי שמגיע מבית שיש שם לחץ גדול מאוד. זה לא קשור לכמות הספרים שהיו בארונות הצמודות לקירות, זה לא קשור ליחוס שלו. זה קשור רק למה שקנה, מה נפשו הרגישה תוך כדי גידולו. יתכן שהיו צרות בבית, השאלה היא מה קלטו שם, מה הבין בנפשו - מה הוא צריך לחשוב ולהרגיש כשהוא מתמודד עם המצבים האלה. בית הוא חממה, בה מגדלים את הילדים, והשאלה היא מה היתה שם האוירה.

אשרי יושבי ביתך

'יושבי ביתך' הם אנשים כאלה שמוחם ולבם עטופים בפסוקים המופיעים להלן.
'אשרי יושבי ביתך'. למה הם מאושרים? אתה רוצה לדעת למה? בא ואראה לך. נבוא יחד לבקר בביתם ואז תבין למה הם מאושרים. צריך לזכור שהפסוק 'אשרי יושבי ביתך' (תהלים פד, ה) אינו מופיע במזמור זה. המזמור מתחיל בתהלה לדוד. אך מה? בית כה נעים הוא שעושים לו הקדמה. אומרים ככה: אתה יודע כמה נעים לו למי שחי בבית זה שאנו עומדים להכנס אליו? אין לך מושג כמה נעים לו. טוב, אני מכניסך לבית זה. תהיה בשקט, אל תרעיש - תהלה לדוד... נכנסנו אל הבית... הנה

בקשתו 'אחת שאלתי מאת ה'', הלא כבר איתא **במדרשים*** שחיברו בשפל המצב כשהיה עם אנשיו בצקלג והעמלקים שבו את כל הנשים והטף, והוא נשאר אחד לבדו כשכולם הפנו לו עורף, 'ויתחזק דוד בה' אלוקי' (ש"א ל, ו) וחיבר מזמור זה. ובכן, זה שהוא מבקש 'כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני' - מובן, וכן 'אם תחנה עלי מחנה לא ירא לבי, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח' - מובן להפליא, אבל 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי' יכול להישמע כאומר: רבנו של עולם! אין לי כבר כח. עזוב אותי עם כל הסיפור. אני רוצה לשבת וללמוד. למה אני צריך את כל המלחמות?

הוא מגיע מבית טוב

אכן תשובה פשוטה יש לזה וצריך להבינה היטב כי היא מיסודות היהדות. מה הפירוש 'שבתי בבית ה'?' רגילים אנו לתאר זאת כמי שיושב בין ד' כותלים גשמיים. האדם רוצה לשבת בבית המדרש ולהרגיש את המתקנות של לימוד דף גמרא עם תוספות, ועל פי זה אנו נוהגים לפרש גם הפסוק 'אשרי יושבי ביתך' - אשרי חלקו של מי שיושב בתיבת נח. אין הוא צריך להתעסק בשום דבר אחר. הוא יכול לשבת וללמוד ולשנן מסכת אחר מסכת. כל שנה הוא עושה סיום הש"ס בבלי וירושלמי. שבתי בבית ה'. הוא לא מבין כלום בכל ההבלים שתופסים מקום בחוץ.

אולם פירוש זה חיצוני מאוד. הן 'לית אתר פנוי מיניה', **הקב"ה נמצא בחוץ כפי שהוא נמצא בפנים, ומקומו זהו כבודו**, ואם כן מהו יושבי ביתך? מי הוא זה שיושב בבית ה' ורואה בנועם ה' ומבקר בהיכלו? התשובה פשוטה שזו המציאות שהבית

א. ראה ילקוט שמעוני על מזמור זה, ויקרא רבה פרשת אחרי כא שיטת ר' יהושע בן לוי. ראה עוד מדרש תהלים על מזמור זה.

ממושכה לאיזה דבר... הוא מתפלל ואומר תהלים, ולמעשה זה לא קורה. פלוני נפטר מן העולם... אתה יודע מי המאוסר? - 'אשרי יושבי ביתך'. כלומר שהוא אומר לעצמו לאחר מכן: 'צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת'. זה מה שהוא אומר לעצמו. **הוא זה שנקרא יושב בית. הוא זה שכשהיו לו מצבים קשים בעבר, אמר לעצמו את האמת, והיום הוא חי תחת רושם זה, ועכשיו כשיש לו עוד מצבים קשים, הוא מנחם ומחזק את עצמו במהלך זה.**

מנין לתחיית המתים מן התורה

שח לי אברך דבר אמת: **חז"ל** שאלו **בפרק חלק** מניין לתחיית המתים מן התורה, והביאו רשימה ארוכה של מקורות, והמקור למסקנא הוא שהקב"ה הבטיח לאבות הקדושים שיתן להם את הארץ, ולא רק לבניהם, אלא גם להם עצמם - 'למען ירבו ימיכם ובני בנים על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם', והרי הם עצמם טרם קיבלוה שהרי לא נכנסו לארץ, מכאן ראייה שעתידיים לקום בתחיית המתים ואז יקבלו את הארץ. בלשון **הש"ס**: עתידיים האבות לקום בתחיית המתים ויתן להם הקב"ה את ארץ ישראל, מכאן לתחיית המתים מן התורה. והנה ידוע לנו **מהצדיקים הראשונים** שאת **כח אמונתנו** **אנו יונקים מהאבות הקדושים שעמדו בניסיונותיהם בגודל אמונתם.**

כעת נשאל: האבות הקדושים, קיבלו הבטחה מהקב"ה ואף פעם זה לא נתקיים בחייהם. אחרי עשר שנים של המתנה, המתינו עוד עשר שנים, ואחרי עשרים שנה של המתנה, המתינו עוד עשרים שנה, והם הזקינו וחלו ונפטרו מבלי שזה יתקיים אצלם. מה חשבו בקשר להבטחה שהבטיח

בבית זה שומעים בכל עת: 'טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו'. בית זה הוא בית שתומך כל-כך חזק - 'סומך ה' לכל הנופלים'. אני יודע שהיו נפילות, אבל אל תדאג, אני עדיין אוהב אותך, אני עדיין הולך לעזור לך, אין לך מה לדאוג, אני כאן בשבילך. 'חנן ורחום ה' ארך אפים וגדל חסד'. יש לי סבלנות בשבילך. זוהי הרגשתו של מי שגדל בבית כזה.

תאר לעצמך, עצום את ענין ותאר לך שיש לך ישיבה קטנה ואחד בא לבקש ממך להכניס את בנו ללמוד אצלך. אינך מכיר את המשפחה ואת שמה, ואתה חושש - אולי זו משפחה מסגנון אחר, אולי זה יפריע לאחרים, והנה אחד בר סמכא נפגש אתך כדי להמליץ לך על הבחור ואומר לך שמדובר בבחור מן העידית שבעידית. אתה שואל אותו: מה הכוונה עידית שבעידית? האם הכוונה לכשרון? והוא אומר: לא! אסביר לך. בריאות הנפש של בחור זה, החמימות, הרצינות, הדרך ארץ... ומספר לו שבמשך חמש עשרה שנות חייו, כל פעם שהיה לו איזה קושי, אביו ואמו לא נטשוהו, אלא תמכו בו בכל כוחם ומאודם ולימדו אותו להתמודד כמו שצריך. הוא מלביש את כל הפסוקים של אשרי על בחור זה, לומר שגדל בבית כזה בו הבין מה יש לו לחשוב ולהרגיש בכל מצב ומצב. הנה אם אתה מבין קצת בנפשות, אתה מיד מבין שעץ כזה יכול לצמוח יפה מאוד וישר. הוא בוודאי יוציא את הפירות שלו, לא את הפירות של מישוהו אחר, אבל כשמשקים את העץ ויש לו מספיק שמש - הוא גדל כמו שצריך.

ובכן, **מי שיושב בביתו של הקב"ה, פירושו של דבר שכאשר יש לו נפילה, הוא מחזק את עצמו עם האמת.** הוא אומר לעצמו את האמת. כשיש לו תוחלת

בה', ובסוף הבחור נכנס בברית האירוסין עם בת אחרת ממשפחה יותר מיוחסת. ומה עשה הקב"ה? כעבור חודש, הכלה עזבה את השידוך, ועכשיו כשכבר היה לבחור חסרון של עזיבת שידוך, הסכימו הוריו לשדכו עם בתו של הראשון, וכבר הקימו משפחה לתפארת. צפיתי מן הצד, ידעתי מהתפילות של הראשון, וראיתי את הכלל דלעיל: **אף שנדמה לך שהכל נגמר - זה לא נגמר.** מכאן לתחיית המתים מן התורה. **הוא אומר: אין לך להתפעל משום דבר, אף לא מן המיתה.**

בחזרה לענייננו: זהו אדם שאינו חי בבית החיצון אשר שם מתפעלים מנפילות ומפשיטות רגל, אלא **מי שיושב בבית ה', וכל פעם שקורה איזה דבר, יש לו את התשובה האמיתית לכך במוחו. הוא אדם מאושר. יש לו כל מיני מצבים בחיים, אך את זה הוא מיישב ב'ולגדולתו אין חקר', את זה הוא מיישב עם 'ועוזו נוראותיך' יאמרו, את זה הוא מיישב ב'חננו ורחום ה', ואת זה הוא מיישב ב'טוב ה' לכל'. המקרים שאירעו לו, עוררו בו שאלות, והוא הכניס במוחו את התשובות הנכונות. הנה הוא זה שנקרא יושב בית. הוא גדל בצורה בריאה.**

בת תחילה סימן יפה לבנים

בדגל מחנה אפרים (פרשת חיי שרה) כתב בזה הלשון: 'זה' ברך את אברהם בכל, יש שתי דיעות, חד אמר בכל גימטריא בן ובן היה לו, וחד אמר בת היה לו ובכל שמה (בבא בתרא טז, ב). ויש לבאר דלא פליגי כלל ואחד מפרש דברי חבריו, ונקדים מה דאיתא בכתבי הקודש של הגאון מו"ה **יעקב יוסף הכהן** (ה'תולדות יעקב יוסף') בשם **מהר"ן ז"ל** על מאמר חז"ל (שם קמא, א) בת תחילה סימן יפה לבנים, דבחינת בת היא

להם הקב"ה שייכנסו לארץ ישראל? הם הרי היו הדוגמא החיה של תוחלת ממושכה. עוד לא ועוד לא ועוד לא ו... נפטר מן העולם. ובכן, מה חשבו האבות הקדושים? הם אמרו לעצמם: **הבטחתו של הקב"ה בוודאי יתקיים, בין אם אני מבין בין אם לא. ובוזה הורישו לצאצאיהם את הכח להבין מכאן לתחיית המתים מן התורה.** מה אנו רוצים ללמוד מהם? אנו לא סתם רוצים למצוא מקור לתחיית המתים, אלא כמו שהמשנה אומרת שם שמי שאינו מאמין בתחיית המתים, לא יקום בתחיית המתים. מדוע? מדה כנגד מדה. אם אינך מאמין בזה, אין לך את היכולת שיאיר בך האור של תחיית המתים מן התורה. נמצא שכאשר שואלים מגין לתחיית המתים, אין פירושה מה המקור לכך בלבד, אלא **איך נבנית האמונה אצל היהודי שיוכל לומר ונאמן אתה להחיות מתים, והתשובה היא - מהאבות הקדושים.** הקב"ה הבטיח להם שיקבלו את הארץ, והם לא קיבלוה באופן שחשבו שיקבלוה, אבל הוסיפו להאמין שבוודאי תתקיים הבטחתו יתברך. הם יקומו שוב בתחיית המתים ואז זה יתקיים. יתכן להיות דבר כה גדול שנקרא מיתה, והאמונה בהבטחתו יתברך גדולה ממנו. 'עדותיך נאמנו מאוד לביתך נאווה קודש'. הנבואה של הנביאים שייבנה בית המקדש, עתיד להתקיים, הגם שזה לוקח זמן רב - לאורך ימים. **הוא מאמין בה' כמה זמן שזה יקח, ואף שנראה שהכל כבר בטל ומבוטל, אז מה? - יהיה תחיית המתים.**

אין להתפעל מן המיתה

ראיתי פעם מעשה שנתן לי חיזוק רב. ראיתי יהודי ירא ושלם שנתן עיניו בבחור אחד כליל המעלות ורצה עד מאוד לזכות בו כחתן לבתו. הוא התפלל וביקש ובטח

תבוא על-ידי השתוקקות תחילה, ויתקיים בו בת תחילה סימן יפה לבנים. שיקפוץ מרוב התפעלות. תארו לכם מי שלומד גמרא ואין לו שום קושיא... הן כך אנו רואים בישיבות המצוינות שנותנים לבחורים להכין תחילה את סוגיית הגמרא ונותנים להם מראי מקומות. הם לומדים את הראשונים ומתעוררות להם קושיות, מבינים, לא מבינים, מלבנים את הענינים בצוותא... אנו מדברים על בחורים מבוגרים שכבר למדו כמה וכמה שנים איך ללמוד ועכשיו הם לומדים... מכינים הם את הסוגיא באופן הנ"ל ויוצאים ממנה עם הרבה חורים, נקודות רבות בלתי פתורות, וכך הם נכנסים אל השיעור ושומעים איך המג"ש לומד את הגמרא. אין עכשיו פנאי לברר במשך שעה שלמה אם כל אחד הבין את הקושיא... הבנת את הקושיא? הבנת את הקושיא? נחזור עליה שוב ונביא עליה שלוש מאות חמישים משלים... אין זמן לזה. ובכן, המג"ש בא ומסביר את הגמרא בנעימות לתחילה כפי שצריך ללמוד אותה. ואז רואים אחד מהתלמידים קורץ בעיניו לחבירו הלומד אתו בחברותא ויושב בצד השני: שמעת איך המג"ש הסביר את הגמרא? - בדיוק כך. חשבתי שזה צריך להיות הפירוש. אבל המג"ש מסביר זאת כל-כך טוב שכל הקושיות נופלות מאליהן. וכך המג"ש ממשיך להסביר את הגמרא והכל מתיישב דבר דבור על אופניו, והתלמידים קופצים מרוב התפעלות.

ובכן, איזו התפעלות היתה להם אם לא היו מכינים כלום. הם לא היו מבינים כלום ולא נהנים כי הוא זה. אולי היו יכולים לחזור על השיעור, אבל לא היו מבינים כלום לעומק. בת תחילה סימן יפה לבנים. הפירוש הוא כזה: הקב"ה שולח מצב ועכשיו צריך להבינו וללמוד אותו... כך אני צריך להבין את המצב. לא! טעיתי. לא כך

כשלא השיג עדיין שום השגה רק מתאווה להשיג, זהו בחינת נוקבא, וכשמשיג איזה השגה נקרא בחינת בן ודכר, **וצריך בכל מדריגה ומדריגה שהוא בא לה, צריך לידע וליתן לב שעדיין הוא בחינת בת ונוקבא שלא השיג עדיין כלום כי ה' יתברך אין סוף ברוך הוא ועבודתו אין סוף, ואז יכול לילך ממדריגה למדריגה במעלות רמות,** וזהו שמרמז בת תחילה כשהוא בתחילה בחינת בת כנ"ל שהיא בחינת נוקבא, אז סימן יפה לבנים היינו שילך ממדריגה למדריגה וישיג השגה בחינת בנים עד כאן, ודברי פי חכם חן.

ביאור הדבר לענייננו הוא כזה: **יש לך מקרה קשה ומורכב ואינך יודע איך לכלכל צעדיך.** אתה מרגיש אבוד ואומר: הלוואי שיהיה לי שפע. כרגע אין לי שפע. **ואז אתה הולך ולומד מהי התשובה הנכונה למצבך** - מה אני צריך לחשוב עכשיו. **אתה נכנס לבית ה' ומתחמם שם, אתה מבין מה שאתה צריך להבין.** זה מה שנקרא בת תחילה סימן יפה לבנים. כי כשלמדת אשרי לפני שהיית במצב זה, לא השתוקקת לזה וזה לא לחלל בך. לא קלטת כלום ולא היתה לך דביקות בה' בגלל השגה זו. **הדביקות בה' נובעת מכך שאתה מבין היטב את ההשגה ומקבל ממנה חיות.** זה מה שנקרא שהאדם חי מן התורה. מבחינת המצב כפי שהוא נראה, מדובר בפשיטת רגל, ואם כן האדם אומר בלבו: למה אני צריך לחיות? טוב מותי מחיי. **וכשהוא מקבל מבט חדש, מבטו של התורה, למצב, הוא מקבל בחזרה את חייו. זה מה שנקרא שהתורה היא חיי. בלעדי התורה לא היה חי.**

התענוג בלימוד גמרא אחרי הכנה

לכן צריך האדם לעבור במצבים קשים כדי שהבנתו איך הקב"ה מנהל את עולמו,

הוא רואה שהכל חוזר לתחייה. הנשים והטף חזרו והוא הכניע את העמלקים. **הכל חוזר לקדמותו ועל-ידי 'עדותיך אתבונן' זכה לאור חדש**, אור של מזמור כ"ז - לדוד ה' אורי ישעי. על כן ביקש מהקב"ה: 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו'. **רבונו של עולם! עזור לי שתמיד אוכל להבין היטב מה שיש לי ללמוד מהמצב, כי כך אני זוכה לאור נפלא**. רבונו של עולם! אל תעזוב אותי. אני יודע מה עוד מחכה לי. אם עכשיו היה לי מעשה כזה עם העמלקים, איך אדע מה יקרה לי בעוד שבוע ובעוד חודש? אף אחד אינו יודע מה הם הקשיים והמעברים שיוזמנו לו. ובכן, **עזור לי שכאשר יזמנו לי - אתבונן ואחיה עם הבטחון שהגאולה גדולה מכל דבר אחר**.

לימוד התורה לתיאבון

'טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך' - אמר דוד. למדתי עוד דבר ועוד דבר. זה לא נגמר. ואז הוא רואה את אור התורה אשר מרנין את הלב, כמו שכתוב בפסוקי **התהלים**: 'תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות ה' נאמנה מחכימות פתי, פקודי ה' ישרים משמחי לב מצות ה' ברה מאירת עינים'. וזאת משום **שהתענוג שיש לו לאדם מהדבר שהוא משיג, תלוי בנקודה אחת, בגודל השתוקקותו קודם לכן** לדבר זה. **הרשב"ם** כותב בריש ערבי פסחים בענין מה שכתוב שם בגמרא שבערב פסח צריך לצמצם באכילה כדי לאכול בלילה את המצה לתאבון, **שזה הידור מצוה**. מי שרגיל לסגנון הדיבור החסידי, יכול להתפלא על זה, האם זה מה שנקרא הידור מצוה, לאכול יותר לתאבון?! אך התשובה היא שלא הטעם הערב שהאדם מרגיש הוא עיקר הדבר, אלא עיקר הדבר הוא שזה מתיישב בגוף. כשהוא מצמצם את אכילתו בערב פסח, **הוא משתוקק לאכילת המצה**,

אני צריך להבינו, אלא כך. **כשהאדם לומד את התורה באופן זה, התורה מחלחלת בו, וגורמת לו להתפעל, וכך הוא זוכר אותו ומתקשר להקב"ה, כי הוא מרגיש שהוא נותן לו חיים**, כי זוהי הדרך היחידה שמועילה, אין עוד דרך מלבדה.

מזמורי התהלים הם אור של תורה

לעיל מיניה כתב בדגל **מחנה אפרים** (חיי שרה) שדוד המלך חיבר את כל המזמורים בשעה שבאו עליו צרות, וזה לשונו: הענין הוא כי ידוע שדוד המלך ע"ה חיבר הספר תהלים חמשה ספרים נגד חמשה חומשי תורה, נמצא כלול וגנוז בו כל התורה כולה, והיינו כשבאו עליו צרות דרך משל 'בבוא הזיפים' וגו' אז חיבר קפיטל (מזמור) תהלים **שהסתכל באותיות ותיבות של אותו הצרה ונתגלה לו על ידי זה איזה אור מן התורה** וחיבר כנגדו קפיטל תהלים שבודאי יש כנגדו איזה פרשה מן התורה, והוא שאמר 'לי קוו רשעים לאבדני', קוו לשון אסיפה היינו **שנאספו עלי רשעים לאבדני** ועל ידי זה 'עדותיך אתבונן', היינו **שעל ידי זה נתגלה לי אור התורה והעדות**. עכ"ל.

אולי שזהו הביאור בפסוק 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו'. **דוד המלך זכה לאור כה נפלא באותו מעשה** של צקלג כאשר הרגיש שחיייו באו אל קיצם. העמלקים גזלו את כל הנשים וטף, ואנשיו כולם מאשימים אותו. **הוא הרגיש שאיבד הן את הגשמייות שלו הן את הרוחניות שלו**, אך 'ויתחזק דוד בה' אלוהיו' - הקב"ה לא יעזוב אותי. אע"פ שהמצב כבר מת - הקב"ה מחיה מתים. ונאמן אתה להחיות מתים. ואז הולך דוד ושואל באורים ותומים, ומקבל תשובה ללכת להלחם עם העמלק. הנה כי כן, כשלון אינו מעיד על הסוף. מיתה אינה מעידה על הסוף. גאולה חזקה מזה. ואח"כ

לך אדם שחותנו מחזיקו על שולחנו ומבקש לשבחו. כשהוא מגיע לשמחה משפחתית הוא אומר לסובבים: ברוך ה', חותני נותן לי בהרחבה ועם מאור פנים. ברוך ה'. איני יכול להפסיק להודות על כך. בזכות זה יש לי כל-כך הרבה ישוב הדעת. ותמיד נשאר לי גם מיותר... זה מה שנקרא להודות. כעת תארו לכם שהוא בא ואומר: אני רוצה להודות לחותני. הרגשתי שאני הולך למות מרוב רעבון. לא היתה לי פרוטה לנשמה. עבר עוד יום ועוד יום והרגשתי שאני הולך למות, וברגע האחרון - חותני עזר לי וניצלתי ממוות לחיים. וזה קרה עשרות פעמים. כל פעם כשכלו כל הקיצין, ברגע האחרון ממש הוא מופיע ונותן לי עזרה קטנה ומציל את חיי. הנה אם כך הוא אומר, המסובים שם רואים זאת כגנאי, לא כשבח. מדוע הוא צריך לייסר אותנו? למה אינו יכול לתת לו לפני שבאו מים עד נפש? דוד המלך מדבר בשבחו של הקב"ה ואומר כך: אני מחפש קדושה, אני מחפש את הקב"ה, ואין לי את זה, ואני כך כך משתוקק, אני רעב וצמא כאיל על אפיקי מים, ובסוף הקב"ה נותן לי. מה הפשט בזה? אכן התשובה פשוטה, **שהוא מודה להקב"ה שנתן לו את ההשגה בדברי תורה באופן שכאשר היא באה, אינה נשכחת ממנו לעולם, משום שהיא חדרה כל-כך עמוק.** הקב"ה הביאו לשיאו של המצב הקשה, כבכל המצבים של דוד המלך, והשתוקק להקב"ה, ואז הקב"ה נתן לו את ההבנה בתורה. **ההשתוקקות גרמה לכך שהתורה שבאה לאחריה, השיביעה אותו, והתאחדה עמו - ובתורתו יהגה.** זה הוא עצמו. זה לא איזה מאמר חיצוני ששמע בעבר... הוא לא יכול לזכור מי אמר אותו ובקשר לאיזה פסוק אמר אותו, אבל הוא זוכר שזה היה חידוש נאה... לא-לא! כל הבנה בתורה, חדרה במהותו של דוד המלך. זוהי בוודאי הודאה גדולה להקב"ה, שעזר לי והכניס בי

וממילא כשהוא אוכל את המצה בלילה, היא מיישבת את דעתו וכך הוא מתחבר עם המצה. אם אין האדם צריך את המצה, אין היא מתאחדת עמו. היא מיותרת. היא מונחת כאן בלי סיבה אמיתית.

זהו החילוק **בין מי שמחפש תורה, למי שבאים להלעיטו בלי שיבקש.** זהו החילוק בין מי ששומע דבר תורה שהוא זקוק לו בגלל התמודדותו, למי ששומע ואין זקוק לו. השני אינו מבין למה הראשון כל-כך מתרגש. מה ההתרגשות? - הוא שואל. אני מכיר חידוש זה מכבר ומזה עידן. כבר שמעתי אותו עשר פעמים. אכן השאלה היא היכן האדם נמצא עכשיו. האם הוא היה מאוד זקוק לו או לא.

אפשר לראות זאת באופן פשוט. יש שאדם צריך כמה שקלים לקנות לעצמו איזה משקה, ואחד בא ונותן לו, והוא מיד מתחיל להרעיף עליו ברכות: שהקב"ה יתן לך כל מה שאתה צריך, שלא יחסר לך כלום אף פעם, ימלא ה' כל משאלות לבך לטובה, אין לך מושג איזה חסד אתה עושה לי... הלה מסתכל עליו ושואל בתמהון: שתית כבר? מה אתה כל-כך מתרגש? מה כבר קרה? נתתי לך כמה שקלים סך הכל! והתשובה היא שהשאלה איננה מה נתת, אלא מה היה מצבו של המבקש כשנתת לו מה שנתת. עכשיו הוא היה זקוק לכך באופן נואש. על האדם להבין שזו אחת מהסיבות שהקב"ה נותן לו מצבים קשים, כדי שהבנת התורה תיכנס בו כמו שצריך...

כאיל תערוג על אפיקי מים

זהו באמת הפשט בפסוק 'כאיל תערוג על אפיקי מים'. דוד המלך אומר: 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים'. לשונות כאלה של השתוקקות. הבה נשאל שאלה: כשאדם רוצה לדבר בשבחו של הקב"ה ורוצה להביע את טובתו... תאר

הבה נשאל שאלה: מדוע לא התעוררה בהם מחשבה הפוכה: היתכן? אבי הוא הרי ירא שמים, מדוע יש לו יסורים? לא יודע. אני רוצה לעזוב אם כן את היראת שמים... לדאבון לב, יש הרבה אנשים שמצבים כאלה מעוררים בהם מחשבות כאלה. אך שם רק התעוררה בהם תשוקה - מתי יגיעו מעשינו למעשי אבינו? איך נוכל לחקותו? הלוואי ונוכל לטפס על הסולם ולהגיע לאן שהוא הגיע. מה הפשט? התשובה היא **שזה תלוי אם האדם הוא יושב פנים או יושב חוץ**. הילדים ראו את אביהם איך שהוא מתמודד עם מצבים של יסורים, הם ראו את אביהם איך הוא שופך שיח בתפילותיו, והתעוררה בלבם קושיא. הם ראו את אביהם מתייסר ולא הולך לפי כפי שהיה רוצה. מה התשובה? אה, כאן בא החילוק הגדול אם הוא יושב בית או לא. בשפתו של ה'מסילת ישרים': החילוק הוא אם הוא 'מתבונן' או לא. מי שאינו מתבונן - אינו הולך לבדוק מה התשובה. הוא מחליט בעצמו מה התשובה. זהו השם של כל העיוותים שאנשים מתהלכים אתם. היו להם קושיות והמציאו בעצמם תשובות, או ששאלו מאנשים מחוסרי השכלה וקיבלו תשובות של הבל. או שהם לא התבוננו, או שהאנשים שאליהם פנו בשאלותיהם לא התבוננו, או ששניהם לא התבוננו, הלא הם היו צריכים להתבונן שהללו לא התבוננו, היו צריכים לשאול שוב.

כשהאדם מתבונן, הוא מגיע לאהבת ה', הוא מתמלא השתוקקות להיות כפלוני. הוא רואה איך כל מה שכתוב באשרי מתקיים בפלוני. הוא רואה שזה משיבת נפש, הוא רואה שהתכלית מתקיימת, הוא רואה את הקרבה אל ה', הוא רואה את התענוג שיש לפלוני בעבודת ה', ואומר: הלוואי ואוכל להתמודד כפי שהוא מתמודד. לא שהוא מבקש שיהיו לו ג"כ

את דברי התורה - המלמד תורה לעמו ישראל.

קניית החסידות על-ידי התבוננות

במסילת ישרים פרק כא - בדרכי קניית החסידות, מבאר שמה **שמועיל לקניית החסידות הוא ההתבוננות**. כמה שהאדם מרבה להתבונן... הוא מסתכל על המצב, לומד אותו, מפרש אותו, ומכניס אותו בלבו פנימה. זה מה שעושה אותו חסיד. היפך פיזור הנפש. התבוננות. הוא כותב שם בלשונו: "הנה ממה שיועיל הרבה לקנות החסידות, הוא גודל ההסתכלות ורוב ההתבוננות, כי כאשר ירבה האדם להתבונן על גודל רוממותו יתברך, ותכלית שלימותו, ורוב ההרחק הבלתי משוער שבין גדולתו ובין שפלותו, יגרום לו שימלא יראה ורעדה מלפניו. ובהתבוננו על רוב חסדיו עמנו, ועל גודל אהבתו יתברך לישראל, ועל קרבת הישרים אליו ומעלת התורה והמצוות, וכיוצא מן העיונים והלימודים, ודאי שתתלהט בו אהבה עזה, ויבחר ויתאוה לידבק בו, כי בראותו שהשם יתברך הוא לנו לאב ממש, ומרחם עלינו כאב על בנים, יתעורר בו בהמשך החפץ והתשוקה לגמול לו כבן על אביו".

מתי יגיעו מעשינו למעשי אבינו

אפשר לראות הרבה פעמים בנים של יראי ה', אשר אף הבנים עצמם יודעים שהם יראי ה', כי הם היו יראי ה' באמת בגלוי ובסתור, בחוץ ובבית, ויש להם לבנים השתוקקות להיות כמותם. הם שואלים לדעת: איך הגיע אבינו למדרגות כאלה של יראת שמים? פעם הייתי עד לדבר כזה. מדובר היה באב שהתייסר ביסורים קשים ומרים ונפטר מיסוריו בדמי ימיו, והילדים היתה להם כזו השתוקקות - הלוואי נוכל להגיע למעלת אבינו.

אני הולך לעשות כך ולעשות כך, ואני הולך לומר לו... מה יהיה לך מזה? התבונן לכמה רגעים. בא נראה אם תרוויח או תפסיד. טוב, אני רואה שאתה מבין שתרוויח כך וכך. אני מבין את מהלך המחשבה שלך. עכשיו בא נראה מה תפסיד מזה, בא נעמיד את ההפסד כנגד הרווח. הבה נעשה ביחד הוי מחשב. הוא לא יכול לסבול יותר את מצבו... שומעים אנשים אומרים: אני לא יכול יותר. ובכן, מה אתה רוצה לעשות? הוא רוצה לעזוב וללכת. ומה יהיה אז? אני סתם שואל. אני לא יודע, אבל... אם כן הבה נמתין עד שתדע, הבה נתבונן...

הבטחון מסיר את הטרדות והדאגות

עוד הוא ממשיך לבאר מה הם הדברים המפסידים את החסידות: "אך מפסידי החסידות הם הטרדות והדאגות, כי בהיות השכל טרוד ונחפז בדאגותיו ובעסקיו, אי אפשר לו לפנות אל ההתבוננות הזו, ומבלי ההתבוננות לא ישיג החסידות, ואפילו אם השיגו כבר, הנה הטרדות מכריחות את השכל ומערבבות אותו, ואינם מניחות אותו להתחזק ביראה ובאהבה, ושאר הענינים השייכים אל החסידות כאשר זכרתי, על כן אמרו ז"ל אין השכינה שורה לא מתוך עצבות וגו', כל שכן ההנאות והתענוגים שהם הפכיים ממש אל החסידות, כי הנה הם מפתים הלב לימשך אחריהם, וסר מכל עניני הפרישות והידיעה האמיתית. אמנם מה שיוכל לשמור את האדם ולהצילו מן המפסידים האלה הוא הבטחון, והוא שישליך יבחו על ה' לגמרי, כאשר ידע כי ודאי אי אפשר שיחסר לאדם מה שנקצב לו".

זה הולך עם סדר. הבטחון יועיל שהדברים שהוא מתמודד אתם... רשום אותם על הדף... עוד מעט נראה מה צריך לעשות, האם אני מחויב בהשתדלות או לא, ואם אני יודע שאני מנסה לקיים מה שאני

צרות כאלה, אבל הוא אומר: מהיכן לוקחים שלווה נפש כזו? הלוואי ואוכל גם אני להישאר בישוב הדעת ובשמחה גם במצבים כאלה.

מי שהוא יושב בית, רואה 'נועם ה' במצבים. הוא רואה 'לבקר בהיכלו' במצבים. אין הוא רואה את ההיפך. לכן אומר ה'מסילת ישרים' שהאדם צריך להתבונן.

התמדה ועיון במזמורי התהלים

ה'מסילת ישרים' מוסיף שם: "והנה ודאי שיעזרהו לזה רוב ההתמדה והעיון במזמורי דוד המלך ע"ה וההתבוננות במאמריהם וענינם, כי בהיותם כולם מלאים אהבה ויראה וכל מיני חסידות, הנה בהתבוננו בהם, לא ימנע מהתעורר בו התעוררות גדול לצאת בעקבותיו וללכת בדרכיו".

קחו איזה יהודי שאתם רוצים, הושיבו אותו ליד ספר תהלים, אבל שילמד את הפסוקים ויתבונן בהם ויבינם, ותראו שהוא מקבל התעוררות גדולה של אהבה ויראה. אכן זה ברור שאם האדם באמצע לפסם עצמו בתאוות העוה"ז ואין חסר לו כלום מכל מנעמי העולם הגשמי ושומע שיעור בתהלים, אין זה נקרא שהוא לומד תהלים, כי אינו מבין אף מילה. הוא צריך תחילה ללמוד את השפה. אכן פעמים שהקב"ה עוזר לו לאדם להבין את השפה, על-ידי שהוא מסבב שיהיה במצב של בת תחילה ומתוכו יקום ויאמר תהלים.

ה'מסילת ישרים' מוסיף עוד: "וכן תועיל הקריאה בסיפור מעשה החסידים באגדות אשר באו שם, כי כל אלה מעוררים את השכל להתייעץ ולעשות כמעשיהם הנחמדים, וזה מבואר". להתייעץ פירושו: להימלך - מה אתה עושה? מה יהיה לך מזה? פעמים שיש לו לאדם איזה סכסוך, ואומר:

ללמוד איך להניחו בצד, והרי **מפתח בטחון בלב**, ואומר מזמורי תהלים בעיון. לאט לאט זה בונה אצל האדם שהוא מבין **שבכל מצביו הוא צריך להודות לה'.** הוא צריך להודות לו - טוב לי כי עוניתי'. למה? - 'למען אלמד חוקיך'. מה לעשות? אני הרי צריך ללמוד, והמצבים האלה מביאים אותי אל התכלית.

הרה"ק מרוז"ן זיע"א מוסיף בביאור הפסוק שחוקיך אין הכוונה לכל המצוות, אלא למצוות שהן בבחינת חוקים, דוגמת פרה אדומה, ומדוע באמת נאמר 'למען אלמד חוקיך' ולא 'למען אלמד תורתך'? אמר הרה"ק מרוז"ן: כי **בקיום החוקים האדם מקשר את עצמו עם הקב"ה מעבר לאותיות, כי אפשר להסביר אותם.** ובכן, אתה יכול לומר שמעבר לאותיות הכוונה לפרה אדומה אשר אינך יודע מה הכוונה, אבל אתה יודע שיש בה משהו. אך יותר עמוק מונח בזה קשר עמוק בינו ובין הקב"ה. כלומר: הוא ממש תלוי בהקב"ה. הוא מרגיש את זה. חוקיך מדבר על השייכות של האדם עם הקב"ה, אבל לא סתם שייכות, אלא שייכות יותר עמוקה מאילו היה יכול להשיגם ולהסבירם באותיות.

אומר דוד המלך: יש לי תועלת מיוחדת מכך שעוניתי, כי זה מה שעוזר לי לפתח אתך קשר שהוא מעבר לאותיות. פירוש: אחרי לימוד חובת הלבבות, אחרי הבנת כל האותיות, יש משהו שיש לו קשר יותר עמוק, ועל-ידי עוניתי מגיעים לזה, מדוע? כי זה מכריח את האדם להתבונן ולהחזיק בבטחון בה' - הקב"ה יעזור לי, יתכן גם לאחר פטירתי, כי הקב"ה לא יעזוב אותי. הסוף יהיה טוב. אע"פ שהוא המתין כל החיים. הקב"ה לא יעזוב אותי. על זה אמר דוד 'טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך'. וזוהי בקשתו של כל יהודי שיזכה ויתקיים בו שבתי בבית ה' על-ידי כל המצבים שלו.

צריך לעשות, לגבי השאר אני סומך על הקב"ה. אומרת הלאה הגמרא... הבה נמשיך הלאה בלימוד התורה... אין לי פעולה ממשית שאני צריך לעשות עכשיו. גמרתי לעשות מה שיש לי לעשות. את השאר אני משליך על הקב"ה... רוחניות, גשמיות... את הכל אני משליך עליו...

זהו יושב בית. 'שבתי בבית ה'.' דוד המלך זכה לפסגת השלימות של קבלת התפילות. בקשתו שבתי בבית ה' כל ימי חיי - נתקבלה. יבוא אדם וישאל: מאן יימר? יש לך מקור? יש לך שם של אחד מן הראשונים? - טפשות! הסתכל בתהלים ואמור לי אתה אם נתקבלה תפילתו או לא. תאמר לי מה קרה לך אחרי שהתבוננת בפסוקי התהלים, ואתה בעצמך תאמר לי אם זה כנגעים ואהלות או לא... יש לו חקירה אם זה למעשה כנגעים ואהלות או לא, האם אני יכול לסמוך על הרחיד"א? האם אני יכול לסמוך על רבינו יהודה בן יקר שזה יטהר אותי... מה זאת אומרת? - לא יימנע! אתה תאמר לי איזו טהרת הלב תהיה לך אח"כ. ההרגשים שיתעוררו כשתהיה לו לאדם התבוננות בתהלים. לאט לאט, עוד קצת ועוד קצת, תבנה את עצמך.

טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך

זהו הכלל היסודי של ה'מסילת ישרים': בלי התבוננות - תהיה טיפש, בריאה ילדותית. עם התבוננות... סך הכל התבוננות. לא כתוב כאן שאתה צריך כשרון, לא כתוב כאן שאתה צריך להיות נקי מכל חטא ועוון, לא כתוב כאן שאתה צריך לדעת את הש"ס. כתוב כאן שאתה צריך להתבונן. התבוננות מביאה יראה, התבוננות מביאה אהבה, התבוננות מעוררת תשוקה לתקן ולהתעלות, ולהתבונן יכול האדם רק אם אין לו טרדות ודאגות, ועל זה צריך האדם

מדור שבת קודש

שיעור ס"ו

נדבת הר"ר מאיר יחיאל מאסטער הי"ו

לכבוד ולזכר

הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זצוק"ל

ולרגל הולדת בתו למזל"ט

נדבת הר"ר יושע מאיר גפן הי"ו

לע"נ הגה"ק רבי רפאל ב"ר שמואל זצ"ל

אדמו"ר מקאשוי זי"ע

ולע"נ אביו

הרה"ח ר' אהרן מנחם גרשון ב"ר שלמה ז"ל

יום חמישי פרשת ויקהל כ' אדר תשפ"ה

קדיש וכגוונא - אין שום שינוי בעולם כלל

ה' שנעשה בזה העולם, התגלות כבוד שמו, כאשר משבחים ומגדלים שמו של הקב"ה בכל העולמות, לעלם ולעלמי עלמאי יתברך. ובכן, כשאומרים אותו בכניסת השבת, יש לזה מקום מיוחד, כשאומרים אותו אחרי מזמור שיר ליום השבת ולפני כגוונא.

הרה"ק מראפשיץ משלח את ה'שר שלום'

בקשר לקדיש זה יש סיפור שמספרים ממקור נאמן. הרה"ק רבי יצחק מסטוטשין זיע"א סיפרו כפי ששמע אותו מהרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א ששמע אותו מאביו ה'שר שלום' זיע"א. מעשה שהיה כך היה: בחורף שנת תקפ"ז, בשנתו האחרונה של

לעלם ולעלמי עלמאי יתברך

אחרי אמירת ה' מלך גאות לבש', אומרים קדיש וכגוונא. 'כגוונא' הוא נוסח מהזוה"ק העוסק בענין הקורות בעולם בשעת כניסת שבת קודש. אך קודם לכן אומרים קדיש, ויש באמירתו ענין גדול. כידוע שיש שני מנהגים במי אומר קדיש זה, אם זה שייך ליתומים או לבעל התפילה. אך הקדיש הוא קדיש מיוחד ויש לו שייכות עם 'כגוונא' הבא אחריו. בכל קדיש כשאומרים 'אמן יהא שמיה רבה מברך', מדברים על שמו של הקב"ה שיתגדל בעוה"ז, ובלשון קבלה, בכל מקום שאומרים קדיש, נעשה עליית העולמות. את הביאור לכך נוכל קצת להבין אחרי שנלמד פירוש המילות של כגוונא, אבל יש עניין שנקרא לו: **קידוש**

מהחום. ושוב ה'שר שלום' לא הגיב מאומה. אז ניגש הרה"ק מראפשיץ אל עמוד התפילה והתחיל קבלת שבת, אמרו קבלת שבת והתפללו תפילת ערבית של שבת, וכולם נשארו במקומם.

כוונות הקדיש של זרובבל

אמר הרה"ק **רבי יהושע מבעלז** כשסיפר המעשה להרה"ק מסטוטשין: כשאבי סיפר לי את המעשה, אמר לי: אתה יודע מדוע לא רצה הרה"ק מראפשיץ שאשאר לקבלת שבת? אגלה לך. כי מנהגו של הרה"ק מראפשיץ היה לומר הוא בעצמו (שהיה בעל התפילה) קדיש לפני כגוונא, בשונה ממנהג בעלז שהיתומים אומרים את הקדיש, ובמדרש כתוב: "עתיד הקב"ה להיות יושב בגן עדן ודורש וכל הצדיקים יושבים לפניו וכל ממליא של מעלה עומדים על רגליהם, מימינו של הקב"ה חמה עם מזלות ולבנה וכל הכוכבים משמאלו, והקב"ה דורש להם טעמי תורה חדשה שעתיד הקב"ה ליתן להם ע"י משיח. וכיון שמגיע לאגדה עומד זרובבל בן שאלתיאל על רגליו ואומר יתגדל ויתקדש וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל באי עולם עונים אמן". והנה הרה"ק מראפשיץ ידע שקדיש זה שאומרים לפני כגוונא, הוא מעין קדיש זה שזרובבל עתיד לומר, והיו לו כוונות מיוחדות כאותן כוונות שיהיו לעתיד לבוא לזרובבל, וידע הרה"ק מראפשיץ שיש לי מוח חזק ותפיסה מהירה ובנקל אגלה את כל הכוונות כשיאמר את הקדיש ואדע את הסוד, לכן רצה שאלך להתפלל במקום אחר, אך נכסוף נכספתי ללמוד את הכוונות, לכן העמדתי פנים כאיני שומע ולא עזבתי את בית הכנסת, וברוך קל עליון שבאמת זכיתי לקבל את הכוונות.

גילוי חדש של אלקותו יתברך

הנה ממעשה זה אנו למדים שהגם שאנו אנשים פשוטים, אנו עושים עבודה גדולה

הרה"ק מראפשיץ זיע"א שנסתלק באותה שנה ב"א באייר, נסע הרה"ק מראפשיץ לשבות את שבתו בעיירה ראווה הקרובה לבעלז, וכששמע על כך ה'שר שלום', שלח לשם את שני בניו ר' אלעזר ור' יהודה זונדל שיהיו שם בשבת ויתחממו לאורו של הרה"ק מראפשיץ. אחרי שבת כשבאו לקחת את ברכת הפרידה, אמר להם הרה"ק מראפשיץ: חשבתי שגם אביכם יבואו אלי ומאוד רציתי להיפגש אתו, ואילו הייתי יודע שגיע אלי, הייתי מסכים להישאר כאן לעוד שבת. באו המה אל אביהם ה'שר שלום' ומסרו לו את דברי הרה"ק מראפשיץ. כששמע כן, אמר: אני מסכים לנסוע לשבת אצל הרה"ק מראפשיץ ולחזות בעבודת קדשו. יצא ה'שר שלום' מבעלז כבר ביום שלישי כי היה הכפור היה גדול והוא כבר היה בגיל מבוגר והוצרך להיכנס לכל כפר ועיירה שבדרך לפוש שם קמעא, וכך הצטרפו עמו עוד ועוד חסידים מכל הכפרים והעיירות אשר רצו להיות בשבת יחד עם שני הצדיקים קדושי העליון, עד כדי כך שביום שישי הוא הגיע לראווע בלוויית שלוש מאות חסידים.

ויהי בעת רדת היום, בית הכנסת היה צר מהכיל וכולם עמדו שם צפופים, ושלח הרה"ק מראפשיץ את ה'שר שלום' להתפלל לפני התיבה, ונהנה הרה"ק מראפשיץ מאוד מתפילתו. אחרי מנחה השקיף הרה"ק מראפשיץ על הציבור הגדול שהיה שם והכריז: בעלזער רב! גייט איך מיט אייער עולם [הרב מבעלז! לכו לכם עם אנשיכם]. וה'שר שלום' העמיד פנים כאילו אינו שומע. חזר הרה"ק מראפשיץ ואמר: קחו את כל אנשיכם ולכו והתפללו בבית כנסת אחר. אני רוצה להישאר כאן לבדי, ואף אני ארד מעתה לפני התיבה. שוב העמיד ה'שר שלום' פנים כאילו אינו שומע וכאילו אינו מבין את המתרחש. ושוב אמר הרה"ק מראפשיץ: נרות השעווה הלא יתמוססו

גדולה כי זה מזכך את נשמתו. דברי תורה תמיד מטהרים את האדם, כדאיאת **בתנא דבי אליהו**: 'מה טובו אוהליך 'יעקב' וגו', וכי מה טיבן של נחלים אצל בתי מדרשות, אלא מה נחלים יורדין בני אדם לתוכן כשהן טמאין, וטובלין ועוליין מתוכן כשהן טהורין, **כך בתי מדרשות בני אדם נכנסין לתוכן כשהן מלאין עונות, ויוצאין מתוכן כשהן טהורין**. וכעין זה במסכת ברכות (טז, א). אך כח זה לטהר את הנשמה, קיים באופן מיוחד בתורתו של רבי שמעון, אשר הקב"ה נתן לו רשות לגלות פנימיות התורה. הן בדרך כלל צריך האדם ללכת עם לבושי התורה. הוא לא יכול ללכת מיד אל הפנימיות. מאחר שהוא עומד מרחוק, הוא צריך תורה שמתאימה לו. אבל בזמנים מסוימים, יכול האדם ללמוד את התורה בפחות לבושים, וזה מה שמביא אור גדול וזיכון לנשמה.

הרה"ק **רבי אברהם יצחק הכהן זיע"א הרבי מתולדות אהרן** אמר שמקובל **מתלמידי הבעש"ט הק' זיע"א שבשירת הים ובנשמת יכול האדם לזכך את נשמתו עד שתיראה כזוכית קריסטל, וכן גם בליל שבת במזמור שיר ליום השבת ובכגוונא**. האדם יכול להשיג תועלת גדולה מאוד כשהוא עוסק בדברי תורה אלו. אמנם כן, יש להם יסודות שונים, נשמת היא חלק אחד, מזמור שיר ליום השבת הוא עוד חלק, כפי שלמדנו בשיעורים על מזמור שיר ליום השבת, כמה האדם מודה, וכמה הוא מוריד דמעה, וכמה הוא מבין שהוא צריך ללמוד הסוגיא של 'צדיק ורע לו רשע וטוב לו', ולהבין את ה'בבוקר חסדך' ו'אמונתך בלילות'. זה מנקה את נשמתו כשהוא לומד את זה. כך גם ב'כגוונא', כשהאדם לומד 'כגוונא' ואומר אותו... הצדיקים הורו לומר אותו בחמימות ולא בקרירות... **יש לו כח גדול לטהר ולזכך נשמת האדם**.

בסדר קבלת השבת. רגילים אנו בחלק הראשון של קבלת שבת, לכה דודי וכו', שמדברים על גדלותו של הקב"ה, משבחים ומודים, אבל צריך להבין שכאשר מכניסים את השבת, פועלים משהו בכל הסדר שנתייחד על-ידי **הקדמונים**, ובכן, כשמתקברים לאמירת ברכו, מתחילה עבודה גדולה. היא מתחילה כבר באמירת בואי כלה ומזמור שיר ליום השבת, אך כאן באמירת הקדיש היא נעשית יותר ברורה, שמכניסים קב"ה ושכינתה לעוה"ז באופן חזק, ולאנשים כערכנו זה נוגע לכוון ולומר בכל הכח 'אמן יהא שמיא רבה', ששמו של הקב"ה מתגדל עכשיו ומתקדש בעוה"ז ובזה הוא מביא שבת לעולם. הוא ממשיכו - לעשות את השבת.

הן מה זה לעתיד לבוא? הבה נדבר בלי הבנה, רק פירוש המילות. לעתיד לבוא ייכנס העולם למצב חדש של גילוי שבו נוכל לממש את אלוקותו יתברך, ולא נצטרך לשבר מחיצות כדי לראות שיש אלוקים בעולם. עתיד הקב"ה לדרוש טעמי תורה חדשה, כי הכל יהיה גלוי, ואז יאמר זרובבל יתגדל ויתקדש שמיא רבה שישמע מסוף העולם ועד סופו, ויראו אותו כל אפסי ארץ ויענו כולם אמן, **ובזעיר אנפין זה קורה בכל ליל שבת**, כי אם אמנם רק לעתיד לבוא יהיה יום שכולו שבת, היום כבר יש יום אחד של שבת בכל שבעה ימים, ולכן כשמקבלים שבת, אומרים את הקדיש הזה. הקדיש הזה הוא הקדיש שלפני ברכו, לפני קבלת הנשמה היתירה, ונמצא שהקדיש הזה מכניס את השבת.

הכח לזכך ולטהר את הנשמה

והנה כשאנו באים ללמוד פירוש המילות של כגוונא, עלינו לזכור שכל פעם שהאדם אומר דיבורים מהזוה"ק, יש לזה תועלת

לְעֵלָא לֹא יְתִיב עַל פְּנֵסִיא דִּיקְרִיָּה - יֵשׁ
 בחינה כזו שהקב"ה כביכול אינו מתיישב
 על כסא כבודו, **עַד דְּאַתְעֵבִידִת אִיהִי בְּרִזָּא**
דְּאַחַד כְּגֹנָא דִּילִיָּה, הוא ממתיך שגם למטה
 ייעשה הכל אחד, ואז הוא מתיישב על כסא
 הכבוד. ואז מתקיים **לְמַהּוּי אֶחָד פְּאַחַד, וְהָא**
אוֹקִימָנָא ואז נעשה **רְזָא דְה' אֶחָד וְשִׁמּו**
אַחַד.

החיים רצופים בשינויים

כעת נסביר בשפה קלילה ובעיקר נוציא
 מזה את הלימוד במה שנוגע לדידן. העולם
 שאנו רואים, או יותר נכון: המציאות של
סדר יומו של האדם, מורכבת משינויים על
 גבי שינויים על גבי שינויים. יבחר אדם
 לעצמו איזה יום שהוא רוצה ויבדוק מה
 קרה לו מאז שקם בבוקר ועד שעלה על
 יצועו, ויראה שהמצב סביבו השתנה מדי
 כמה רגעים, וזה גרם לכך **שהוא עצמו**
השתנה בכל עת, ברגשותיו ובהתנהגותו.
 זה מה שקורה לאדם הממוצע כשעוברים
 עליו דברים במשך היום. כאן מישוהו אמר
 לו איזה דבר והעלה את מצב רוחו, כאן
 אירע איזה דבר והרס לו את מצב רוחו. כך
 הוא הסדר. הוא קם רענן, אמר מודה אני,
 ופתאום משהו נשפך, אח"כ כשיצא עם
 ילדיו להעלותם על האוטובוס שיובילם
 לבית ספרם - גילה שהאוטובוס כבר עבר.
 איך היה המצב רוח שלו קודם לכן, תוך כדי
 ולאחר מכן? כאן הוא צעק, כאן הוא חשב
 אולי הוא צריך לחזור בתשובה, כאן הוא
 רצה ללכת להתפלל, כאן הוא התפלל. כל
 אחד בכל מצב זה ככה. באמצע התפילה
 ג"כ. כאן הוא כיוון פירוש המילות, כאן לא
 כיוון. הוא הלך לעבודה, שם הוא צריך
 לדבר עם בני אדם, והנה מישוהו דיבר אתו
 קצת חריף, ומישוהו בישר לו על איזה הפסד
 ממוני. כך סדר יומו של האדם עובר עם
 שינויים בלי סוף.

למהוי עמהון לעילא חד לקבל חד

והנה הנקודה שעליה מדבר הזוה"ק
 בכגוונא היא אחדות הקב"ה. כל מה שנמצא
 כאן בעולם, לא די שהקב"ה ברא אותם,
 אלא הכל הקב"ה - הכל אחד. זהו היסוד
 והאדם צריך להבין מה זה נוגע אליו.
 וראיתי בשם הרה"ק **רבי יצחק מאמשינוב**
 זיע"א בטעמא שאומרים זאת דווקא בשבת,
 ולכאורה ענין אחדות ה' צריך להיות בכל
 השבוע, והסביר **שבוודאי יש אחדות ה'**
בכל השבוע, אך **בשבת יש לו לאדם השגה**
יותר גדולה בזה. אכן הצדיקים יש להם
 השגה בזה בכל השבוע, אבל אנשים
 פשוטים, יכולים להשיגו יותר בשבת קודש,
 ולכן אומרים כגוונא בליל שבת.

אך האמת היא שבפשטות מבואר
 בכגוונא שיש אחדות ה' מיוחדת בשבת, כי
 אז מציאות העולם משתנית. זה לא רק
 שההשגה יותר גדולה, אלא אף העולם
 משתנה בשבת.

נתחיל אפוא לפרש את המילים ואז
 נתרחב בס"ד. **כְּגֹנָא** פירושו כגון - כפי שכל
 המדות/הספירות מתאחדות למעלה, **אוּף**
הָכִי אִיהִי אֶתִיחַדִת לְתַתָּא בְּרִזָּא דְאַחַד - כך
 גם השכינה שנמצאת בתחתונים מתאחדת
 למטה בסוד אחד. ומה התכלית היוצאת
 מזה? התשובה היא שאם למטה זה אחד
 דוגמא דלמעלה, יכול להתקיים - **לְמַהּוּי**
עִמָּהוֹן לְעֵלָא חֵד לְקַבֵּל חֵד. עכשיו יכולים
 שניהם להיפגש, עכשיו יכול להיעשות יחוד
 של העליונים והתחתונים, כי התחתונים
 דומים לעליונים, באשר הם **חֵד לְקַבֵּל חֵד**.
 ובכן, אם בשבת נעשית התגלות יותר גדולה
 של אחדות הקב"ה בעולם הזה, הרי זה גורם
 שיתייחדו העליונים והתחתונים, ותהיה
 דרגה יותר גדולה של יחוד קב"ה ושכינתיה.
 ואז הוא ממשיך: **קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶחָד**

באותו רגע שהדברים השונים מתרחשים, הקב"ה מחיה את הכל ואין שום סיבה לשינוי.

מדת ההשתוות של הצדיקים

אכן אצל הצדיקים הגדולים שהם הרבה מעבר להשגתינו, יש מדרגה של **מדת ההשתוות** כאשר המצבים השונים מסביבם אינו משנה אצלם כלום. כשנותנים לו כבוד, כשצועקים עליו בזו ברחוב, כשיש לו הפסד גדול, כשיש לו רווח גדול, כשיש לו נחת רוח גדולה מבניו, כשיש לו עגמת נפש עמוקה... **מדת ההשתוות** פירושה **שהאדם כל-כך קשור אל הידיעה מי עושה ומסבב את הכל, שאינו מתפעל מהחלק החיצוני**. אנו מתפעלים עד מאוד מהחלק החיצוני. אה, ברוך ה', זה הולך טוב. הדבר שכל-כך רציתי שיקרה - קרה. מודה אני לה' שעזר לי ונתן לי את הדבר שכל-כך רציתי. אבל כשקורה הפוך ממה שרציתי ויש פחד ולחץ ודאגה, אז מאוד קשה לי, כי אין לי במה להיאחז. אבל הצדיק הגדול אשר אצל ההצלחות הצליח אחרי כל-כך הרבה 'גייעה' במשך השנים ללמוד לשמוח עם הקב"ה... השייכות יותר חזקה, ההשגה שיש לו, היא יותר ממה שעכשיו קרה... **והוא יכול להישאר באותו מצב גם כשזה כך וגם כשזה כך**. חסד אשירה - משפט אשירה. זו דרגה גבוהה מאוד, אבל **בשורש הדברים אין באמת שום חילוק אם קרה דבר כזה או דבר כזה, דבר קטן, דבר גדול, לכל העולם כולו או רק לו**. הוא עובד את ה'. הוא מבין שהוא צריך להמשיך לעבודו, הוא רואה סימנים, עכשיו צריך לעבוד אותו כך, עכשיו צריך לעבוד אותו כך.

אבל חשוב שהאדם ילמד את האמיתות הזאת. איננו אומרים שעלינו להיות עכשיו במדרגה גבוהה זו, אבל ללמוד את האמיתות הזאת ולהבין את המושג אשר זה

כלפי שמיא אין שום שינוי

אולם מציאות הדברים כלפי שמיא היא שהקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד שמנהל את העולם, וכל מה שקיים בעולם - הקב"ה מנהלו, וכל מה שהקב"ה מנהל, אינו אלא לטוב. ויש בזה דבר פלא, כי הגם שאנו כבר רגילים לזכור שהקב"ה מנהל את הכל ושהכל לטובה, בדרך כלל אנו רגילים להיזכר בהם על כל דבר בנפרד. כשהאדם נאנח על מצבו ורוצה להתחזק, הוא אומר: הקב"ה כך ניהל ויש לזה תכלית ובעצם זה טוב, ואם עכשיו זה טוב נסתר, עוד מעט הקב"ה יהפוך אותו לטוב נגלה. ואח"כ כשפוקד אותו עוד קושי, הוא אומר: אף זה מאת ה' ואף זה לטובה. תלוי בגודל הנסיון, וכמה הוא יכול להרגיש כך, או כמה הוא צריך לעבוד על עצמו להתחיל להרגיש כך. אבל **חסר באדם ההרגשה שמדובר באותו אחד שעושה את הכל, הן זה שמרעין עליו מילים טובות והן זה שפוגע בו**. נניח שיש מלמד עם שלושים ילדים, חלקם חכמים ונבונים, חלקים תמימים, וחלקם מפריעים לו. מה הוא אומר בדרך כלל? הוא אומר כך: הללו גורמים לי להרגיש טוב והללו מאלצים אותי להתמודד. ובאמת האדם צריך להתחיל להבין שמדובר באותו אחד שבבת אחת גורם לו להרגיש כך וגורם לו להרגיש כך. האדם אינו רגיל לחשוב באופן זה.

הקב"ה מנהל את כל מה שקורה בבת אחת, והכל אותה מדה של טוב באותו רגע. זה שיש מלחמה באוקראינה זה שיש אינפלציה בעולם זה שיש אומות העולם שמפריעים וזה שיש אברכים שלומדים בכלל זה שיש ילד שנחלק ונחבט בארץ - **הכל מתנהל בבת אחת על-ידי הקב"ה והכל מוביל לאותה תכלית**. 'ואתה מחיה את כולם'. הכל מוביל לאותה תכלית.

חיים חן וחסד, אלא מבקשים אור פניך, וכיון שמגיע אור פניך לעולם, ממילא השפע מתחלק לכל האופנים.

החיוך לא הולך להשתנות

בחזרה לענייננו: כשהאדם לומד קצת את העניין של אחדות הקב"ה בעולם, הרי הוא מנסה לפעול מדי פעם על פי זה. נניח שאתה רוצה להיטיב עכשיו עם בנך. בנך לומד אתך את פסוקי החומש בכזו נעימות ומסביר לך בנעימות, ואח"כ הוא שופך משהו, אתה מקבל בלבך החלטה: החיוך שלי לא הולך להשתנות בגלל שינוי המצב. אני הולך להשאיר אותו באותו מצב לפחות במשך כמה דקות. אני רוצה להרגיל את עצמי שבאמת לא השתנה כלום.

נניח שהאדם נכנס לשולחן הסדר בליל הפסח ונראה לו שהכל כשורה. הוא ממלמל לעצמו: ברוך ה', הכל הולך כמו שצריך. כולם ישנו בצהריים ועכשיו הם עומדים ילד ילד במקומו... ופתאום דברים מתחילים להשתבש. בין שנים מהילדים פרצה מריבה, משהו נשפר, מאחד מהמאכלים אין מספיק, אחד מהילדים התעייף ומתחיל להתנהג באופן לא מתאים. בדרך כלל ההרגשים של האדם מתחילים להשתנות כי הוא מתפעל מהמצב שמסביב, ועכשיו הוא כבר לא מאמין כל-כך במה שהוא אמר תחילה שהקב"ה הוא טוב ומטיב. הבה לא נדבר כל-כך חריף. נאמר שעכשיו יותר קשה לו לחיות תחת ההשראה, תחת הרושם, תחת ההבנה שברוך ה', בלי עין הרע, אני מודה לך ה'... עכשיו חולפות לו מחשבות במוחו שהסיבה היא כי אני סברתי שצריך להשכיב אותם יותר מאוחר והתנגדו לי, בגלל כן זה קורה. אבל הוא עובד על עצמו לומר לעצמו שאין שינויים. אין שינויים פירושו שלא קרה כלום. מקודם טובתו של הקב"ה היתה בצורה אחת ועכשיו היא בצורה

מה שבעצם נקרא אחדות הקב"ה. הכל אחד. ה' אחד ושמו אחד. אותו א-ל שברא את האומות ומחיה אותן, אוהב את בני ישראל. זה אותו א-ל, אך יש בחינות שונות, והקב"ה אומר: מעשה ידי טובעין ביים ואתם אומרים שירה?! יש כך ויש כך. מאוד קשה לשכלנו הדל לתפוס זאת, אבל כך הוא האמת שאצל הקב"ה אין שום שינויים. הוא בכל עת מרעיף שפע לעולם והשפע מגיע בצורה כזה או בצורה אחרת. כך היא מציאות הדברים.

מינייה מתברכין שיתא יומין

והנה בשבת יותר קל לתפוס את האמת, כי בשבת הקב"ה מסיר הסתר שקיים למציאות זו, וזו אחת מהדרכים לפרש המושג 'עליית העולמות'. העולם שלנו עולה בדרגה, כי אינו מוסתר כל-כך כבימות החול, ואז יכולה האלוקות שנמצאת בעוה"ז להתייחד עם האלוקות שבעולמות העליונים. התחתונים מתייחדים עם העליונים, וזה מה שמביא שפע גדול לעולם, כי על-ידי היחוד נעשה פרה ורבה.

הנה זה שאומרים תמיד 'אין דבר רע יורד מלמעלה', מקורו במדרש פרשת וירא, והמשך דברי המדרש הוא שמה שרואים רע בעולם, הרי זה משום שהשפע כשמגיע לעולם הזה, אין לו כלים לקבלו באופן של טוב נגלה, ולכן הוא מקבל צורה של טוב נסתר, אבל כשהשפע יצא מלמעלה, היה כולו טוב, כי למעלה אין שום רע. הרי זה כאילו נאמר שהשפע נכנס לכוס מלוכלכת והושחר. כשיצא מלמעלה היה צח כשלג, ורק כשהגיע למטה - נעכר כולו. הכלל הוא שהכל מגיע ממקור אחד - מקור הטוב. כפי שלמדנו מהבאר מים חיים שהצדיקים הגדולים אינם מכוונים בתפילתם על הפרטים השונים, שים שלום טובה וברכה

בתוכו, אבל הוא צריך לדלות אותם ולומר: גם עכשיו. הוא צריך להוציא לקדמת מוחו איזו השגה שהיה לו כבר בעבר ולהבין ש'כאילו כל מלאכתך עשויה' פירושה שהכל קיים... אפשר לראות זאת מזה שהיהודי אומר קודם קידוש: מודה אני לפניך על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי ועם כל בני ביתי. אמנם, עדיין אין לי את החסדים של העתיד, אבל הם קיימים, ואני סך הכל צריך להתחבר אליהם ולהתבונן בזה, ואז האדם יכול ללכת בעיניים עצומות. אכן כדאי לך לעצום את העיניים, כי כשאתה משאיר את העיניים פתוחות, אתה רואה מדי הרבה דברים. אתה רואה שינויים. אתה רואה - פלוני טוב, פלוני אינו טוב; זה טוב, זה אינו טוב; עד עכשיו היה כך וכך, ועכשיו זה השתנה. כל השינויים האלה מפעילים את ההרגשים שלך, וכשמפעילים את ההרגשים שלך, אתה מתחיל לדבר אחרת, אתה מתחיל להתרחק מהקב"ה. עליך לעצום את העיניים ואז תראה את הבריאה בטהרה כפי שהקב"ה ברא אותה. יש אור וחושך, יש מים ודגים וכו'. זוהי הבריאה. אין צורך להתפעל מכל השינויים.

נביא לזה משל מעניין: אצל משפחות רבות בעתות שמחה, מעמידים את כל בני המשפחה, לפני החתונה או לאחריה, ומצלמים אותם. הנה באותה שעה כולם מחייכים, כולם לבושים בגדי שבת, וכולם עומדים יחד באחדות נפלאה. מעמד יפה. אולם אבי המשפחה יודע שמעמד זה נראה כך רק לעיני ה'צלם' העומד ומצלם, אבל באמת אין הדבר כן - זה זקוק למורה פרטי שילמד אתו, לזה מאוד קשה לקום בזמן, וכל יום יש לו יגון ואנחה ממנו, וכן הלאה. לכל אחד יש תיק שלם. המעמד הזה טוב לתמונה, אך המציאות היא הרבה מעבר לתמונה.

אחרת, אבל זה אותו הקב"ה ואותו טוב שמגיע אליו. אותו דבר.

ה' אחד ושמו אחד

דיברנו קצת על ענין זה כשלמדנו הפסוק 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', שהאדם צריך לדעת לחבר את שניהם יחד ולהבין שיש אחדות הקב"ה בעולם. מה שהרגשתי ברגעים הטובים ביותר שלי, זה מה שאני מרגיש גם ברגעים הקשים ביותר. רגש ההודאה כלפי הקב"ה אמת לאמיתו ברגע זה בדיוק כפי שהיה אמת לאמיתו ברגע הקודם. 'אני ה' לא שנית'. הוי אומר: לא רק 'ה' אחד', אלא גם 'ושמו אחד', וזהו הדגש של 'כגוונא'. שמו הוא הגילוי של הקב"ה, הדרך שמי שנמצא מבחוץ יכול להבינו, כמו אצל האדם, יש את פנימיות האדם ויש את שמו. השם הוא הדבר שעל ידו הוא נקרא. על-ידי השם, יכולים אנשים מבחוץ לקרוא לו, לזכור אותו ולהתייחס אליו. זה שה' אחד נכון כל הזמן, אך שהנבראים ישיגו זאת, על כך אומרים 'והיה ה' למלך על כל הארץ', שלעתיד לבוא כשיתקיים 'כי לה' המלוכה ומושל בגוים' (תהלים כב, כט) 'ועלו מושיעים בהר ציון' (עובדי א, כא), אז תהיה שמחה גדולה, 'והיה' לשון שמחה, כי אז יהיה לא רק 'ה' אחד', אלא גם 'ושמו אחד'.

בשבת מתקיים בזעיר אנפין 'ושמו אחד'. בשבת הקב"ה נותן נשמה יתירה, הוא נותן כלים, הוא מסיר קצת את ההסתר מן העולם, כדי שמי שיפעל באופן שיוכל לתפוס זאת, יוכל לקבל נגיעה מזה. היינו להרגיש קצת שכאן בעוה"ז אין שינויים. הפלא ופלא.

תמונה מחוייכת של כל המשפחה

כל אחד יש לו את ההרגשים האלה

הרי"ם' - שלא נחשוב אף לא על בעיות רוחניות. **'כאילו כל מלאכתך עשויה צריך להיות אפילו ברוחניות.** תתקשר עם 'ה' אחד ושמו אחד'. הכל בשלימות עכשיו. זה חודר אפילו בדברים הפשוטים שקורים בשבת. החשמל נפל באמצע השבת והוא אומר לעצמו: אין שום חילוק, אין שום שינוי. זו השבת הראשונה שחתנו הגיע אליו ובדיוק הזמן ככה. הוא מתלבט אם לקרוא לגוי או לא... אין שום חילוק. עצום את עיניך ואמור לעצמך: זה טוב, זה נפלא, בדיוק כפי שזה נראה. **אם אתה יכול לעשות דבר כזה, אתה מתקשר עם האמת,** וכיון שאתה עושה את זה מצדך, זה מתגלה אליך יותר, **כי זהו הכלל - כפי שהאדם עוסק בדבר מצדו, מסייעים לו מן השמים להשיגו. בפרט בשבת שהיא הזמן לכך.**

אין מלאכים עם בעיות קשב וריכוז

בנועם אלימלך (פרשת ראה) כתב על הפסוק 'זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו', **שכלל שהאדם מוסיף לדבר בטובותיו ונפלאותיו של הקב"ה, כך נמשך עליו עוד טובות.** הוא מפרש כך: 'זכר רב טובך' - כשאתה מזכיר רב טובו של הקב"ה; 'יביעו' - החסדים מתחילים לנבוע. אכן אין פירושו לדבר על טובותיו של הקב"ה בלבד, אלא זה כולל גם השגה - 'ה' אחד ושמו אחד'. זה לא כפי שנדמה לך שזה טוב וזה רע ואתה מודה לה' גם על הרע. בעומק אין זה כך. כשהאדם נמצא במוחין דקטנות אשר כך הוא הרבה מאוד פעמים, זה נראה לו כך, אבל באמת אתה צריך שיהיה לך זמן בשבוע שבו תאמר: למעלה בשמים אין שינויים.

ניקח את זה קצת אל תוך חיינו. הקב"ה ברא מילארדים של מלאכים. אנו רוצים להבין משהו: היכן הם המלאכים, אחד מתוך עשרה, שיש להם בעיה של קשב

נשאלת השאלה: אם כן מדוע אבי המשפחה מבקש לעשות תמונה כזאת? האם הוא רוצה לפרסם אותה בעיתון? בדרך כלל עושים תמונה כזו כדי להשאיר אותה בבית, אם כן מדוע לא יעשה לכתחילה תמונה נפרדת לכל אחד מהמשפחה, ולרשום מאחורי כל תמונה: זה מחייך רק פעם בחצי שנה, זה מחייך רק פעם בשנה... אכן בימינו, כיון שקשה מאוד שכולם בלי יוצא מן הכלל יחייכו בבת אחת, הצלמים לוקחים הרבה תמונות, ואח"כ מעתיקים מתמונה לתמונה באופן שתצא בסוף תמונה מושלמת שבה כולם נראים עם חיוך גדול על הפנים. ובכן, כשאתה מתבונן, עשית תמונה כזו כי אתה מאמין בזה קצת. יש לך זמנים שאתה כן מאמין שזה כך. כשהרגעים מתוחים, הילדים בוכים והיית ער כל הלילה ומישהו לא שמע בקולך, אז אתה חושב שהתמונה אינה נכונה... **יתכן באמת שבשעת השמחה שכחת מהכל, ואז כן הסתכלת על המציאות באופן זה - בלי עין הרע, אני מודה לך רבוננו של עולם... זכיתי להשיא בלי עין הרע שלושה ילדים, יעזור הקב"ה גם הלאה...**

כאילו כל מלאכתך עשויה - אפילו ברוחניות

בשבת עליך להסתכל על המצב שהוא באמת כך... זה שהאדם מודה על החסד אשר אתה עתיד לעשות עמי ועם כל בני ביתי, הוא מפני שבסוף כולם יחזרו בתשובה ולא ידח ממנו נדח כדברי **הרמב"ם** (תשובה ז, ה). כל אחד יחזור בתשובה וכל אחד יגיע למקומו. רק בינתיים כל-כך קשה. יש מצבים שאנו צריכים לעבור, אבל מגיעים בסוף אל היעד. 'ה' אחד ושמו אחד'. כל הנשמות היו מאוחדות ועתידות לחזור להיות מאוחדות.

בשבת הזהיר הקב"ה - כדברי **ה'חידושי**

הקב"ה ברא רק דברים מושלמים, אבל בעוה"ז כשמסתכלים בעיני בשר, רואים דברים בלתי מושלמים. אתה רואה אותם בצורה כזו. אדם יושב בשולחן השבת שלו ולדאבון לב אחד מבחוריו אינו יוצא מחדרו. הוא לא רוצה לחשוב מה קורה שם בחדר. הוא לא מגיע לסעודת השבת. כבר ניסו לריב אתו בכל מיני דרכים, אך הוא בשלו. הוא לא יוצא מחדרו. מאוד קשה לו לאדם זה לראות את המצב כמושלם. על איזו שלימות אתם מדברים. זה כל-כך כואב לו. אין לו שמחה מושלמת. הבאנו את הדוגמא לא מזמן. האדם מכניס את בנו לחופה, אבל הוצרך לדלג על בנו הגדול. הוא רוקד בחתונה, אבל עם חצי לב. איזו שלימות? הוא מנסה להתחזק ולקבל את המצב באהבה. הוא לא רואה שלימות. איזו שלימות יש בזה? מה, שהוא מגלח את הזקן? תגיד לי איזו שלימות יש לי כאן.

אבל זוהי האמת. 'ה' אחד ושמו אחד'. **נשמה זו צריכה לעבור במסלול כזה ובמהלך כזה. כל-כך קשה לחיות באמיתות זה. אבל שם זה ככה. ובשבת נעשה מעט יותר ברור גם בעולם הזה שיש רק שלימות בעולם,** אבל שבת אינה יכולה להיות בעולם אם אין בני ישראל שומרים אותה. השבת היא שבת רק כשיש יהודי ששומר אותה. ישראל משמרים שבתות. מה הפירוש שהיהודי שומר את השבת? - שהיהודי אומר כגוונא ומנסה לעבוד על עצמו לזכור את האמת לכמה רגעים עכ"פ. אינני מסתכל עכשיו עם עיני הבשר שלי. **אני עומד ומסתכל בעיני השכל ואומר: עולמו של הקב"ה שלם מכל צדדיו.** כפי שלמעלה בשמים השלימות היא שכולם אהובים כולם ברורים כולם קדושים, כך **בעולם הזה השלימות היא דווקא כשאין דעותיהם שוות ואין פרצופיהם שוות ואין תכליותיהן של הנשמות שוות,** ויש עבר

וריקוז? היכן הם המלאכים שיש להם קושי עם התפרצויות זעם? - תשמע, בקבוצה של כל-כך הרבה מלאכים, חייבים להיות כל הסוגים... ועוד יש את המלאכים שנזרקו החוצה כי לא התאימו את עצמם לגבולות המשמעת. מדוע אין שם את כל הדברים האלה? מטפלים על גבי מטפלים על גבי מטפלים למלאכים שם... הולכים בשיטה זו ובשיטה אחרת... יש מלאך שהקים מוסד שלם למלאכים שירדו מן הדרך... מקרים אותם... אין לך מושג מה עושים אתם... הוציאו שם ניגון חדש על עונים באימה ואומרים יראה... מדוע אין שם את כל המוסדות האלה?

התשובה היא: כי הקב"ה הוא זה שברא אותם, וממילא הם נבראו בשלימות - כולם אהובים, כולם ברורים, כולם קדושים, ובגלל כן: כולם כולם עושים באימה וביראה רצון קוניהם, וכולם פותחים את פיהם בקדושה ובטהרה וכו'. הם יכולים תמיד לשיר, הם יכולים תמיד להיות עם ההשגה הגבוהה ביותר. **כי כשהקב"ה בורא איזה דבר, זה נברא בשיא השלימות.**

ובכן, **זה אותו א-ל שברא אותנו.** הקב"ה ברא את העולם הזה ואת כל אשר בו. יותר מזה, אתה מסתכל על האילנות, אתה מסתכל על כל שאר הנבראים, ואתה רואה - איזה עולם יפה! וכשאתה מגיע אל האדם, אתה רואה דברים אחרים - פלוני זקוק לישיבה אחרת, פלוני אינו בנוי לדבר זה, פלוני איני יודע אם יוכל להקים בית או לא... לא יודע... צריך לנסות... עסקנים אחרים אומרים שעדיף שלא לנסות בכלל... למה? האם הקב"ה בורא דברים שאינם מושלמים?

גם בעוה"ז הכל מושלם

אכן תשובה אחת ויחידה יש לזה.

אז נעשה השפע. השפע מגיע מיחוד כזה של העוה"ז עם העוה"ב, ומגיע חיות בלי שיעור שמתגלה טוב הנגלה בעוה"ז.

זוהי התחלה של העבודה שהאדם צריך לעבוד בכניסת השבת. מעתה אין זה פלא שכאשר האדם עובד עם כוחות הגוף והנפש להאמין בכזה כגוונא, הרי זה מזכך אותו להיות כקריסטל. עבודה היא שיהיה כל-כך מזוכך. אבל הקב"ה נתן לנו שבת כזו, ואח"כ השירה שונה לגמרי...

ויש הווה ויש עתיד, והכל אחד. **וכשאני יהודי הנמצא בגוף בתוך העולם הזה אומר זאת לעצמי ואומר את דברי התנא רבי שמעון בר יוחאי, אני משווה את העוה"ז עם העוה"ב חד לקבל חד.** עכשיו נעשה בעוה"ז ג"כ כולם אהובים כולם ברורים כולם קדושים וכולם עושים באימה וביראה רצון קוניהם. כך יכול העוה"ז להשוות את עצמו ולהתחתן עם העוה"ב, כי זה **חד לקבל חד**. וזהו הסוד ששבת היא מקור הברכה. זהו הסיבה שיכול להגיע שפע כה גדול לעוה"ז.

לזכות

הבחור הבר מצוה **משה יודא בן מרים**
נדבת אביו הר"ר **מאיר זאב מענדלאוויטש** הי"ד

יום ראשון פרשת פקודי כ"ג אדר תשפ"ה

כח ההתחדשות והדרך לזכות בה

אחרים, ואף הוא נתחדש בכל שנה בחודש ניסן.

העולם אינו חייב להתנהל בדרך הטבע

עוד דרך להבין זאת היא שביציאת מצרים היתה בריאת העולם חדשה, כי אז **נתגלתה בריאת העולם הרוחנית**. כפי שלגבי בריאת העולם הגשמית, הדרך לראות את הבריאה, היא מה שרואים שהקב"ה אומר: 'הי רקיע בתוך המים', וכך נעשה, וכן: 'יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה, ויהי כן', וכך נבראים השמש והירח, התנינים הגדולים והקטנים, וכן הלאה. כך נראית בריאת העולם הגשמית. ששת ימי המעשה. ואין נראית בריאת העולם הרוחנית? - הפוך מזה. רואים שהקב"ה הופך את המים לדם... והאוויר והשמים... כל אחת מהמכות... ונקודת השיא היא איך שאפשר להלחם עם כל הקליפות וכל החומות שהקיפו את מצרים. כך נראית בריאת העולם הרוחנית. רואים איך אפשר ללכת נגד הטבע. **היהודי יש לו יכולת להתקשר עם הקב"ה ובזה להתעלות מעל הטבע.**

ובענין הבריאה השניה, הקב"ה אומר: 'החודש הזה לכם'. ופירושו: **בריאה זו ניתנה לכם היהודים. כי הדרך לזכות להנהגה זו, היא להתקשר אל הקב"ה, אשר את האמצעי לכך קיבלו בני ישראל עם**

הבריאה הגשמית והבריאה הרוחנית

כאשר אנחנו מתכוונים לשבת החודש ולר"ח ניסן, הזמן גרמא לחזור על היסודות הידועים בענין כוחה של תקופה זו. ידוע שיש שני מהלכים בבריאה. **הקב"ה ברא בריאה גשמית ולה סדר של טבע** ואפשר להתעמק הרבה בטבע וללמוד איך הדברים פועלים כדי לתקן. קח למשל חכמת הרפואה, מתבוננים איך גוף האדם פועל. יש לזה סדר - אם קורה כך וכך, כפי הנראה יקרה כך וכך. סדר יש שאם לומדים אותו, יודעים איך להתנהג כדי להיות בריאים. אם נאכל כך וכך, זה עלול לפגוע בלב, צריך להיזהר. סדר הטבע הוא בריאה נפלאה שנבראה מחכמותו של הקב"ה. 'כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך'. וכשמתבוננים בו, רואים גדלותו של הקב"ה, וזה מוליד יראה בלב. **ובנוסף לזה ברא הקב"ה בתוך הבריאה סדר של למעלה מדרך הטבע**, שלא מוכרח להיות שכך וכך יוביל לכך וכך, אלא יכול להיות גם להיפך. הים יכול להיקרע לאלו שיש להם אמונה חזקה ודביקים בתורה כדברי ה'אור החיים' **הק' בפרשת בשלח.**

וקבע הקב"ה שבכל שנה יתחדש כל אחד מהסדרים הנ"ל. **בחודש תשרי מתחדש סדר הטבע**. אז הוא ראש השנה ונפסק מי לחיים ומי למוות. **ובחודש ניסן הוא זמן התחדשות לחלק הפנימי**. לעולם הטבע יש בריאה רוחנית שפועלת בכללים

אפשר לראות, והוא מצוי ביותר, שיש לו לאדם עבודה מסוימת לפרנסתו ואינו מצליח בה, עוד עבודה ואינו מצליח בה... הוא כל-כך רוצה להתעשר ולדאבנו אינו מצליח. יש לו ששה כשלונות אחד אחרי השני... נדמה כבר שהוא לא הולך להצליח יותר, ופתאום מגיע זמן והוא מתחדש ומתחיל להצליח. אף אחד לא יודע מה קרה פתאום. הן הוא כבר ניסה לעבוד בעבודה זו כל-כך הרבה פעמים... ונאמן אתה להחיות מתים. הקב"ה מחייה ומחדש... בנשמת אומרים מפענח נעלמים, סומך נופלים, משיח אלמים. הרעיון בזה הוא שהקב"ה לוקח אנשים נחשלים וכבוים אשר לפי הנראה לעולם לא יצליחו ומחייה אותם ומחדשם. כי יש כח להתחדש. וזה מה שרואים באופן גלוי כשהאדם שותל גרעין באדמה, בתחילה הגרעין מתקלקל, ואז יוצא עץ נאה עם פירות מרהיבים. הכל מצד כח ההתחדשות שקיים בבריאה.

חוק התנועה קיים רק בטבע

מבואר בשפת אמת (החודש תרל"א ועוד) שככל שהאדם מוסיף לשון בעצמו שהקב"ה מנהל את הבריאה, היינו שחוזר על יסודות האמונה הפשוטים, שהקב"ה מחייה את הבריאה בכל רגע ורגע מחדש, ואין קשר בין תשע לרבע לתשע. בתשע יש בריאה חדשה... ככל שהוא מוסיף לשון זאת במוחו, כך הוא זוכה יותר לאותה התחדשות. הוא מבאר שם שזהו 'אין כל חדש תחת השמש', תחת השמש אין חדש, אבל יש חדש מעל לשמש. הוי אומר: כל מה שאומרים תמיד: עולם כמנהגו נוהג, ככה הם בני אדם, ככה זה הולך... ככל שהאדם הולך ומתבגר, הוא רואה שוב ושוב אותם דברים חוזרים על עצמם... אתה מכיר אותו, אתה מכיר את אביו, אתה מכיר את סבו... הם אותו דבר - שתי טיפות מים...

התורה, אשר הם יכולים להתקשר אל בורא כל עולמים על-ידי אמונה ובטחון ועם שאר כל המצוות, וכשמתקשרים לבורא כל עולמים, העולם לא חייב להתנהל בסדר הטבע.

עקירת הרגלים שלא כדרך הטבע

אחת מהדוגמאות לענין זה היא הסוגיא של עקירת הרגלים. בדרך הטבע, כיון שהאדם מורגל בדבר, קשה לו עד בלתי אפשרי להיפטר ממנו. זהו מצד סדר הטבע, אך מצד המציאות הרוחנית של הבריאה, הדבר שונה, כפי שה'אור החיים' הק' כותב על הפסוקים: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלוהיכם, כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וגו'. הקב"ה מקהיל את בני ישראל ואומר להם: הגם שקשה מאוד על פי סדר הטבע לצאת מההרגלים, הבה ואגלה לכם שאני ה' אלוהיכם, אני משרה את שכינתי עליכם, ובזה ועל-ידי הגישה הנכונה של אמונה ותפילה ובטחון וביטול ותשובה, תראו שזה אפשרי. וכך היא המציאות. זה מה שנקרא שהאדם יוצא מן המצרים. הוא יוצא מהרגל הגם שבדרך הטבע זה מאוד קשה. נתתי לכם דרך שהיא למעלה מן הטבע.

ונאמן אתה להחיות מתים

עד כה הסברנו מה יש ב"ח תשרי ומה יש ב"ח ניסן, ועוד יש דבר שנקרא פרשת החודש. פרשה זו מכינה אותנו לחודש ניסן, ובה הקב"ה מסביר לנו מהי התחדשות. התחדשות פירושה שמציאות חדשה שלא היתה קיימת כלל יכולה להיווצר. פירוש: אחרי מה שאמרנו שדברים יכולים להיות למעלה מדרך הטבע ג"כ, יש עוד תוספת הבנה שדברים עלולים להיראות כאילו כבר נגמרו, כבר מתו... יותר זה לא יצליח... אני לא אצליח יותר... ופתאום הכל חוזר וניעור באופן שלא היה צפוי קודם לכן.

כך וכך, על פי פשטות התולדה תהיה כך וכך. אבל האדם יכול לזכות לשמחה על-ידי הידיעה שיש כח התחדשות לבריאה ושכל יהודי בכל מצב שהוא יכול להתקשר לאותו כח ולהילחם בכל הכח עם ההתיישנות, ואז יוכל לראות דברים נפלאים. הדברים נראים שהם זזים אך ורק שמאלה, ונעשים יותר קשים ועוד יותר קשים, אך הוא מבין שאסור לו להתפעל בשום פנים ואופן מכיוון התנועה.

הרגש מושך את האדם כלפי מטה

אכן מאוד קשה לו לאדם להחזיק ראש, כי הרגש מושך אותו. נביא לזה דוגמא: אדם אחד היה לו חולה בתוך ביתו ואמרו כמה מאות פעמים את כל ספר התהלים, וכל השכנים והידידים קיבלו על עצמם קבלות, ובסוף, החולה שבק חיים לדאבון לב... בסדר, התחזקו ואמרו שהתפילות אינן לריק ובוודאי יועילו לדברים אחרים... אח"כ נתגלה עוד חולה בתוך המשפחה, ושוב עשו ככל אשר עשו לראשון, ושוב הוא נפטר, ועכשיו בן משפחה שלישי חלה... הרגש שמושך את האדם כלפי מטה, הוא חזק ביותר. ובכן, מהו הרגש המושך? - האדם אומר בלבו: אני יודע שיש אלוקים ושהוא יודע מה הוא עושה, אבל מה אתה רוצה לשכנע אותי, שהפעם זה ייגמר אחרת? אין לי כבר את המרץ להשקיע. תשאיר את זה כמו שזה מתפתח, וה' את הטוב בעיניו יעשה...

זה לא חייב להיות באופן של פטירה מן העולם, זה יכול להיות גם באופנים רבים אחרים, כגון בענין של ממון או בענין של חינוך. הוא התמודד עם ילד אחד, ואחרי כל הכוחות המרובים שהשקיע בו, הצליח סוף סוף לחתנו והרי הוא מרגיש שסיים עם התיק ויכול להוציא אנחת רווחה, אך לא! הוא נמצא שוב במקום הזה! עוד ילד הולך

אותם אנשים עושים השקעות ופושטים רגל, מנסים להתרומם שוב ומבטיחים הבטחות... ככה זה הולך... כל זה הוא תחת השמש, אבל בכח האמונה הפשוטה בהשגחה פרטית ושהקב"ה מחיה הכל בכל רגע ורגע - מגלה האדם שאין שום שייכות בין רגע לזה לרגע הקודם, וככל שהאדם מחובר לידיעה אמיתית ופשוטה זה, כך הוא זוכה יותר להנהגה זו, ובאמת לא תהיה שייכות בין הרגע הזה לרגע הקודם.

היצמדות לחוק התנועה מושכת לעצבות

נתבונן בזה יותר, כי יש בו הרבה כדי לחזק. אחד מהדברים שמכניסים את האדם לעצבות, בפרט אדם חכם, כמאמר החכם מכל אדם (קהלת א, יח) 'יוסיף דעת יוסיף מכאוב', הוא מה שהוא מתחיל להבין את המשמעות של הדבר שזה עתה ראה, את הפירוש העצוב של 'איזהו חכם הרואה את הנולד' (לא את העתיד, אלא את שכבר נולד). הוא רואה דבר ומבין את משמעותו... אם פלוני חולה, פירושו כך וכך. אם נדמה שפלוני הולך להיפרד מן העולם, אפשר להבין מה משמעותו ובמה זה כרוך... הוא פשוט אדם שכבר עבר הרבה בחיים וכבר הרגיש זאת על בשרו כמה וכמה פעמים. הוא יודע מה זה יתומים, מה קורה להם בנפש, ועם מה הם מתמודדים בהמשך החיים. הוא קולט את זה, למה? כי הוא חכם הרואה את הנולד ומבין מה משמעות הדבר לעמקה ולרחבה. הוא רואה אדם שטועה ומבין מה יבוא לאחר מכן, מה יעשה לאחר מכן... כעת הוא מחפש כך וכך, ואח"כ יחפש משהו יותר גדול...

אך כל זה נכון כשצמודים לסדר הטבע. בסדר הטבע מתקיים 'איזהו חכם הרואה את הנולד', אשר פירושו שלכל דבר יש סיבה ותוצאה, אב ותולדה... אם עכשיו זה

שמתרחשים אצל אחד לאלף. אצלי הסיפורים האלה לא מתרחשים, או מפני שמחמת אופיי אינני מאמין כל-כך בסגולות, או מפני שנסייוני שונה קצת... וכך האדם שוקע בעצבות... הגורם לעצבות הוא ההבנה מה מצפה לו... כן, אני יודע שאני יכול להאמין, אני יודע שרואים ניסים גלויים... יש שהאדם אומר: אני יכול לחזור באוזניך על כל דברי החיזוק במשך שעותיים עם כל מראי המקומות ועם כל הסיפורים המרגשים, אבל אני יודע את האמת, ואני יודע שהקב"ה מנהל את עולמו ושלכל דבר יש חשבון, ואני מבין שצריך לדעת לזכור שזה לטובה. כן, אף את זה אני מבין, אבל זה לא מצליח לעורר את הרגש שלי...

אפשר ליצור מציאות חדשה

ובכן, דבר ראשון על האדם להבין שרגש העצבות מתעורר על-ידי הבנת ההמשך על פי המציאות הגשמית. הוא מבין שאם הגיע א' ואח"כ ב' וג' וד', ברור שאח"כ יגיע ה'. אך האדם צריך להלחם עם זה במוחו ולומר: כל זה אמת, אינני מתווכח שקיים דבר כזה, אבל אני יודע דבר אחר, אני יודע שאם האדם מתקשר להקב"ה, הקב"ה עוזר לו ומתחדשת מציאות חדשה. מהי המציאות החדשה? - אינני יכול להשיג אותה לגמרי, כי עדיין אני במציאות זו. איך אני יכול להשיג את המציאות החדשה כשאני נמצא בישנה? אבל אני מאמין שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ולכן אם אני באמונתי אברא מציאות חדשה, אמצא את עצמי בתוך מציאות חדשה. ברור לי שתיוולד מציאות חדשה.

האדם מחפש לולב לסוכות. הוא מהפך בכל הלולים שבקופסא ורואה שבקופסא זו כבר אין לולים נאים. הרי הוא מבין שעוד מעט קט יפתחו קופסא חדשה

בדרכי הראשון. נפשו כל-כך שבורה. אין לי כבר כח. אין לי כח לעבור את זה פעם שניה...

הקושי בשעה שעמדו על הים

בני ישראל עברו את זה בקריעת ים סוף. אחרי כמה מאות שנים של התמודדות, כאשר המצב הלך והחמיר מיום ליום, הם זכו סוף סוף לצאת ממצרים, ועכשיו המצרים רודפים אחריה כאילו לא קרה כלום, כאילו לא היה לילה המאיר כיום שבו לקו הבכורות, כאילו לא יצאו עם בציקים על כתפיהם, כאילו משה רבינו לא הודיע להם שהגאולה קרובה... הן בפעם הראשונה לא רצו להאמין מקוצר רוח ומעבודה קשה. הם אז אמרו אל משה: עשה לנו טובה, עזוב, אל תזרה לנו מלח על הפצעים... ומשה רבינו אמר להם: לא-לא! הקב"ה יעזור לנו ונצא ממצרים... ועכשיו שהקב"ה כבר עזר להם ועומדים סך הכל ימים בודדים אחר היציאה... עוד לא הצליחו לנשום... הבה נתאר קצת, כפי שאנשים מתבטאים הרבה פעמים: אנחנו נסתדר, אבל מה אנו אומרים לילדינו? הם עמדו שם עם ילדיהם, והם רואים את המצרים רודפים אחריהם, ומצד זה מים שאין להם סוף, ומצד זה חיות רעות... הם הרי יודעים מי הם המצרים. הם כבר טעמו מנחת זרועם. את הגאולה הם טעמו סך הכל ימים אחדים, בעוד את הגלות שבה הרגישו את מרירות השעבוד ופחד הנוגשים - הם טעמו עשרות שנים. רוב רובם נולדו במציאות הזאת של הגלות ולא הכירו שום מציאות אחרת, ועכשיו עוד הפעם?

הרגש מושך כלפי מטה, כי הוא אומר:

אני יודע מה הולך לקרות. אני עומד עם שתי רגליים על הקרקע, ואני מבין היטב איך דברים מתפתחים. אף אני יודע את כל דברי החיזוק, אף אני מכיר את הסיפורים

לשמה על-ידי יראי השם. האם מישהו יכול להתווכח על המציאות הזאת שרפואות חדשות שלא היו מעולם מתפתחות בכל עת? מציאות היא.

וכפי שזה קיים ברפואת הגוף, כך הוא קיים ברפואת הנפש, וכך הוא קיים בסוגי הפרנסות, כאשר בכל עת נולדים סוגים חדשים של פרנסות וכך נולדים עצות חדשות ופתרונות חדשים בכל תחום ותחום. ובכן, עליך להבין שהסיבה שכל אלה מתגלים היא כי בתורה כתוב שיש כח של התחדשות בבריאה וכל מה שמתגלה הוא לצורך בני ישראל, **ובכל שיש לו לאדם יותר אמונה בהשגחה פרטית, יש לו יותר שייכות לסוגיא זו שנקראת התחדשות.**

זה מה שמוציא את האדם מן העצבות ומביאו לידי שמחה. החודש הזה לכם ראש חדשים. כל בוקר מתחיל יום חדש ואפשר להוליד דברים חדשים על-ידי התורה והתפילה, וזה מה שאנו הולכים לעשות עכשיו. הבה נעסוק תחילה בהולדת דברים חדשים על-ידי התקשרות להקב"ה. מאה ברכות שהוא אומר... כל פעם הוא מקשר את העוה"ז עם העוה"ב. בכל שם שהוא מוציא מהפה. הקב"ה מחיה את הבריאה...

אמונה בקדושה שבכל מעשה גשמי

ה'שפת אמת' אומר שם **שהדרך המועילה ביותר להביא לידי כך היא על-ידי שהאדם מאמין בקדושה שקיימת בכל מעשה גשמי,** אשר בשביל זה הגיע האדם לעולם, **להכיר בכך שהקב"ה מחיה כל דבר גשמי.** וזהו החודש הזה לכם, לכם לכל צרכיכם, **כפי שחז"ל דרשו במסכת ביצה.** כשאתה מאמין שהקב"ה מחיה את הדבר הגשמי, בזה אתה גורם לו להתחדש.

שעדיין לא משמשו בהם לקוחות. הוי אומר: הוא מבין שלפי המציאות שקיימת עכשיו - אין מה שהוא מחפש, אבל **הוא מבין שעוד מעט תהיה מציאות חדשה.** דומה לזה, האדם מחפש שידוך לבתו ואינו מוצא בשכבת גיל זו, מה הוא עושה? - הוא ממתיך לשכבת הגיל הבאה. הוא מאמין שבשנה הבאה הוא ימצא סחורה טובה. **יש מושג כזה שעכשיו אין, אבל בהמשך מגיע חדש.** כשאומרים בהמשך, הכוונה גם לעוד רגע, **כי הקב"ה מחדש את העולם בכל עת ושנה.**

בורא רפואות עושה חדשות

האדם אומר כך: **על ידי אמונתי אני מתקשר לסוגיא שנקראת התחדשות,** כי אני מאמין שכפי שאין חדש תחת השמש, כך יש חדש מעל השמש, ולכן אני הולך לרקוד עכשיו עם הקב"ה. יש שהאדם אומר: כבר הייתי אצל כל המטפלים, כבר שמעתי את כל העצות שיש להם בענין זה, כבר חרשתי את כל הנושא לארכה ולרחבה - אין פתרון לנושא זה. אני כבר מגיע משם... ואנו אומרים לו: אתה צודק. אף אחד אינו מתווכח אתך... אינני אומרים לו: כן, אבל **עליך לדעת, הקב"ה עושה ניסים מעל לדרך הטבע, ועליך להאמין שהקב"ה יעשה לך נס...** לא! אין צורך להשתמש במונח נס או מופת או דברים גלויים. אמנם כן, יש אנשים שדווקא אוהבים את השפה זו, אך אנו מדברים כעת גם למי שאינו אוהב שפה זו כי אינו רגיל לה. אין צורך להשתמש בשפה זו. **המציאות היא שהקב"ה בורא רפואות.** תברר ותראה שהקב"ה בורא בכל עת רפואות חדשות שלא היו עד כה. אגב, **בספרי החסידות*** כתוב בפירוש שמה שמוליד את הרפואות החדשות הוא דברי התורה שנלמדים

כלפי בנו. אם רואה אדם את בנו עם הרגל פסול או עם התנהגות קשה, אף כאן הרגש המושך את האדם כלפי מטה הוא: כן-כן! כבר ראיתי אותו עשר פעמים עם התנהגות זו והמצב רק הולך ומחמיר. מחמת התבגרותו, התנהגותו מקבלת צבעים הרבה יותר עזים. ועכשיו זה קרה עוד פעם... מה יהיה אתו? כמה פעמים אמרתי לו - אתה עושה לעצמך בושות!!! איך תוכל למצוא שידוך? ובזה הוא מעמיק את ההתיישנות ומחזק את סדר הטבע. לסדר הטבע יש כח. הקב"ה נתן לו את הכח, אבל זה כח של טבע, ובדיבורים ומחשבות כאלה, הוא מחזק את הטבע ומחזק את הבעיה.

לעומת כן, **כשהאדם מאמין שהקב"ה מחיה עכשיו את הילד... עכשיו ברגע זה בני מקבל חיות חדשה מהקב"ה.** המציאות זועקת: זה עתה פרצה אצלו שוב ההתנהגות הפסולה - אין לזה שייכות. **אני מאמין באמונה שלימה שבני מתחדש עכשיו, כי הקב"ה מחייו מחדש, וזוהי סיבה שבסייעתא דשמיא יהיו לו הכוחות לדלות את פנימיותו. יהיו לו הכוחות. תראה...**

בחינוך רואים זאת כל-כך ברור. חינוך הוא הלא התחדשות כידוע, כמו חנוכת הבית. רואים בחינוך **שכל שמוסיפים להאמין בילד ונותנים לו את האומץ...** הקב"ה יעזור לך ותגדל תלמיד חכם וירא שמים... **כך הוא מוסיף באמת לגדול, ולהיפך, אם מדכאים אותו...** אתה אפס מאופס, את שוטה, אתה בעל עבירה... זה מביא את התוצאות ההפוכות. הלא מציאות היא. אמנם בדרך כלל חושבים שזה רק דבר חיצוני, כלומר, בגלל תיאוריות פסיכולוגיות שאומרים המומחים, אבל בפנימיות זה עובד, כי **בפנימיות אתה מאמין בקדושה שקיימת שם, וכשאתה מאמין, אתה לא רק נותן לילד להרגיש שכדאי לו להתאמץ,**

ובלשונו: **"כשהמעשה דבוק בפנימיות חיות השי"ת, כח הפועל בנפעל, אז יש תמיד התחדשות".**

דוגמא נוספת: **האדם רואה שיש לו הרגל פסול שאינו מצליח להפטר ממנו** על אף כל הפעמים שניסה להפטר ממנו... עכשיו ברגע זה הוא יודע שהקב"ה מחיה אותו... **הקב"ה מחיה אותי, אינני לבד, הקב"ה נותן לי עכשיו חיות חדשה... ההתקשרות שלו עם היסוד הפשוט הזה, מכניס בו התחדשות שמעניקה לו כח להתגבר.** התגברות חד פעמית. איננו מדברים על הרבה פעמים. עכשיו להתגבר. אתה יודע מה הוא פועל בהתגברות אחת? הוא מתגבר עם החיזוק שהוא יכול להתגבר. אתה יודע למה הוא יכול להתגבר? כי הקב"ה נותן לך עכשיו חיות חדשה ואתה יכול להתגבר.

קחו דוגמא במי שצריך לסדר איזה ענין ולא מצליח. הוא כבר עומד באחת וחצי בלילה ועדיין אינו מצליח. מוחו עייף, עיניו נעצמות, והדבר אינו עולה בידו. הוא כבר ניסה עשר פעמים, ואפס, לא הולך לו. בלב כבד הוא עוזב את הכל והולך לישון. ויהי בבוקר, הוא קם עם כוחות מחודשים. הוא ניגש אל המלאכה ורואה שמתקיים בו הנותן ליעף כח, כאשר הענין מסתדר לו חיש מהר בלי מאמץ גדול.

מה הפשט בזה? - הקב"ה נתן לך חיות חדשה. **בדיוק כך אתה יכול לעשות לעצמך על-ידי שתאמין שהקב"ה נותן לך חיות חדשה בכל עת, כי זה מה שיתן לך את הכח להתגבר על איזה ענין אשר עד כה לא היה לך הכח להתגבר עליו.**

אמונה בילד שיצליח ויפרח כשושנה

וכך הוא לגבי האמונה שהאדם צריך

אוהב את הבריות ומקרבן לתורה

אהרן הכהן איך היה נוהג? אהרן הכהן היה אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. הוא היה נישג אל מי שנשל בחטא ומכבדו, והלה היה אומר בלבו: אילו היה אהרן הכהן יודע מה אני עושה, לעולם לא היה מכבדני כך... ואהרן הכהן המשיך לכבדו עוד ועוד, עד שהאדם אמר: אתה יודע מה? בין כה וכה אין יודעים מה אני עושה... עדיין לא קיבלתי חותם של פושע... ואם אהרן הכהן עדיין מחזיק ממני, אולי אני כן יכול לעבור אל הצד השני ולחזור בתשובה... זו היתה עבודתו של אהרן הכהן. כך היה עושה שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. זהו החילוק בין נצח והוד. משה רבינו ואהרן הכהן. צריכים היו להיות בתקופה אחת. נצח פירושו שהולכים ומנצחים את הרע בתוקף - 'ממרים הייתם עם ה' מיום דעתי אתכם'. זו היתה עבודתו של משה רבינו. עבודתו של אהרן הכהן היתה לצמצם את התוכחה. אינני יכול להשפיע עד למטה אם אני מגיע עם כל התוקף. שניהם, בין נצח ובין הוד, הם כח לקחת אור של אמת ולהשפיעו לעולם נמוך ממנו. כח של השפעה הוא, כידוע שנצח הוד ויסוד הם אותו דבר. אף בגוף האדם זה כך. זה הכח להוציא כלפי חוץ. נצח והוד הם שתי הרגליים שמובילים את האדם החוצה להשפיע. נצח הוא ימין ולכן הוא עם כל התוקף. באים עם כל התוקף להשפיע. בצד שמאל נמצא הכח לצמצם את האור, לבוא בעדינות ובמעט, כי המקבל אין לו עכשיו את הכוחות לקבל כל מה שרוצים לומר לו. אם תאמר לו את הכל - הוא רק יישבר. מרעפים עליו אהבה, אומרים לו דבר חיזוק, ולזה יש כח עצום. זו היתה מדתו של אהרן - אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

ברם אנו הגענו לזה להראות שכך היא הדרך להחיות מתים, כי מיתה היא רק מצד

אלא מעבר לזה, אתה מחזק את צד הטוב שבו. אתה מאמין שהרגע הבא אינו שייך לרגע הקודם. מה שהיה היה... מדוע אתה אומר מה שהיה היה? הוא הרי כן עשה, הוא חטא!!! כן, אבל עכשיו הוא אדם חדש. עכשיו יש כאן אדם חדש, והאדם החדש לא חטא. מדוע אינך מדבר אל האדם החדש?

עבודה בלתי קלה היא, אבל אנו מחוייבים ללמוד אותה. **הבה נתעלם עכשיו ממה שהיה ונתבונן בכך שהקב"ה נתן עכשיו חיות חדשה וחיות זו עדיין לא נפגמה.** לפני רגע באמת היתה בעיה, אבל חיות חדשה זו עוד לא נפגמה, אם כן אשיר וארקד ואודה עם החיות החדשה.

פעמים שצריך להתעלם ולא להעיר

זה מה שכתוב מהקדמונים בענין השבת אבידה שנאמר בה 'לא תוכל להתעלם...' אם אתה מוצא אבידת חברך - אל תתעלם. תגביה אותה, תכריז עליה ותחזיר אותה... ואיתא בזה בגמרא כל שכן להשבת גופו שהיא מן התורה. אם אתה רואה אדם שתועה בדרך, אל תתעלם. הסתכל עליו, חזק אותו, וכן הלאה. אבל... **חז"ל דורשים: פעמים שאתה מתעלם. הם דורשים זאת מהלשון 'והתעלמת' - פעמים שאתה מתעלם. לפעמים עליך להעמיד פנים כאילו לא ראית ולא שמת לב. דרשו המחנכים והמקור הוא כבר מהספרים הקדומים שאם אתה רואה עוולה אצל בנך, פעמים שאסור לך להעיר לו, כי בזה שאתה מעיר, אתה מחזק את החלק הבלתי טוב שהיה בו.** אתה מנציח את האבידה... הוא אומר לילד: לא-לא-לא! אל תגיד לי שזה לא היה. זה כן היה, וזה נורא ואיום מה שעשית... הילד כבר התחרט אלף פעמים, הוא מתלבט בעצמו - מה אני, מלאך או גלח?

למצוא... זה מה שיכול לעזור לאדם להבין ולהתבונן שרק כשהוא מסתכל על נקודה אחת בלבד, אז הוא נמשך כלפי מטה, כאילו אין לו הצלחה על אף שהוא כל-כך רוצה להצליח. **אם יסתכל על כל התמונה, יראה בחוש שיש כל-כך הרבה דברים שהתקדמו יפה, בכלל לא כפי שחשב שיהיה.** ואז בנסיון הבא שיהיה לו, יאמר: **לא יודע, אין לי מושג, אני יודע רק שעם האמונה שלי, אני יוצר מציאות חדשה, ועם המציאות החדשה נעשית התחדשות הברירה.**

המקטרגים עומדים לבלבל את האדם

בתפארת שלמה פרשת פקודי מביא כמה פירושים בענין תפילתו של משה רבינו: 'ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו'. **רש"י** כתב שהתפלל: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. אנו עומדים בפרשת פקודי, אחרי כל עבודת הקמת המשכן המבוארת בפרשיות תרומה תצוה כי תשא ויקהל, וברוך ה', מגיעים אל השיא. המשכן מוכן כבר אחרי כל-כך הרבה עבודה. התפלל משה שתשרה השכינה במעשה ידיהם.

אומר ה'תפארת שלמה' שכתוב בזוה"ק... וזה כל-כך נוגע לכל מי שרוצה להקים משכן בלבד, אך נפשו עגומה עליו כי אינו מצליח בגלל עבירות והרגלים וטרדות... היאוש הגדול ביותר הוא בסוגיא זו... כן-כן, אני מכיר את כל דברי החיזוק...

מביא ה'תפארת שלמה' מהזוה"ק: "כי כמה וכמה מקטרגים עומדים לבלבל את האדם, ובשעת העבודה ותורה ומצוות מביאים אותו לידי עצבות ומרה שחורה, ומחפים עצמם בכוונה לשם שמים לאמר אתה בן אדם למה תכניס את עצמך לעבודה הקדושה הזאת ואתה מלא עוונות

סדר הטבע, אך **מצד סדר האמת, אין מושג כזה של מיתה.** עצם הלוח שנהנית רק מסעודת מלוה מלכה... נדמה שהשבת כבר עברה... זהו זה, כבר הבדילו על היין, קיפלו את הכל... מלווה מלכה... מתחילים מחדש. אופים, מבשלים, שוחטים, עורכים מלווה מלכה כסעודת שלמה. מה הפשט בזה? - על-ידי אכילת מלווה מלכה, מקבל האדם חיות חדשה לעצם הלוח שלו. מתעוררים שוב לתחייה... ראייתם פעם את הריקוד כשהוא ממש הולך להגמר כי כולם כבר התעייפו, ואז שני בחורים נלהבים מרימים פתאום את קולם בהתלהבות גדולה ומהר מאוד כולם מצטרפים אליהם והריקוד ממשיך כאילו לא היו עייפים עד לפני כמה רגעים... כך הוא גם לגבי גחלת. נדמה כאילו אין בה אש ופתאום היא מתחילה לבעור... **כל נשמה היא כזו, כל מצב הוא כזה. נדמה כאילו כלו כל הקיצין.** עזוב את הציור כפי שהוא נראה מבחוץ. **תמיד, אף כשזה נראה כבר במצב של מיתה, זה יכול לקום לתחייה.** ונאמן אתה להחיות מתים. היתה כבר מיתה, ופתאום הכל מתחיל מחדש בהתחדשות נפלאה. עליך להאמין ולעצום את עיניך. כלומר, **אל תסתכל על האדם או על המצב בעיניך הגשמיות.**

הסתכלות על התמונה השלימה

בתחילה הבאנו את הדוגמא ממי שכן משפחתו נסתלק מן העולם, ועוד אחד, ועוד אחד נמצא במצב קשה. קעת נאמר שאחת מהדרכים להתחזק במצב כזה היא להבין שהוא לא רואה את כל התמונה. נכון שיש כאן נשמה שהופרדה מהם ועוד אחת, אבל באותה תקופה התרחשו כל-כך הרבה דברים אשר אפשר לראות אותם בעיניים ולמששם בידיים. יש דברים שהצליחו הגם שחשבו שלא יצליחו, והפטירה לא השפיעה על שאר בני המשפחה, ואדרבא, נפשם התחזקה... כל מיני דברים שכל אחד יכול

כמה הקליפות מבלבלות!! אך אסור להשבר מזה... טרדה חדשה, נפילה חדשה, בלבול חדש... האדם צריך שתהיה לו היכולת להסיח את דעתו ולדעת שמדובר בסימן טוב. הסתכל בדברים אחרים. בדברים אחרים אתה כן מצליח, בדברים אחרים אתה כן מתקדם... עצם זה שהאדם כל-כך רוצה להתקרב אל ה'. הוא אומר השיבונו. הוא באמת באמת רוצה לחזור בתשובה. ובכן, זה שהם מנסים לתפוס אותך ברשתם - כן-כן, זה דברים פשוטים ברורים. מה נראה לך, שתתקדם ותתעלה ולא ינסו לשבור לך את העצמות?! אבל אל תיכנע - 'כי אמילם'. למה? 'כי ה' עזרני'.

דע את יצרך ולא תיבהל

מי שעומד בפתח בית הכנסת, ומישהו מודיע לו מראש: דע לך שכאשר תיכנס, מישהו יצעק עליך, אבל תסיח את דעתך. הלה יצעק עליך, כי אינו אוהב שלומדים, אבל הוא מרכבה של הסטרא אחרא. אתה תתקדם הלאה. למד, התפלל, אל תתייחס אליו. יתכן שהוא ינדנד את השולחן שלך וישפוך את התה. תעמיד פנים כאילו לא קרה כלום...

כיון ששמעת זאת מראש, אינך נבהל.

אתה נכנס לבית הכנסת, הלה מכבה את האור בכוונה, שופך את התה שלך, צועק שאי אפשר להיות פה עכשיו, ואתה ממשיך הלאה.

אין זה משל, אלא נמשל. אמנם כן, **בנמשל זה הרבה יותר חמור**. הלוואי שהיצר הרע היה רק שופך את התה. הבעיה היא שהוא עושה דברים הרבה יותר חמורים. אך משה רבינו ידע שזה מה שהולך לקרות עכשיו. מגיעה כזו קדושה אל בני ישראל כשקוראים את סיפור הקמת המשכן - כשמתחדשים...

ופשעים חלילה, הירצה ה' מידך, וכנהנה רבות בהזכירו עוונותיו רק בשעת תורה ותפילה למען הביאו לעשות המצוה בעצבות בלי שמחה ואז לא פרחית לעילא. אבל לעומת זה אמר **דוד המלך** ע"ה 'כל גוים סבבוני', הם הקליפות, 'סבוני כדבורים', למיץ (למצוץ) וליניק מגבול הקדושה ולבלבל אותי, עם כל זה 'בשם ה' כי אמילם', כלומר מתפארים בשם ה' בהזכירו עוונותיו, אבל כי אמילם (אכריתם) ולא אתן את נפשי להם. 'דחה דחיתי לנפול' חלילה בידם 'וה' עזרני'. 'לא אמות כי אחיה'. פירוש, **לא אעשה המצוות בעצבות בבחינת מיתה, כי אם בחיות ושמחה**, 'ואספר מעשי י-ה', כי כן הוא עליית המצוה רק בשמחה וכו' וזהו שאמר גם כן כאן: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, אבל בעצבות אין השכינה שורה, וזהו 'ויהי נועם כו' ומעשה ידינו כוננה עלינו'. פירוש, אתה כונן את מעשה ידך לשם יחוד קב"ה ושכינתה ואל תדאגו, 'ומעשה ידינו כוננהו', כי השכינה תעשה הכל עבורך לה' ותכוננהו".

יהי רצון שתצליחו להיות בשמחה

משה רבינו התפלל: יהי רצון שתצליחו להיות בשמחה, יהי רצון שתצליחו לדחות את כל הבלבולים. יהיה בלבולים. יש לך ספק בדבר? אתה יודע איזה בלבולים היו אז כשרצו להתחיל את העבודה במשכן? והסיבה פשוטה, כי מגרשים את הקליפות ומוציאים מהם את כל החיות על-ידי שמביאים השראת השכינה בתחתונים. אכן, השינוי הגדול ביותר בבריאה היה אז ב"ח ניסן. ולא רק זה, אלא המשכן הולך להיות מקום שבו מכפרים עוונות כל היום. כל הזמן מתקנים דברים שנעשו לא נכון. בני ישראל פועלים שם ללא הרף שיוכלו להיות כל הזמן עם הקב"ה. וכי ספק יש לך

מחדש. אצא לרקוד עם ההתחדשות, אתבונן בזה, וכך נולדות מציאויות חדשות, חברותות חדשות, אנשים חדשים. בכל דבר וענין. אם יש לו לאדם בעיה עם סדר יומו, אם יש לו בעיה עם פרנסתו - מציאויות חדשות נולדות לו. כשהאדם זוכר את זה, הוא מוליד את זה, ועל סמך הבנה זו אתה יכול לרקוד כבר עכשיו. אתה יכול כבר עכשיו להיות שמח.

הבה רק נקשר את שתי הנקודות, את נקודת השמחה ואת נקודת ההתחדשות שדיברנו עליה קודם לכן. העצבות באה מפני שהאדם אומר בלבו: אני מבין כבר מה יהיה ההמשך, וברור לי שלא אצליח, והמצב יגיע לידי פשיטת רגל. אך כשהאדם יודע שעכשיו הכל מתחיל מחדש, כי הקב"ה מנהל הכל בהשגחה פרטית... ברגע זה הכל מתחיל

לע"נ

חיה צארטל ע"ה

בת יבדלח"ט הר"ר יואל הכהן הי"ו

יום שני פרשת פקודי כ"ד אדר תשפ"ה

הדרך לחנך לקדש עצמך במותר לך

על פי משנת החינוך של הגה"ח רבי גדל אייזנר זצ"ל

תורה ונקרא לימוד התורה, ויותר מלימוד התורה, זה נקרא מלמד התורה. יש בזה גם ללמוד וגם ללמד, ומגופי התורה ממש הוא.

אין אדם יכול להעביר מה שאין לו

כדאי להרחיב בעניני חינוך על פי דרכו של ר' גדל כדי שנוכל להתחזק בקיום תפקידנו וכן לקיים מצות ק"ש כדבעי, כי על-ידי קיום מצות 'ושננתם לבניך' בגישה הנכונה, האדם זוכה לקיים מצות 'ואהבת את ה' אלוהיך'. **'ושננתם לבניך' הוא לא רק כדי להעמיד דור חדש, אלא בעיקר הוא נועד לזכך את נפש המשפיע, האב או המחנך,** שהוא עצמו ייהפך לירא ושלם.

הנה אחת מהנקודות החשובות ביותר בחינוך היא איך להחדיר בנפשות החניכים אהבה ויראה ביחד, היינו שתהיה להם יראת חטא, אבל ממקום טוב. שיפחדו מלעשות עבירה, אבל שזה יבוא מתוך קשר עמוק עם הקב"ה. ואחת מהסיבות שזה כל-כך קשה היא, כי כשהילד צעיר, אשר זהו הזמן העיקרי לחנכו, קשה מאוד להעביר לו את המושג האמיתי של אהבה ויראה. בגיל זה הכל בנוי בדרך כלל על מה שהחברים עושים ואיך זה נחשב בסביבה, אם הוא נקרא מצוין או לא נקרא מצוין, אם הוא מקבל פרס פלוני או אינו מקבל, כפי שהרמב"ם כתב בהקדמתו לפרק חלק

הוא הגב"ר הוקם על

היום הוא היארצייט של המחנך הידוע הגה"ח **רבי גדל אייזנר** - ר' גד ב"ר יצחק שלמה זצ"ל - אשר הקב"ה הותירו לפליטה מאש הגיהנום והועיד אותו לחנך את הדור החדש, כפי שאמר לו רבו **ה'בית ישראל' מגור** זיע"א: ניצלת בשביל הבחורים. הוא חי עד כ"ד אדר תשמ"ה וזכה לחנך דורות מבחורי ישראל ולהחדיר בהם חמימות של תורה וחסידות. הן כך איתא **מכמה צדיקים** שכאשר **הבעש"ט הק'** זיע"א הגיע לעולם, התקיים שישים גיבורים סביב לה. כך רואים הרבה פעמים שכאשר הצדיק צריך להצליח, מעמידים לו סביבו אנשים שיעזרו לו. ובכן, באותה תקופה היה ה'בית ישראל' אחד ממנהיגי הדור, וסביבו התגודדו רבים מהמבקשים לעלות בהר ה', ואתו עמו היה מחנך דגול זה שהיה בכוחו להחדיר חמימות ולעורר תשוקה בלבבות לדברים שבקדושה. נוהג היה לומר: תנו לי ארבעים בחורים, אהיה אתם שלוש שנים ואהפוך אותם לגאונים וחסידים כבדורות העבר. אכן הקב"ה רצה שיעבוד עם יותר מארבעים בחורים, לכן זה התפתח באופן אחר.

ה'בית ישראל' אמר עליו: 'הוא הגבר הוקם על' - גב"ר הוא גד בן רבקה. הוא נותר בחיים כדי לחנך, כידוע שחינוך הוא

בכך ולנסות ללכת בדרכיו כדי לקיים את תפקידנו נכונה.

החינוך הפנימי של המוח

ראיתי מביאים איך לימד את המושג של 'קדש עצמך' במותר לך' לבחורים. בדורנו מאוד קשה ללמד את המושג הזה. הילד שואל: למה אסור לי? אני כן רוצה. מותר, למה אתה אומר שאסור? והאמת שזה אחד מהדברים שאנו מתמודדים אתו בימינו הרבה, שהילד מרגיש שהחינוך לקדש עצמך במותר לך מגיע ממקום בלתי טהור. איננו מדברים על הילדים התמימים. להם זה עובד. אותם יותר קל להפריש מכל מיני דברים בלי מחשבה. אך יש נשמות כאלה שמרגישים את האמת תיכף ומיד, ושואלים: רגע אחד! מה זה הדבר הזה? מי שעושה קצת אחרת, הוא באמת 'שיגעון'? זה לא ככה. אל תאמר לי שזו עבירה. זאת לא עבירה...

וכאן מתחיל החינוך. מצד אחד חסר בהסברה. המוחן אומר לעצמו: איני יודע מה לענות לו. אין לי ברירה אלא לשקר לו ולומר לו: כן, זו העבירה הגדולה ביותר, ומי שעושה אותה, לעולם לא ייצא מהגיהנום... אבל דרך זו אינה מועילה לכל אחד, מה גם שאינה דרך התורה, כי אח"כ כשהילד מרגיש את האמת, הוא מפתח שנאה לדת - מוכרים לו הבלים. זה לא נכון. מה, אתה בא לומר לי שכל האנשים שאינם מקיימים 'קדש עצמך' במותר לך', הם בעלי עבירה גדולים? אני מכיר הרבה מהם והם יהודים נפלאים. ואז אומר הילד: אם כן, אף אני רוצה, מדוע אתה לא נותן לי? ואז הוא יכול להיות נבל ברשות התורה ולהגיע למקום מאוד נמוך.

חינוך שקרי גורם לפריקת עול

חוץ מזה, חוץ ממה שחסר בהסברה,

בסנהדרין, שם הוא מבאר שמה שמבטיחים לילד פרסים ומיני מתיקה, זה הכל מפני שעכשיו זוהי השגתו. אין לך עכשיו אפשרות להמריצו בדרך אחרת, כי אינו מבין דברים אחרים. אין לך ברירה אלא לדבר אתו בשפתו. הוא כותב שם שהפרסים משתנים לפי הגיל. בתחילה מבטיחים לו מיני מתיקה; כשהוא גדל קצת, מבטיחים לו מלבוש נאה, וכשהוא גדל עוד קצת, כבר צריכים להבטיח לו כסף או כבוד. כך זה הולך לפי הסדר, והכל הוא כדי שכאשר יתחזק שכלו, ירצה לעזוב גם את הכסף וגם את הכבוד ולעשות מה שצריך לשם שמים בלבד. ולכן קשה מאוד ללמד את הילד אהבה ויראה, כי עדיין אין לו את הכלים הדרושים לכך. כשמנסים עם יראה לבד - לא מצליחים; כשמנסים עם אהבה לבד - לא מצליחים.

ברם, יראי השם, בגלל שהם בעצמם היו מלאים באהבה ויראה ממקום טוב, היתה להם יכולת להעביר, לא אהבה בלבד ולא יראה בלבד... כדאי להתבונן בנקודה זו. מי שמחנך מבחוץ, היינו שמנסה לחנך את הילד שיהיה ילד טוב, אבל הוא עצמו אין לו כלום בפנים, קשה לו מאוד להעביר, כי אחת מהנשים: או שהוא כועס שהילד אינו צומח כפי שהוא רצה שיצמח, או שלא אכפת לו כל-כך... זה טוב, זה בסדר, הכל נפלא. הוא לא נבהל שהילד נראה כפי שנראה משום שהוא עצמו אינו ירא כל-כך מן העבירה ונותן לעצמו דרור. אכן **כדי להחזיר בילד אהבה ויראה**, היינו שיש אלוקים **ושכל-כך נעים ומתוק לירא מלהמרות את פיו** - נועם יראתך - **צריך האדם שתהיה לו עכ"פ קצת שייכות לזה**. זהו הקושי.

וכשוראים מי שהיה חדור באהבה ויראה והיה לו רגש לבחורים והבין ליצריהם וראה הצלחה גדולה במלאכתו, עלינו להתבונן

חזק. הוא פונה אל בנו ואומר: כבר קניתי לך צעצוע אחד, אינני קונה לך עוד אחד. וכיון שהילד שומע את תשובת אביו, מיד הוא משתטח ארצה ומתחיל לבכות ולייבב בקול מעורר רחמנות. נעצרים לידם עוברים ושבים ומעוררים את האב: תראה את בנך מכחיל מבכי, אסור לך להשאיר אותו ככה. כראות האב שאין לו ברירה, הוא קונה לו את הצעצוע השני. ממשיכים הם לצעוד והפעם עוברים ליד חנות ממתקים. מיד הילד משליך מידי את הצעצוע השני שקנה לו אביו ומתחיל להפציר באביו שיקנה לו ממתק. אומר האב לעצמו: אין לי כח לריב עכשיו עם בני, אקנה לו ואקנה לעצמי עוד כמה דקות של שקט.

אמר ר' גד'ל: בא נלמד את הגדרת המעשה. **כשאתה קונה לבנך את מה שהוא מבקש פעם אחר פעם, אתה מרגילו בהרגל רע, ולא בצעצוע המסוים אתה מרגילו, כי כל פעם קנית לו משהו אחר, אלא בכך שחייבים לתת לו את מה שהוא רוצה. הוא אינו לומד להתאפק ולומר לעצמו: עכשיו אי אפשר. ומה הבעיה? הבעיה היא שכאשר יבוא לדברים אסורים, יהיה לו מאוד קשה להתאפק, כי לא למד להיות כושב - 'איזהו גיבור הכושב את יצרו'. זהו 'קדש עצמך' במותר לך'. עליך לעשות תרגילים לנפשך וללמוד לומר 'לא', כי זהו מהדברים החזקים ביותר לפתח את הנפש ובלעדיו אי אפשר להיות אדם מן הישוב. מי שאינו לומד לומר 'לא' - אינו יכול לחיות בין אנשים. קשה לו להתאפק מדברים שמזיקים לאחרים או מדברים שאסורים מצד ההלכה, ואפילו לפני הלכה, סתם כך, לדעת לחיות עם אחרים אשר יש להם רצונות אחרים משלו. אדם מן הישוב, הוא אדם שיועד לומר 'לא'. הוא יודע לומר 'לא' ויודע לקבל 'לא'. ובדרך כלל אדם כזה, כשבא לבנק ורואה שהשערים נסגרו מוקדם מן הרגיל**

חסר גם באמת. האדם אומר בכל תוקף: אני לא רוצה שבני יידע שיש אנשים שאוכלים מהכשר פלוני, או שפותחים בקבוקים בשבת, וכן הלאה. אינני רוצה שבני יידע שאפשר להיות ירא שמים גם ככה, כי אז ירצה ג"כ להיות ירא שמים כזה, ולכן אינני הולך לספר לו. ומה אעשה אם בני יגלה בדרך כזו או אחרת שיש כאלה אנשים, אז שוב אמצא את עצמי בבעיה, ראשית, משום שאיני יודע מה להסביר, שנית, משום שאני הולך כל הזמן עם איזה שקר - מדוע אני רוצה באמת שבני יהיה כך וכך?

האדם צריך לדעת מהי הסיבה שהוא

רוצה שבנו יהיה כך וכך, כי אם הוא עצמו אין לו אהבה ויראה, מסתבר שהסיבה היא כי הוא רוצה שבנו ילך בתלם ושיהיה מכונה להבאת נחת. נו, אתה רוצה להכריח את בנך כי אתה מתבייש מחברך. אתה יודע שאם הוא יחליף לכובע אחר, או יעבור לקהילה אחרת, או ייצא לעבוד בעודו בגיל הבחורות, תתבייש לבוא אתו לבית הכנסת. לכן יש סתירה, כי אתה רוצה לחנכו בשביל כבודך, והוא אומר: הנפש שלי יותר חשובה מכבודך. מה לעשות? אני לא יכול לעזור לעצמי. וכך הגלגל מתחיל שוב להתגלגל. ונדגיש: אנו מדברים עכשיו אך ורק על הסוגיא של 'קדש עצמך' במותר לך', לא על דברים שנוגדים את ההלכה.

אבא חלש שאינו יכול לומר לא

ר' גד'ל היה אומר כך: ילד קטן הולך עם אביו ברחוב ועוברים דרך חנות צעצועים. הילד מתחיל ללחוץ על הכפתורים - אבא! את זה אני צריך, קנה לי. האב מהרהר קצת ומחליט לקנות לו. הם ממשיכים לצעוד ועוברים ליד חנות אחרת. הילד רואה שם צעצוע אחר שמושך את לבו, מיד הוא משליך את הצעצוע הראשון ואומר לאביו: את זה קנה לי. כאן אביו מחליט להיות

ומועילה (אפילו לגוי) **ונתאפק מדבר שלאנשים אחרים הוא מותר**, ובעצם לפי התורה יש מקום להקל, כי אין זה נגד ההלכה ממש, אבל **הקב"ה אומר שצריך לרכוש את הכח להתאפק**, וזה **יועיל לך הרבה**, ואפילו כשאתה בוכה.

קשוט עצמך תחילה

כאן יש לנו דוגמא של אהבה ויראה כאחד. אולם רצון התורה הוא שהאב שאומר זאת לבנו, או הרב שאומר זאת לבנו, לא רק יאמר דבר שברעיונו יש אהבה ויראה, אלא **יראה שגם הצינור שעל ידו הוא מעביר אותו, יהיה מעורב מאהבה ויראה, כי אינך יכול להעביר רגש הדבר והבנתו אם אתה אומר אותו באופן הנוגד לאותו דבר עצמו**. הלא זה דומה למי שצועק כשהוא אדום כסלק ואומר: אינני כועס. במילים הוא אומר שאינו כועס, אבל כל כולו אומר שהוא כועס עד מאוד, ומה שהוא מעביר בהתנהגותו חזק בהרבה ממה שהוא אומר בפיו. אף כאן, **כשאתה רוצה ללמד לבנך כמה נעים הוא להתאפק...** זה קשה, דמעות יירדו, הנפש לא תהיה לגמרי שלמה עם זה, אבל לפתח את הרגש ואת החוץ להתאפק... **הקב"ה רוצה שאנו ההורים נלמד את זה, ושנוכל להעביר לבנינו אחריו כח נפש כזה של התאפקות**.

זה לא קל, וזו אחת מהסיבות שאנו טועים הרבה פעמים כשמגיעים לדברים כאלה, כי לנו עצמנו זה לא קל, כי אנו איננו מתאפקים בדברים של 'קדש עצמך' במותר לך. הבה נהיה אמיתיים עם עצמנו, הבה נסתכל במראה. הסתכל בעצמך ואמור לי את האמת: דבר שאתה בעצמך יודע שהוא מותר, ואף אחד לא רואה, ואתה חושק בו מאוד חזק, אבל אתה יודע שזה לא נכון. זה לא לפי דרגתך, זה מגושם, וזה

בגלל איזה חגא, או כשהזמין איזה דבר ומבקש להחזירו ובעלי החנות מסרבים בטענה שלפי סעיף אחד המופיע בהסכם, אינם מחויבים לקבלו - יודע להגיב נכונה בנפשו? לא כאותם אנשים שמתלהמים במשך כמה שבועות - אנטישמיים!!! וכ'.

ללמוד לומר לא בשביל בריאות הנפש

ובכן, בשביל לחנך על ענין זה של 'קדש עצמך' במותר לך, לימדנו ר' גד'ל נושא מעניין, ולמי אינו נוגע? לאיזה אב, לאיזה מחנך, לאיזה מלמד אינה נוגעת עצה כזו לעזור לחנך על 'קדש עצמך' במותר לך? 'קדושים תהיו' הוא הרי מצות עשה דאורייתא, ויש למצוה זו הסבר השווה לכל נפש מעבר לכל ההסברים האחרים. בוודאי יש עוד אלף הסברים, אבל עכשיו מדברים על חינוך, לחנך למי שיש לו פחות דעת ממך ונסיון יותר גדול ממך, כי מושך אותו כל-כך העולם של התאוות והגשמיות. הוא רוצה ואינו מבין מדוע אתה אומר לו שאסור. אכן ילד כזה כל-כך מתרגז על הוריו שאומרים לו שאסור. הוא מבין שהם עבדו עליו. בעבר כשהיה ילד צעיר, הוא זרם, אבל עכשיו שהוא התפכח קצת, הוא ממש מתרגז: אתם מוכרים לי שקרים. זה לא נכון שאסור. פלוני עושה, אלמוני עושה, כולם עושים... האב אומר לו: אצלנו בבית לא עושים את זה, אנחנו לא אוכלים מההכשר הזה... זה רק חלק מזה, אבל הילד מאוד ברוגז על זה - אני מבין, אבל מדוע הקב"ה השתיל אותי בבית כזה?

הנה הדבר הראשון הוא אמונה. מאוד קשה לך, אבל הקב"ה הוא זה שהשתיל אותך במקום כזה. אך **הדבר השני הוא להתקדם עוד מכאן - להבין את הילד עד הסוף שנפשו מאוד רוצה את זה**, בפרט שהילד יודע שזה מותר, ואז לומר לו: **עכשיו נעשה עבודה כל-כך בריאה**

על נושא החינוך כאילו יש אנשים 'מחנכים' באופיים ויש אנשים שלא נתברכו בכשרון החינוך. נאמר זאת יותר מפורש: יש אנשים שהם פסיכולוגים מטבעם, או שיש להם יותר גישה לתורת הנפש, ויש אנשים שלא נולדו עם זה. יש להם אולי דברים אחרים, זכרון או ריכוז, אך לא גישה לתורת הנפש. כך הקב"ה בורא את בני האדם, כל אחד עם תכונות נפש אחרות. ולכן אנשים חושבים שאי אפשר לדרוש מכל אחד באותה מדה.

אך האמת היא שהקב"ה צוה את כל אחד ואחד שיהיה לו גם ריכוז וגם זכרון וגם כל שאר הדברים, כי הוא נתן לנו מצוות שצריך בשבילם את כל הרשימה. וכי תשאל, אני לא התברכתי בכולם! על זה באה התשובה שהקב"ה צוה אותך שתתפלל על כל אחד מהם ותשתדל כמה שאתה יכול והוא יתן לך מן השמים עזר. זה שהוא לא נידון בתכונה מסוימת - אינו פטור. אם הקב"ה מצוה לאדם לזכור את תלמודו, מונח בזה שהוא צריך להתפלל על זכרון ולשמור את עצמו בקדושה ובטהרה ולחזור על תלמודו עוד ועוד. וכך הוא לגבי הריכוז. הקב"ה מבין אותך. כפי שה'אור החיים' הק' אומר בפרשת ויחי שהקב"ה דן את האדם רק לפי דרגת הקושי שיש לו, ולכן מי שיש לו טבע יותר חם, הקב"ה מבין אותו. ה'אור החיים' הק' מפרש בזה דברי הגמרא ביומא: שאול באחת ועלתה לו, דוד בשנים ולא עלתה לו. שאול המלך, בפעם הראשונה שעשה דבר שלא כהוגן - איבד את מלכותו. דוד המלך עשה שני דברים ולא איבד את מלכותו. מבאר ה'אור החיים' הק' שבגלל שטבעו של דוד היה יותר חם (כמובן, שהכל מעבר להשגתנו), ולכן היה קל לו להכשל (לפי דרגתו). ברור אם כן שסבלנותו של הקב"ה ואורך אפיים שלו שהאדם יצליח, יהיה לפי דרגת הקושי שלו בפרט זה, אבל בסוף הקב"ה רוצה שיעבוד על הפרט הזה ג"כ.

ימשוך אותך כלפי מטה... דברים הרבה נכנסים בהגדרה זו, כגון לקרוא עיתון בשבת, או ההכנה בערב שבת, איך נראית אצלך השעה האחרונה לפני שבת? הרמב"ן גבי 'קדש עצמך במותר לך' אומר מפורש שזה קשור לשבת קודש. לא רק דברים מגושמים כתאוות. הוא מדבר על המושג של שבות. כל מיני דברים שאינם סוף העולם, אבל לא נכון לעשותם.

אכן פעמים שהאדם מצליח, אבל פעמים שאינו מצליח. איננו מתכוונים לומר שאף אחד אינו מצליח אף פעם. אנו מתכוונים לומר שזה דבר קשה. פעמים שאנו מצליחים ופעמים שלא. עכשיו כשאתה רוצה למסור את הדבר הזה לבנך, מאוד מאוד קשה לך, כי אתה בעצמך צריך לעבוד הרבה כדי להבינו.

הבה נסביר מה האדם עצמו צריך להבין. הוא צריך להבין: מה נותן לי, כאב, כמשפיע, כמחנך, את הכח להתאפק, כשאני מצליח להתאפק. כשאני מצליח, אינני זקוק להסבר מיוחד. אני מבין שזה מושך כל-כך חזק והנפש אומרת: מותר, זו לא עבירה. וכיון שהמשיכה כל-כך חזקה והנפש אומרת שמותר - הסיפור נגמר. אין לי כבר משגיח על הראש, מה הבעיה? ובכן, כשאתה מבקש מבנך להתאפק, אתה יודע מה אתה מבקש ממנו? אתה מבקש ממנו דבר שאתה בעצמך אינו נמצא שם. לכן נחשבת הסוגיא של 'קדש עצמך במותר לך' סוגיא כה רגישה ועדינה, כי כל הזמן היא נתקלת בסוגיית השקר. הילד מרגיש את השקר ונלחם נגדו.

כולם חייבים ללמוד איך לחנך

מכאן נעבור קצת להרחיב בעוד נושא הכלול במשלו של ר' גד'ל, ואח"כ נחזור בס"ד אל הנושא הראשון. אנשים מסתכלים

כמה נשימות, הרים את עיניו, נעץ אותן בעיני הבחור ואמר: דבר אחד אני יכול לומר לך - אין זה מתאים לבחור חסידי כמוך. הבחור שמע, הזדעזע, והחליט שהוא מנתק כל קשר עם הגויה. כך הצליח המשגיח לרומם נפש נכאה ולהצילה מרדת שחת.

ר' גדל התבונן - מה מדבר עכשיו לנפש זו... הן כך מסופר על הגה"ק מסאטמאר זיע"א כשהיה רב בקראלי שהיה מתיידד עם החלבן, כי היה רוצה לדעת למי יש כסף ולמי אין. אני רוצה לדעת מה קורה, אני רוצה להבין עם מי אני מתעסק. כשבחור בא לשאול שאלה כזו, צריך לדעת מה הרקע, מה הסיפור אתו. כן ידוע הסיפור במי שבא לשאול את הרב אם הוא יכול לקיים מצות ארבע כוסות בחלב, והבין מזה הרב שצריך לשלוח לו גם יין וגם בשר. הוי אומר: לימוד הוא של תורה. בכדי שנוכל להכניס את אור התורה בתוך החושך ולהאירו, אנו מצווים ללמוד את החושך. כשאין מבינים מה קורה שם בתוך החודש - שופכים לחינם.

יש ששומעים את האדם אומר: יש לך מושג כמה כסף כבר הוזלת לזה? יש לך מושג כמה זמן כבר הקדשתי לזה? - ראשית, ברוך ה', הקב"ה לא יקפח אותך על כל מה שאתה מנסה לעשות. אך **הבה נתבונן ברגע של ישוב הדעת ובבין שהקב"ה רוצה שהקב"ה יחדור עוד ועוד עד מקום שידו מגעת ללמוד ולהבין.** וכשהאדם מנסה להבין, אזי הוא יכול בס"ד לכוון אל הדיבור האמיתי.

מתלמידי יותר מכולם

ובכלל, כשהמשפיע עוסק בסוגיות כאלה, הלא הוא מקבל בהירות נפלאה בחסרונות עצמו. כמה שהילד אינו רוצה

נמצא גם בענין החינוך, שהקב"ה רוצה שכל אחד, ללא חילוק כמה הבנה יש לו בתורת הנפש - ילמד וינסה להבין מה בנו או תלמידו צריך. נסה ללמוד, אבל באופן טהור. באופן טהור פירושו שאני מחפש ללמוד עכשיו תורה. אני לא מחפש להיות סתם מומחה בתורת הנפש. אני לא מחפש סתם להראות את גדולתי. אני מחפש ללמוד תורה ולהעביר אותה הלאה, ואם לא הבין באיזו דרגה ובאיזה מצב בני נמצא, לא אוכל לקיים 'ושננתם לבניך'. ההתבוננות ושמיעות דרשות בחינוך ממחנכים נחוצה כל-כך, לא רק כדי להצליח עם ילדים טובים, אלא בשביל זה גופא שהאדם יצטרך לעסוק בחלק זה בתורה להבין היכן החניך נמצא.

פקחותו עמדה לו להציל בחור מרדת שחת

סיפרנו בעבר שהיה פעם בחור אחד מתלמידיו של ר' גדל שבעקבות תלאות המלחמה שכח לגמרי לאיזו משפחה הוא משתייך ואיך ראוי לו להתנהג. יום אחד נכנס הבחור לשטיבל של גור בעודו נראה כאחד הריקנים, ניגש אל ר' גדל וביקש ממנו במפגיע שיצא עמו החוצה כי יש לו לומר לו דבר מה ואינו רוצה שאחרים יטו און. בצאתו החוצה, התרחק עמו יותר ויותר, עד שהגיעו לקצה העיר. אז פתח הבחור ואמר תוך כדי שהוא מביט ימין ושמאל לברר שאף אחד אינו נראה באופק: רצוני להתחתן עם גויה, מה אתם אומרים על כך?

ר' גדל בפקחותו, הוריד את עיניו למטה ואמר לבחור: ראה נא, כבר עברו שנים הרבה מאז למדתי שולחן ערוך אבן העזר, והלכות רבות כבר אינן נהירות לי, אני צריך לחזור שוב על חלק אבן העזר כדי לרענן את ההלכות במוחי. אז לקח ר' גדל

מקבלים שקר, ושקר נקרא גם כשאתה אומר לילד על ענין של 'קדש עצמך במותר לך': אתה חייב לעשות את זה, ואם אינך עושה, אתה 'שיגעץ'. הוא לא מקבל את זה. סך הכל אתה הורס לעצמך, כי מעתה אין לו אמון בך, כי הוא יודע שאתה מוכר לו שקרים. אבל... האב קופץ - מה זה נקרא? אני צריך לתת לו לעשות מה שהוא רוצה!! אני צריך לומר לו שאפשר להיות יהודי עם כיפה בגודל של כזית!! **אכן עכשיו תצטרך לעבוד על עצמך. זה מה שנקרא מתלמידי יותר מכולם.**

התבונן רגע אחד. אתה נמצא עכשיו בסתירה פנימית. אתה רוצה שהוא יהיה אדם שמקדש עצמו במותר לו, אבל אין לך מושג מדוע אתה כל-כך רוצה את זה. וכמו שאמרנו לעיל, מסתבר שאתה פוחד מהבשות שיהיו לך אם הוא לא יהיה אדם שמקדש עצמו במותר לו. אולם כשמלמדים לילד לקדש עצמו במותר לו באופן שאינו נכון, זהו הסיבה הגדולה ביותר שאח"כ יעקור הלכה ג"כ, מדוע? כי הילד רוצה לפרוק עול משום שהוא כועס על שמוכרים לו שקרים ומכניס את הכל באגודה אחת.

צריך רק להדליק את הנשמה

כעת נחזור אל מה שכן צריך לעשות. מה שהקב"ה רוצה הוא שנבין מה שמדבר אלינו ונותן לנו את המצוה של 'קדש עצמך במותר לך' **ולמצוא היכן אנחנו הצלחנו פעם בקדש עצמך במותר לך ממקום נכון, ואת זה להעביר, ולהבין שזה הולך עם עליות וירידות**, זה הולך עם סדר של פעם כן פעם לא. כך היא המציאות ב'קדש עצמך במותר לך', שלפעמים האדם נכשל.

ומה הדבר שמסייע לו לאדם לקדש עצמו במותר לו באמת, לא בגלל שהסביבה נוהגת כך ולא בגלל הרצון להיראות, כי

לקבל כי הוא מרגיש שאין מתכוונים לטובתו וכדומה, **המשפיע עצמו בוודאי מרוויח מזה**. הרחבנו סביב הענין כדי להראות **שתמיד בשביל לחנך, נדרש מן האדם ללמוד, להבין, ולחדור לעומק הנפש**, כי זוהי תורה. **תורה היא להבין מה הקב"ה רוצה שנעשה כאן**, איך צריך ללמוד את הדבר. **חז"ל** אומרים 'ומתלמידי יותר מכולם'. אנו אומרים זאת בקלילות כזאת - 'ומתלמידי יותר מכולם'... כאילו מדובר באיזה מג"ש שתלמידו שאל אותו איזו קושיא שמעולם לא עמד עליה. באמת! זה כל הרעיון של 'תלמידי יותר מכולם'! זה כל כך מצומצם. 'מתלמידי יותר מכולם' פירושו שאתה יכול לדלות הרגשים עמוקים שם היכן שאתה טועה בשקרים אשר מעולם לא שמת לב לחסרונותיך באופן כה ברור. זהו הפירוש. כי כשאתה מעביר לתלמידך, אם אתה רוצה להעביר דברים טהורים, דברים קדושים, נקודות עדינות ביותר של אהבה ויראה, זה מחייב אותך להיות אדם שמודה בטעותיותיו, זה מחייב אותך להיות עם אהבה ויראה. אתה קולט מה משמעות הדבר? - 'אין אדם מוריש שקר לבניו'.

ילד אינו קונה שקרים

יהודי אחד סיפר לי שראה פעם מישוה מתלונן על כך שמוכרים היום הבלים לילדים ומספרים להם דברים שאין להם שחר. אמר לו אחד: איני מבין, הראשונים הרי אומרים 'אין אדם מוריש שקר לבניו', והרי אתה רואה שכולם מוכרים את הסיפורים האלה לילדיהם. השיב לו הלה: אין כתוב אין אדם נותן. אתה אומר ואומר, אבל הוא אינו מקבל. 'אין אדם מוריש שקר לבניו' פירושו שזה לא נקלט אצלו. הוא מרגיש שאינו אמת. וכך הוא בדקה מן הדקה. האמת העמוקה היא שילדים אינם

כשהוא מרגיש שכאשר הוא מתאפק ממשוהו, הוא יותר קרוב להרגיש את נשמתו. נסביר: כשחז"ל אומרים לנו סוף פרק קמא דקידושין שהבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה נחשב לו כאילו עושה מצוה, מונח בזה יסוד שכל פעם שהאדם חושב על הקב"ה ובגלל כן נמנע מלעשות איזה דבר, הוא מקבל שייכות עם הקב"ה ומרגיש אז את נשמתו וממילא הוא מרגיש תענוג. להתאפק הוא דבר מאוד קשה, אבל אחרי שהאדם עושה את זה, הוא מרגיש את נשמתו, וזה מתבטא בתרתי: א. הרגשת ערך. הוא מרגיש מרומם ונעלה ובר ערך. ב. הרגשת שייכות וקשר. דיברנו על זה קצת בסוגיות הבדידות. שני אלה - יסוד ומלכות.

הנשמה ביסודה יש לה את שני אלה, כי היא באה מעולם התענוג והכבוד והרגשת הרוממות, וכשהאדם מתאפק מלעשות איזה דבר, משום שכך הקב"ה רוצה, הוא מרגיש את נשמתו וממילא הוא מרגיש תענוג וכבוד. אכן לפעמים צריך לתת לאדם כלי להרגיש כך - 'עד שתחפץ' - כי אינו יודע שזה מה שהוא מרגיש, אבל זהו האמת.

תוספת קדושה לעוצם עיניו

היסוד הזה מופיע בכמה ספרים, אך בבית אהרן זה כתוב במפורש בפרשת אמור בסוגיית הטהרה והקדושה, שכל פעם שהאדם מתאפק מלא תעשה, הוא לא רק נשמר בטהרתו, אלא גם מקבל תוספת קדושה, וכן הוא כתוב שם על שבת הגדול בזה הלשון: "פעם אחת הלך אחד בשוק ופגע באשה והסתכל בה והיה נמשך לאחוריו ונרתע מאוד, כי זכר את דבר קדשו אשר אסור להסתכל באשה, ואמר החכם שעמד [מן הצד] וראה זאת: בוודאי האשה הזאת היא צדקת, שעל ידה הזכיר

לקדש עצמו במותר לו בגלל הסיבות הללו, מצוי מאוד, אבל אין זה ה'קדש עצמך במותר לך' של הקב"ה. זה טוב לילדים שרוצים שיעשו שלא לשמה... לפעמים אפשר להחזיק ילדים זמן רב עם צמצום כזה שיחיו רק בשביל הסביבה. אבל מהו ה'קדש עצמך במותר לך' האמיתי של הקב"ה? ה'קדש עצמך במותר לך' של הקב"ה בנוי על כך שבפנים יש לו לאדם נשמה שהיא חיה - בין כשהוא דלוק, בין כשהוא כבוי, בין בחודש תשרי, בין בחודש תמוז. הנשמה קיימת תמיד ומשמיעה את עצמה היטב. אלמלא כן, לא היה כואב לו לאדם כשהוא חוטא, ולא היה מרגיש שבור לגמרי. הנשמה קיימת כל יום, גם אצלך וגם אצל בנך, גם אצל מי שיש לו תכונת נפש כזו וגם אצל מי שיש לו תכונת נפש אחרת. הבה ניזכר באמת הפשוטה: כל-כך קל להדליק נשמה. אפילו יהודי פשוט כשמתיישב עם משהו אמת בחדר ריק ואומר קצת תהלים עם פירוש המילות, עוד קצת ועוד קצת, נשמתו מתחילה להתלהב. אכן כן, לאדם יש נשמה, ולא כל-כך קשה לראות את זה.

רואים לפעמים ילד, או קצת יותר מבוגר, או מבוגר שמתנהג כילד - הוא כל כך משתטה, ומדבר כאלה שטויות ולשון הרע... וחושבים שהוא בא מעולם הנוגה, איזה מין קליפה... אך לא! זה לא כלום. אל תתפעל כל-כך. אתה רוצה לראות שתוך חמש דקות הוא משתנה לאיש אחר? זה לא כלום. זה רק לבוש. יש לו נשמה. לו יש, לך יש... אתה פחות תועה, הוא יותר תועה... אבל אפילו תוך כדי שהוא תועה, לא כל-כך קשה לעורר בו את הנשמה.

הרגשת תענוג וכבוד אחרי התאפקות

ובכן, הדבר שעוזר לו לאדם יותר מכל להרגיש את ה'קדש עצמך במותר לך', הוא

האדם אחרי שהתאפק מכעס? וכך הוא בכל פעם שהאדם מקדש עצמו במותר לו.

הקב"ה רוצה שנפתח את היכולת לומר 'לא', כי זה נוגע לא רק לציות להלכה, אלא זה נוגע לגבי שייכותו של האדם עמו, כי כל פעם שהאדם אומר 'לא', הוא מתקרב להקב"ה. יש שני דברים שמתרחשים כשהאדם עוצם עיניו מראות ברע. א. הוא נשמר בטוהרתו. ב. הוא מקבל תוספת קדושה. וזהו הדבר שעוזר לו שירצה לעשותו, כי זה מזכיר לו להזהר שלא לאבד את מה שקיבל, ונותן לו את החשק להגיע יותר, והוא יקבל את שכרו תיכף ומיד, שכר של הרגש של רוממות.

אל תתעקש לומר שהוא עקשן

ה'חתם סופר' מביא בפרשת תצוה דבר נפלא: הקב"ה צוה למשה: 'ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתי רוח חכמה, ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי'. מבאר **ה'חתם סופר'** שבפסוק זה מבואר יסודו של **ה'חובת הלבבות'** בהקדמת ספרו **שבלבות כל בני אדם חכמה נטועה, ואם יבוא מי שיעוררם על זה, יוציא המעט מן ההוא ויגלהו לעין כל, ואם לאו - יהיה נעלם.** כל אדם שאתה חושב עליו: הוא הרי כזה טיפש. מדוע הוא כל-כך תקוע? מדוע הוא כזה עקשן? הוא צריך לקבל שתי סטירות מצלצלות... כשאתה מרגיש ככה, דבר ראשון, אם הנך חלבי, לך תשתה קפה. אינך מדבר עכשיו לענין. אתה בכעס עכשיו. הסתלק מפה. אינך מבין מה שקורה אצל פלוני, ובמקום לחזור ולחשוב מה יכול להיות את הפשט, אתה ככה מזלזל בו. כשאתה אומר על האדם: הוא כזה עקשן, אין לזה שום פשט... יש שאתה מגזים עוד יותר: עקשנותו של פלוני היא למעלה מדרך הטבע... פירושו של דבר שאתה אינך מבין. במקום שתרצה להבין - ופעמים שזה

זה האיש את השם". הוא מפרש שם הפסוק 'והזרתם את בני ישראל, שבני ישראל מקבלים זר (כתר) על-ידי שהם מתאפקים מלעבור עבירה.

והנה אדם שהוא בר דעת, כשנמצא במצב מרומם, אינו רוצה להרוס את השייכות עם הקב"ה, כי הוא כבר שם, ולכן קל לו להתאפק, כי הוא יודע שהוא מקבל מזה משהו. הוא יודע שזה כדאי לו... הבה אעשה זה נכון, זה יהיה לתועלת בשבילי... הוא מבין במוחו שהוא מקבל תועלת כאן ועכשיו מעצם זה שהוא אומר לעצמו 'לא'. ובגלל שמי שכבר התבגר קצת, כבר הרגיש את זה פעם כי זה כבר קרה לו פעם, לכן הוא יכול במוחו לדמות מילתא למילתא לעשותו שוב, וכאמור, לא תמיד הוא מצליח, אבל הוא יודע שזהו האמת. אין הוא מרמה את עצמו.

תענוגו של מי שבולס מיו

והנה היכן קיימת סוגיא זו של 'קדש עצמך במותר לך'? היא נמצאת בהרבה מאוד תחומים, באכילה, בשאר עניני תענוג הנפש, וכן בלבוש, בהלכות שבת, בדיבור, וכן הלאה. אכן **האדם יכול להתחיל עם מקומות שבהם יותר קל לו, וכך יתחיל לפתח את רגש התענוג מהשייכות.** פעמים שאפשר למשש את התענוג והנחת רוח... איך האדם מרגיש אחרי שהתאפק ולא גילה סוד שיש לו? ואיך מרגיש אחרי שגילה סוד? הוא החליט שאסור לו לגלות משהו וגילה אותו. איך הוא מרגיש אח"כ? הלא הוא מרגיש פחיתות הנפש. ואף שזה סוד שלו עצמו. לאו דווקא סוד של מישהו אחר שהזהירו לא לגלותו. הוא לא היה צריך לגלותו וגילה אותו, ולא מחמת התכלית של 'דאגה בלב איש ישיחנה'... ופעמים שאף כשגילה אותו כדי לקיים בעצמו 'דאגה בלב איש ישיחנה', האדם מרגיש כך. איך מרגיש

אמר למשה רבינו מאחר שהוא יתברך מילא אותם חכמת לב... הקב"ה ידע איזה חכמה מילא בכל אותם אנשים... יש להם הרבה יותר כשרון, חכמה, רגש, קדושה, תשוקה לדבר שבקדושה מכפי שאתה חושב, והם קרובים להתגלות הרבה יותר מהר מכפי שאתה חושב. אבל הם לא יכולים לצאת אם לא יבוא אחד מבחוץ ויעורר אותם. **צריך שמישהו יעורר את האנשים ויודיעם על כך כדי להוציא את חכמתם התקועה מן הכח אל הפועל.**

תפקידך להשקות - לא להקשות

הרי זה כמי שמופקד להשקות את הזרעים. יש לו את כד המים, אבל במקום להשקות בו את הזרעים, הוא עומד ומסתכל עליהם וצועק: עקשנים שכמוכם! מדוע אתם כל-כך מתעקשים להישאר באדמה ולהירקב? אתם יודעים לא יצמח מכם כלום? אתם יודעים שאין לכם שום יראת שמים? זה אותו דבר. אתה יכול בבקשה לקחת את כד המים ולהשקות אותם? זהו תפקידך. לא לעמוד ולצעוק.

זה אמנם קשה מאוד, כי זה כרוך בהרבה עגמת נפש. זה נאמר כזה נחמד. אתם יודעים, קל להיות המגיד שצועק על השני. בוודאי! זו עבודה עמוקה מאוד ובכלל לא קלה. אך הבה נבין את חלק החיזוק שבדבר. **החכמה שיכולה לצמוח החוצה, קיימת שם.** הם מלאים בחכמה, כך הקב"ה אמר למשה רבינו - אני אומר לך **שתפקידך הוא להודיע להם על מעלותיהם ותעוררם לאהבה ויראה, ואתה תקיים בעצמך 'קדש עצמך במותר לך' גם כשקשה לך, ומתוך ההשראה שקיימת אצלך כאשר התאפקת במשך שבוע שלם מדבר שמותר לך לעשותו כי אתה יודע שאין נכון לעשותו ואתה מרגיש את הנעימות, עכשיו לך ואמור לילד אשר לו זה עוד יותר קשה: אני**

לא קל לך, כי עליך לחדור בתוכך פנימה לראות אולי אתה זה שטועה - אתה עסוק בלומר שפלוני הוא עקשן ושטוה. כולם ביטויים הם של חוסר הבנה. לא משנה באיזה רמה האדם נמצא, הביטויים הם ביטויים של חוסר הבנה. זה כמו שאתה מתבטא כך על בעלי התוספות... זו עקשנות, אין לזה שום פשט, זה למעלה מדרך הטבע... מה אלו? אלו ביטויים של חוסר הבנת דברי התוספות.

מה אתה כן יכול לעשות? תוריד קצת דמעות, לך למקוה, חזור בתשובה, ולמד את דברי התוספות באשמורת הבוקר אחרי הרבה פרקי תהלים. אל תאמר: אי אפשר להבין את דברי התוספות - אלא חזור אל דברי התוספות כשאתה במצב מתאים. כך אמר אחד **מצדיקי בית בעלו** שהוא אוהב ללמוד רמב"ם, כי הרבה פעמים יש רמב"ם מוקשה וצריך ליישב אותו עם פלפול, וזה עוזר לו כשיש יהודי מוקשה ליישובו גם אז על-ידי פלפול. פירושו של דבר שצריך לעורר את המוח לחשוב בכיוון אחר - מה נראה לך יכול להיות? - לא יודע. לא יודע מה יכול להיות. נו, אם אינך יודע, עליך לחזור בתשובה ולומר לעצמך: היכן אני טועה? הגאווה שלי אינה נותנת לי להבין את דברי התוספות. אל תכעס, אבל **כפי שהגאווה שלך אינה נותנת לך להבין את דברי התוספות, כך היא לא נותנת לך להבין את בנך.** זה אותו דבר.

כך אומר ה'חובת הלבבות'. בלב בנך יש חכמה נטועה. הוא לא כזה טיפש כפי שאתה עושה אותו. **בכל אדם יש חכמה נטועה. צריך רק שמישהו יעורר אותה והיא תתגלה לחוץ.** ה'חובת הלבבות' מבאר שזה דומה לגרגיר הזרוע שאם יעדור ויחרוש - יצמח, ואם לאו - ירקב.

מבאר ה'חתם סופר' שגם כאן הקב"ה

שכובשת את כל האדם, כי היא מכריחה את האדם לחדור פנימה בתוך עצמו ולרדת אל הזולת להבינו ולהכיר את האמת... לא להיות שקרן עם עצמו, ולדעת מה אני רוצה ממנו... אני יכול לעמוד מאחורי דרישתי. אני יודע בדיוק מה אני רוצה ומפני מה אני רוצה אותו... וכשאתה מחנך מתוך אמת כזו, זה מועיל לך לקיים 'ואהבת את ה' אלוך בלבבך ובכל נפשך ובכל מאודך', כפי שלא קיימת אותה מעודך. זהו קצת מתורתו של ר' גד'ל...

אומר לך שמרגישים הרגשה מאוד נעימה... הקב"ה יודע מה הוא אומר, ומציאות כזו היא בהשגחה מלמעלה... בא נראה מה אפשר לעשות... הבה נלך לאט לאט... ותבין אותו, כי אתה הרי יודע בעצמך כמה מלחמות יש לך עם עצמך.

זהו הדבר שהקב"ה רוצה שנעשה עם עצמנו, ולכן נקראת ההשפעה 'כי כל בשמים ובארץ', ולכן ההשפעה היא מדת היסוד, ולכן ההשפעה היא דבר כזה

מדור אור החיים

ליל שישי פרשת פקודי ד' אדר ב' תשפ"ד

כל אחד מביא את צבעו המיוחד אל הכלל

עשה בכהנים שאין מציאות לישראל לעשותם, ויש מצוות לישראל שאינם בכהנים, וכן בלויים, וכן בנשים, ומה מציאות יש ליחיד לקיים להשלים תקון לרמ"ח איבריו ושם"ה גידיו אשר יכוננו להם, אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה, והוא מה שאמר הכתוב כאן ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה', כנה לכולם יחד מעשה כולם הנם שמהם הביאו הנדבדה, מהם עשו מלאכה, יאמר על כללותם שעשו הכל, וסמך מאמר זה למלאכת הנדבדים אשר עשאו יחידים מישראל, להעירך כי על פרט זה יאמר שעשאוהו בני ישראל באין הבדל, ומעתה כל אחד מישראל הביא כל הי"ג מינים שבנדבה ועשה כל המלאכות האמורות.

בלעדיך כלל ישראל פסול

הנה יסוד זה, הוא מוכרח על פי חשבון כדברי ה'אור החיים' הק', אבל למעשה זה מלמד כמה האדם צריך להרגיש חלק מכלל. בענין זה ראיתי בפרי צדיק על פרשת שקלים שהאדם צריך לדעת מצד אחד "כי בישראל כל אחד הוא דגול ומנושא באיזה דבר מה שאין בכל ישראל כמותו בדבר זה, כידוע דשורש נפשות ישראל הוא מהתורה ששים ריבוא". כלל

מחברת הכללות בקיום התורה

ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו. כתב ה'אור החיים' הק': והגם שלא עשה אלא בצלאל וחכמי לב וכו' נראה כי כאן עשה הכתוב מחברת הכללות בקיום התורה (הכתוב גילה כאן שהתורה צריכה להתקיים על-ידי כל הציבור ביחד) והנראה כי בני ישראל יזכו זה לזה (כל אחד מוכה לאחרים) והתורה נתנה להתקיים בכללות ישראל, כל אחד יעשה היכלת שבידו ויזכו זה לזה. ואולי כי לזה רמז באומרו (ויקרא ט, יח) ואהבת לרעך כמוך, פרוש לצד שהוא כמותך, כי בשלומו ייטיב לה ובאמצעותו אתה משלים שלמותך (נפלא מאוד! הסיבה שאתה צריך לאהוב אותו היא משום שאין לך שום אחיזה בהקב"ה בלעדיו. לא מפני שהוא מקיים את התורה והמצוות, אתה צריך לקנא בו. להיפך, אין לך יכולת לקיים את התורה לבדך, ואם כן עליך לאהוב אותו בידעיה שהוא משלים אותך) ואם פן אינו אחר אלא אתה עצמך וכאחד מחלקיה.

ובזה מצאנו נחת רוח כי ה' צוה תרי"ג מצוות (וכולן נחוצות לכל נשמה, כי הן כנגד רמ"ח האברים ושם"ה הגידים) ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם, וזה לה האות כהן ולוי וישראל ונשים, יש מצוות

זה כל העולם כולו בשבילו וצריכים לו בזה."

אמנם כן, האדם יכול לחשוב כך על עצמו, אבל הוא יכול לחשוב כך גם על חברו. לפלוני יש משהו מיוחד, ובלעדיו, אף אני חסר. אכן לאדם יש משיכה לדאוג לצרכי עצמו, פשוט כדי שיהיה מסודר. פלוני? שהקב"ה יעזור לו... האדם נוטה להחמיר ב'חייך קודמין'. אך **אפילו לשיטתו של מי שחושב על עצמו כל היום, עליו לדעת שפלוני זה הוא, ואם אין לפלוני - אין לך.**

מתפללים על הכלל

כעת נדבר על דבר מעשי שאפשר לנקוט בזה. נלך אל הברכות האמצעיות של תפילת שמו"ע. האדם מתחיל בברכה הראשונה מברכות הבקשות: אתה חונן לאדם דעת. יש לו לאדם ספיקות ואינו יודע איך להתנהג בכל מיני תחומים. מבקש הוא מהקב"ה: עזור לי. אולם כפי שאנו רואים, **אנשי כנסת הגדולה יסדו את הברכות בלשון רבים** - חננו מאתך, רפאנו ה' ונרפא, וכן הלאה. ובכן, **אם יוסיף האדם קצת לב בקשותיו, יוכל להתפלל על הכלל באותה מדה שהוא מתפלל על עצמו** - עזור רבונו של עולם שיהיה לבני ישראל חכמה בינה ודעת. הוא אומר בלבו כך: **לכל אחד יש צורת חשיבה אחרת, וכולם זקוקים לצורות החשיבה של האחרים. כל יהודי זקוק לכך וכלל ישראל זקוק לכך.**

כמה שאנו מבינים שאין דעותיהם שוות - הפירוש כל-כך פשוט. הפירוש הוא **שזקוקים לדעתו של כל אחד כדי שתהיה שלימות לתורה**. מקום הניח הקב"ה לכל אחד להתגדר בו. **לכל אחד יש חלק בתורה ששייך לו ומחכה לו**... אתה זקוק להסבירו של פלוני. כך קבע הקב"ה. אתה זקוק

ישראל בלעדיך, הוא כלל ישראל פסול, בדומה לספר תורה שחסר בו אות אחת שהוא פסול, **כי רק אתה יכול לתת לכלל ישראל את הדבר שיש לך**. הוא מסביר שם **שכאשר האדם מבין זאת, אזי הוא יכול להגיע לנשיאות ראש**.

הוא מוסיף שם שמה שאמרו חז"ל אין דעותיהם שוות ואין פרצופיהם שווים, זה תולדה של זה - "דשינוי צורת האדם מצד שינוי הדעת שבכל אחד, כי הפנים פני אדם הוא בצלם אלוקים, וזהו מצד הנפש חלק אלוה-ו חכמת אדם תאיר פניו, וכל אחד כפי נקודת חכמה ודעת שבו שאין דומה לחבירו, כן אור הפנים שלו אין דומה".

יש שחושבים בפירוש המילים אין דעותיהם שוות שלכל אחד יש שגעונות ולא הרי שגעונותיו של זה לשגעונותיו של זה, אך רבי צדוק זיע"א אומר: לא! חס ושלום! אין דעותיהם שוות פירושו **שלכל אחד יש צורת חשיבה אחרת, והיא נובעת משורש נשמתו**. וזוהי גם הסיבה שיש לכל אחד פרצוף אחר (אשר הוא אחד מהניסים הגדולים ביותר כאשר מליארדי אנשים נמצאים בעולם ואין שנים דומים בפרצופיהם. הלא זה אלוקות הנראית בעיניים וכל אחד צריך להשתומם מזה...), היא משום שהאור של כל אחד שונה, החכמה שונה, הנפש שונה, לכל אחד שורש נשמה אחר.

בשבילי נברא העולם

הוא כותב שם עוד: "ועל כן אמרו (סנהדרין לו, א) **כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם שבאמת בשביל כל אחד מישראל נברא**, וכמו שאמרו בברכות (ו, ב) על פסוק (קהלת יב, יג) 'כי זה כל האדם' שקול זה כנגד כל העולם כולו, וכל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה ולצוות לזה, וזהו על כל אחד, **כי כל אחד הוא מדוגל ומנושא בענין מיוחד בפני עצמו שעבור**

ותפארתה. לא רק מפני שיש ריבוי עם, אלא גם ובעיקר, משום שיש ספר תורה שלם. אותיותיו של ספר התורה הרי צריכות להיות ביחד. אם הן פרודות זו מזו, חסר בשלימות התורה.

כשהאדם יכוון כך בשמו"ע ויפתח לזה רגש, יזכה להתחיל להסתכל כך על יהודים. הוא נעשה חלק מהם. הוא לא צריך לנסוע לאיזה מקום קדוש כדי להתפלל על בני ישראל שיחזרו בתשובה. הוא הרי תמיד מתפלל על זה. **כל פעם שהוא מתפלל על עצמו, הוא מכליל עצמו בציבור. זה עוזר אה"כ בשביל בין אדם לחבירו, זה עוזר בשביל לשמוח בהצלחותיהם של אחרים, זה עוזר בשביל להיות חכם הלומד מכל אדם.** הוא מגיע לכתחילה ככה. הוא לא צריך לבוא להתגבר עכשיו. **הוא מראש הבין שהוא זקוק להבנתו של חבירו.** וכך יקים האדם משכן בלבו ויתקיים בו 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' - בתוך כל אחד ואחד.

אכן חידושו של ה'אור החיים' הק' הוא שאחרי שמקיימים את כל המצוות כאיש אחד בלב אחד, יכול כל אחד להחזיק את כל כלל ישראל בתוכו. כי הנה לכאורה יש לשאול: הא תינח כשמקיימים משכן, שכיון שכולם מביאים מה שיש להם מנדבת לבם, זה נחשב כאילו כולם נמצאים שם. אבל אצל האדם עצמו, איך יכול האלשיך הק' לומר בתוך כל אחד ואחד? אני הרי אחד בלבד, ואיך תוכל השכינה לשרות אצלי? אך התשובה היא כמו שכתוב כאן בדברי ה'אור החיים' הק', כאשר האדם חי עם היסוד הנ"ל, היינו שהוא יודע שיש לכל אחד מה להוסיף והוא עצמו אינו אלא חלק אחד מהכלל, ומפני כך אין לו פירוד לבבות ודואג לצרכי אחרים, הוא נעשה חלק מן הכלל וממילא יכולה השכינה לשרות בתוכו.

להבנותיו של פלוני. אלמלא כן, אפילו באופן פרקטי - לא תוכל להסתדר בתורה, כי יש עצות לכל הענינים של עבודת ה', הן בסוד מרע הן בעשה טוב, יש אור של תורה, הבנות של תורה, אשר כשיבוא פלוני ויחדש אותם, אתה תהנה מהם.

אם אנו זוכים לתורתו של רבי שמעון בר יוחאי... איך אמר הרה"ק מקארץ זיע"א? - אני מודה להקב"ה שהביא אותי לעולם רק אחרי שהזוהר כבר נתגלה. איך הייתי מסתדר בעולם החושך אם הייתי נולד לפני שנתגלה בו האור הבהיר? חשבון פשוט הוא ביותר, שהאדם מבין שכל אחד הוסיף - רש"י, תוספות, וכן הלאה. ובכן, אף כאן, כל אחד מוסיף לכל בני דורו. על כן מתפלל האדם: אתה חונן לאדם דעת. תן לנו חכמה בינה ודעת, כדי שכל אחד יתמלא עם החכמה המיועדת לו. וכך הוא לגבי השיבנו. **הרבי ר' אלימלך זיע"א הרי כותב שהאדם אין יכול להסתדר בעולם כשהכל מסביב מלא בחטאים.** הוא מתפלל מקרב לב: **עזור לנו לחזור בתשובה. הסר את הטמטום מלבנו.**

המכיר את מקומו

כשהאדם מתחיל להרגיש כך, חוץ מזה שהוא מכוון טוב יותר פירוש המילות, הוא מקבל גם את המבט הנכון על מקומו בין כל שאר האנשים המתהלכים בעולם. **הוא מתחיל להרגיש שהוא רק חלק אחד מתוך כלל גדול.**

והנה היכן ה'אור החיים' הק' אומר יסוד זה? הוא אומר את זה גבי הקמת המשכן כי **כדי שתוכל להיות השראת השכינה, זה צריך להיות באופן זה.** רואים גם לגבי זימון שיש נוסח מיוחד שאומרים כשיש שישים רבוא, כי כשיש שישים רבוא מישראל, השכינה יכולה לשרות עליהם במלוא עוזה

מדור

שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת פקודי ל' אדר א' תשפ"ב

יראת שמים היא שמירה למידות האדם

רבי צבי הירש מנדבורנא זיע"א*: נראה לי על פי הידוע שהנשמה היא משכן לשכינה וגם אינה שורה אלא על בעל מדות טובות (שערי קדושה למהר"י ח"א ש"ב). הוי אומר: הגם שהאדם לומד ומתפלל ואינו עובר עבירות, אם אין לו מדות טובות, אין השכינה יכולה לשרות עליו. ועומק הדבר כי בשביל השראת השכינה צריך שגם הגוף יהיה מזוכך. צריך שהאדם יהיה בעל לב טוב, וכל עניני קנאה ושנאה ותחרות לא יתפסו מקום אצלו, ורק אז תוכל השכינה לשרות עליו.

אולם אף על מדות טובות לבד אין השכינה יכולה לשרות, כי היצר הרע יכול להפך מדה טובה לדבר רע, כמו שהאר"י בזה בעל אורחות צדיקים (בהקדמה). למשל, מי שעוסק בחסד, אין הדבר מוכרח שזה יביאנו לידי השראת השכינה. ראשית, הלא יתכן שהוא עושה זאת רק לשם התפארות, ונמצא שכלל אינו עוסק בנתינה אלא בלקיחה. ואף שהוא עושה זאת לשם נתינה, עדיין יתכן שאינו נעשה מחמת זה כלי מוכן להשראת השכינה. והלא ידוע שגם גבי

תחילה משכן ואח"כ כלים

בפרשה זו התורה מלמדת אותנו איך לבנות מקום להשראת השכינה, וכיון שיש לנו מדברי האלשיך הק' (תרומה) "ושכנתי בתוכם - בתוכו לא נאמר, אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד", נמצא שהתורה מלמדת אותנו מה יעשה אדם ויהיה הוא עצמו מקום להשראת השכינה.

הנה בפסוק נאמר: "ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה", וכתב רש"י: אשר צוה משה אין כתיב כאן, אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפילו דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני, כי משה צוה לבצלאל לעשות תחילה כלים ואחר כך משכן. אמר לו בצלאל: מנהג עולם לעשות תחילה בית ואחר כך משים כלים בתוכו. אמר לו: כך שמעתי מפי הקב"ה. אמר לו משה בצל א-ל הייתי, כי בוודאי כך צוה לי הקב"ה, וכן עשה המשכן תחלה ואחר כך עשה הכלים.

המדות עלולות להתהפך

ואיתא בצמח ה' לצבי (פקודי) להרה"ק

א. תלמידים של הקדושים המגיד ממעזריטש והמגיד מזלאטשוב זיע"א, הרה"ק ה'אהבת שלום' מקאסוב מהרצ"ה מזידיטשוב ועוד רבים מצדיקי הדור ההוא היו מתלמידיו זכותם יע"א. ואמרו עליו צדיק דורו שהיתה לו נשמת משיח.

השולחן וכדומה, או יזרוק כף מתוך כעסו. כשהכלים טמונים, אין לו ממה לחשוש, אך כשהוא מוציאם להשתמש בהם לטובה, הוא חושש שיבואו לידי שימוש גם באופן בלתי ראוי. כך לענין המדות, כשהן עלומות, אין ממה לחשוש, אך **כשהן גלויות, אז יתכן שיבואו לידי שימוש באופן שפל**. וכבר תוכל לראות אדם בוער כאש בתפילתו, ותוך כדי תפילה הוא יכול להתפרץ בכעסו על איזה ענין של שטות, כגון על מי שמפריע לו בתפילתו.

יראת ה' היא אוצר

אומר בעל צמח ה' לצבי שהעצה היא יראת ה' היא אוצרו. המדות הן הכלים שיש לו לאדם, כי כל אימת שהאדם רוצה לעשות משהו, הוא מוציא אחת ממדותיו ומשתמש בה, למשל, אם הוא רוצה ליתן הוא מוציא את מדת הנתינה, וכן הלאה. והיראה היא הבית של הכלים, כמו שנאמר בחכמה יבנה בית (משלי כד, ג), ויראת ה' היא חכמה (איוב כח, כח). נמצא **שכאשר יש לו לאדם יראה, המדות נמצאות בתוך הבית, וממילא הן שמורות ואינן יכולות לבוא לידי שימוש באופן בלתי הגון**.

ובשפה מעשית: **כשהאדם יש לו יראה, היינו שמקיים שויתי ה' לנגדי תמיד** וזוכר שעין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיו בספר נכתבים, **אינו נותן דרור למדותיו אלא היראה שומרת עליהן שישתמש בהן רק כפי שצריך**.

ראיה מיראת בשר ודם

דוגמא אחת מיני אלף: ר' משה הוא אחד שידוע כמי שיש לו הרבה מיסוד האש, תמיד רואים אותו מתפלל בלהט ובהתלהבות ומראים עליו באצבע כזה ראה וקדש, אך יחד עם כן רואים אותו מדי פעם

עריות כתיב חסד הוא (קדושים כ, ז), וביארו **הספרים**² כי מפסולת החסד הוא להשפיע באופן בלתי טהור (והרי יתכן שאף שיעשה חסד לשם נתינה, אך יעשה אותו רק מחמת הרחמנות שהתעוררה בלבו, ונמצא שאין זו מדת חסדו של הקב"ה, כי מדת חסדו של הקב"ה היא בלי רחמנות ג"כ).

וכן הוא בכל מדה ומדה, אף שהמדה **בעצמותה מדה טובה היא, יכולה היא להתהפך ולבוא לידי שימוש באופן בלתי ראוי**. הנה בשבוע הקודם (ויקהל תשפ"ב) דיברנו אודות מדת העקשנות, ובכן, לעקשנות יש שני צדדים. עקשנות לדברים טובים היא נפלאה עד מאוד. הוא מחזיק בקבלותיו הטובות מבלי להתפשר בין בחורף כשהיצר הרע אומר לו קר בחוץ, בין בקיץ כשאומר לו חם בחוץ, תמיד הוא יודע לעמוד כנגד יצרו. אבל אותה מדה ממש, ברגע אחד יכולה לעשותו איש מושחת, זאת כשהוא משתמש בה בין איש לאשתו או בין איש לרעהו. ולמשל, באים להתרימו לדבר נחוץ ביותר, אך הוא אומר: יש לי עיקרון שאיני נותן לדברים כאלה. מסבירים לו שמדובר בפיקוח נפש, אבל הוא בשלו: לדברים כאלה איני נותן.

סיכוי כנגד סיכון

נקודת הדבר היא שכאשר האדם משתמש באיזו מדה ממדות הנפש, מדה זו גלויה, וכיון שהיא גלויה, יכולה היא יותר בקל לבוא לידי שימוש באופן בלתי נכון. דומה הדבר למי שיש לו כלי אכילה מכסף טהור מזוקק שבעתיים, אך אינו משתמש בהם במשך השנה כי אם בליל הסדר או בזמנים מאוד מיוחדים, כגון כשבאים אורחים חשובים, והנה אז כשהוא מוציא אותם להשתמש בהם, מתיירא שאחד מהילדים ירים שתי כפות לתופף בהן על

ב. ראה לדוגמא 'תולדות יעקב יוסף' פרשת ויקהל.

עומד לידו כשמבקשים ממנו כסף לקנות כמה דברים לכבוד שבת קודש, אם בימים כתיקונם הוא נותן בפנים חמוצות וזמהיר חזור והזהר לקנות רק מה שצריך ולהביא בחזרה את העודף, עכשיו הוא נותן בפנים מאירות כספירים ואומר: בוודאי! תקנו, שיהיה לכבוד שבת. בני הבית מתפללים ואומרים: הלוואי שתמיד ידבר בכזו נדיבות. ומה באמת פשרו של דבר? פשרו של דבר הוא שהוא תמיד יודע שמדובר בצד הבלתי הגון של אותה מדה, וכשיש לו יראת בשר ודם, ממילא אין חלק זה מתגלה החוצה.

ה' שומרך ה' צלך

זהו הכלל, **כשיש לו לאדם יראה, כל מדותיו שומרים, כפי שהבית שומר על כלי הבית.** כך מלמדנו בעל צמח ה' לצבי. ומסיים שמפני כך אמר משה לבצלאל לעשות תחילה הכלים, כי משה הוא השכל, והשכל אומר לאדם: עשה לך מדות טובות טובות תחילה שתשרה בך השכינה. אמר לו בצלאל: כלים שאעשה היכן אכניסם? רוצה לומר **ירא אני מהחיצונים שלא יהפכו מתוק למר ונהורא לחשוכין וישוללו המדות הטובות,** אלא צריך לבנות משכן תחילה כנ"ל. אמר לו משה: בצל א-ל היית, רוצה לומר **שצריך צל להגין** על דרך ה' שומרך ה' צלך (תהלים קכא, ה).

מתפרץ בזעמו על מי שמרעיש באמצע התפילה או מזיז את השולחן יותר מדי, עד שמעידים עליו יודעיו ומכיריו שתוכחתו הבאה מרתיחת דמו, מבבלת את המתפללים יותר מהרעש של אלו. והנה הגיעה עת כלולת בתו של ר' משה הלז, ובהגיע שבת שבע ברכות, הביא את מחותנו להתפלל אצלו בבית הכנסת ונקבע מקומו לא הרחק ממנו. ויהי הדבר לפלא בעיני כל המתפללים כראותם שהפעם ר' משה אינו מתפרץ, אין הוא מרים את קולו על שכניו ואף אינו יורק עליהם גיצי אש מעיניו...

ומה הפשט? הפשט הוא כמו שאמרו **חז"ל במסכת ברכות (כת, ב) שרבן יוחנן בן זכאי אמר לתלמידיו קודם פטירתו: יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם. אמרו לו תלמידיו: עד כאן?! אמר להם: ולוואי! תדעו, כשאדם עובר עבירה, אומר: שלא יראני אדם. אף אחד לא התרה בו בר' משה לבל יתרגז הפעם, אבל מוראו שיש לו ממחותנו, גורם לו להשתמש במדת הגבורה שלו במדה ובמשורה.**

כעין זה כשיש לו לאדם מדת הקמצנות, יש לזה מעלה כי כך אינו מבזבז את ממונו לחינם, אך יש בזה גם חסרון נורא כידוע לכל בר דעת. ובכן, נניח שחתנו החדש

ליל שישי פרשת פקודי ל' אדר א' תשפ"ב

השכינה שורה במקום המיועד לה רק על-ידי תשובה

וכבוד ה' מלא את המשכן

ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן. כתב **רש"י**: "ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד - וכתוב אחד אומר (במדבר ז, פט) ובבוא משה אל אהל מועד, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, כי שכן עליו הענן, אמור מעתה: כל זמן שהיה עליו הענן - לא היה יכול לבוא; נסתלק הענן - נכנס ומדבר עמו".

שואל הרה"ק **רבי דוד מדינוב** זיע"א ונדפס בספרו **צמח דוד**: מדוע נגמרה מלאכת המשכן דווקא בהודעה זו המיוסדת על מדה זו שבתורה שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם? מביא הוא בשם הרה"ק **רבי צבי הירש מזידיטשוב** זיע"א ש"ג המדות שהתורה נדרשת בהן מכוונות כנגד י"ג מדות של רחמים, כידוע מה שאמרו **הצדיקים** שהמדה הראשונה שהתורה נדרשת בהן היא קל וחומר והיא כנגד מדת א-ל המעוררת רחמים, ולכן כשהוצרכה מרים לרפואה עשה משה קל וחומר כדי לעורר עליהם חסדים, וכן איתא ב**ספריים** שמהאי טעמא אין עונשין מן הדין, כי על-ידי קל וחומר אי אפשר להמשיך עונשים אלא חסדים.

מנקה הוא לשבים

ושני כתובים המכחישים זה את זה היא המדה האחרונה של י"ג המדות שהתורה נדרשת בהן, והיא כנגד ונקה שהיא המדה האחרונה של י"ג מדות של רחמים, המורה על כך שהקב"ה מנקה את העוונות, ואף

היא כתובה באופן של שני כתובים המכחישים זה את זה, כדאיתא **במסכת שבועות** (לט, א): "תניא, רבי אלעזר אומר: אי אפשר לומר ונקה, שכבר נאמר לא ינקה; אי אפשר לומר לא ינקה, שכבר נאמר ונקה, הא כיצד? מנקה הוא לשבים, ואינו מנקה לשאינן שבים", והכרעה זו מבוארת בפסוק **בספר מיכה** (ז, כ) "אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם", כמבואר ב**ספריים** ש"ג מדות של רחמים מרומזים גם בפסוקים שם: "מי א-ל-ל כמוך נשא עון ועובר על פשע לשארת נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא וכו' תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם", והמדה האחרונה מרומזת בתיבת קדם, כי התשובה קדמה לעולם ורק כשיש תשובה, אז מתקיים ונקה, ונמצא שהפסוק אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם הוא הכתוב השלישי המכריע בין שני הכתובים ונקה לא ינקה.

שאו שערים ראשיכם

מבאר ה'צמח דוד' שזהו הביאור גם כאן. עם הקמת המשכן הודיע הקב"ה לישראל שמחל להם על מעשה העגל, כי הנה הוא משרה את שכינתו עליהם, כלשון הפסוק וכבוד ה' מלא את המשכן, ובה בעת הודיע להם שכל זה בתנאי שהם משתמשים במדת שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, וזוהי מדת מימי קדם, מדת התשובה, כי **אם לא יעסקו בתשובה בכל עת, לא יועיל להם כל מה שעמלו ויגעו בשביל הקמת המשכן** לזכות שישרה ה' בתוכם.

ותשבחות בליל שבת, להתעורר שם בתשובה, ללמוד שם תורה לשמה ולהתקרב אל ה', וזה אינו מוכרח שיקרה.

והאמת שכך עינינו רואות שיש בנינים גדולים ומפוארים שאין התכלית מתקיימת שם, ולעומת כן מקומות קטנים שקול התורה והתפילה מהדהד שם יומם ולילה ואנשים מתקרבים בהם אל ה'. על זה באה מדה זו של שני הכתובים המכחישים זה את זה עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם. הקימו את המשכן בקדושה ובטהרה ובכל שמות הקדושים, אז מה? וכי מוכרח הדבר שתהיה שם השראת השכינה? לא, אין זה מוכרח. אכן **אם בני ישראל יעסקו בתשובה, אז תהיה השראת השכינה**. ומכאן, **שעם תשובה יכול האדם לנצל כל בנין**. הנה התורה יש בכוחה לעשות את האדם בעל רוח הקודש, אבל גם אם יהיה לו לאדם ש"ס מהודר ומפואר, עדיין אין בזה כדי להבטיח שייעשה בעל רוח הקודש. **רק אם יחזור בתשובה לפני הלימוד, אז אפילו ילמד בש"ס פשוט שירש מזקנו, יוכל להיעשות בעל רוח הקודש**.

נבאר יותר: כל פעם שהאדם נכנס לבית כנסת מפואר, יש שם שני כתובים המכחישים זה, כי האדם מצדו רוצה לאכול קוגל ובית הכנסת רוצה לתת לו רוחניות. וכן כשהאדם מתיישב עם הספר, הוא מצדו רוצה לשתות קפה ולפטפט על דא ועל הא, והספר רוצה ללמדו תורה - שני כתובים המכחישים זה את זה. ומתי התכלית מתקיימת? רק כשבא הכתוב השלישי ומכריע ביניהם, היינו **כשהאדם חוזר בתשובה, אז הרוחניות נכנסת בו ומשנה אותו בפנימיותו**.

דומה הדבר לבנין גדול גורד שחקים² שנבנה עם כל השכלולים וכל ההמצאות החדשות, וכשבאו להיכנס לתוכו ראו ששערו נעול, אין יוצא ואין בא. אף כאן, המשכן היה בנין נורא מאוד, והוקם על-ידי צירופים של שמות הקדושים ועל-ידי מסירות נפשם של ישראל שתרמו את תכשיטיהם מתוך נדבת לבם, אך כל זה עדיין לא הבטיח שהמשכן יביא לידי תכליתו. כדאי מאוד להבין זאת. אחרי כל העבודה והגיעה, עדיין יתכן שבסוף יהיה המשכן נעול...

עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם

ונדבר בשפתינו: בחסידות מסוימת, החליטו עם הגידול הטבעי שהולכים לבנות בנין בן כמה קומות שיכיל בית כנסת והיכל התורה ומקוה והיכל הטישן, לא יחסר שום דבר, ויהיה זה לשם ולתפארת ולקידוש שם שמים. אומרים ועושים, מתרימים את הציבור ומוציאים את כל האישורים הנדרשים, ולאחר כמה שנים של יגיעה, זוכים סוף סוף לראות את הבנין עומד על תילו...

הנה עדיין אין הדבר מוכרח שתתקיים התכלית שבעבורה נבנה הבנין. אמנם מי שחי חיים חיצוניים, ירגיש תמיד שהתכלית נתקיימה, כי לדידיה התכלית היתה שיהיה בנין גדול ומפואר העושה רושם בעיני כל רואה ושיוכל לומר לכל יודעיו ומכיריו: אתם יודעים באיזו חסידות נפלאה אני משתייך? - תראו איזה בנין גדול יש לנו. אבל לא זוהי התכלית האמיתית של בנין בית כנסת ובית מדרש. הצדיקים יראי ה' כשהקימו בית כנסת ובית מדרש, הם עשו זאת רק כדי שיהודים יוכל לשיר שם שירות

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה צאנז	זית רענן
בית שמש	מקווה דושינסקי	שמואל הנביא
	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמזה ב טל: 053-0944-317
	חדש! קיססק שע"י מקוה פופנהיים	רחוב נהרדעא 18
בני ברק	חדש! ביהמ"ד הגדול וויזשניץ	רחוב רבי יהושע 18
	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק נסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שיכון ה'
	סאטמער מרקט	רחוב חזון איש 33
אשדוד	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
	בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
חיפה	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
פתח תקוה	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
	מקווה קרעטשניץ	רחוב נתיבות שלום 2
קריית גת	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
מודיעין עילית	בית מדרש באיאן	גרין פארק
	ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה
גבעת זאב	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
	בית אביב	הדף היומי 8
נתניה	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבית' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
50 Division Ave	Central Market	וויליאמסבורג
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
belgielei 80	חדש!! בית הלל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפור	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482